

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 7-8 / 2011. - SRPANJ-KOLOVOZ

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinarijat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar

tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavstvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, mr. don Dario Tičić, prof. Ines Grbić, prof. Livio Marijan

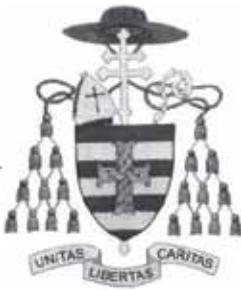
Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: Livio Marijan

Tisak: Wa-graf Zadar

Na unutarnjim koricama: Proslava sv. Nediljice u Vrani, 3. 7. 2011.; Gospin kip u Pagu.

Nadbiskupova riječ

Nadbiskupova riječ

NADBISKUPOVO PISMO NA POČETKU ŠKOLSKE GODINE 2011./2012.

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 1457/2011.

1. Kad je proljetos u lipnju zvono najavilo završetak škole, profesori, nastavnici i đaci pošli su na zasluženi ljetni odmor koji je, evo, završio. A konac školske godine bio je obilježen divnim iskustvom naše radosti i zajedništva zbog blagoslovjenog pohoda pape Benedikta XVI. Bili su to dani koje ćemo dugo pamtit; dani koje nam je učinio i darovao Gospodin. Ozračju naše duhovne radosti doprinijeli su posebice mladi vjernici, učenici, đaci i studenti. Upravo su se oni na Trgu bana Jelačića, sjećamo se, iskreno i glasno radovali. I sabrano molili pa tako pružili dojmljivo svjedočanstvo da znaju kome su povjerovali.

Pišem vam ovo pismo, dragi učenici, po povratku s međunarodnog susreta mladeži koji je održan u Madridu od 16. do 21. kolovoza 2011. Prije 26 godina, naime, blaženi Ivan Pavao II. ustavio je Svjetski dan mlađih (1985.), te s radošću predvodio devet velikih susreta mlađih vjernika iz čitavoga svijeta. Njegov nasljednik Benedikt XVI., samo nekoliko mjeseci po preuzimanju službe Petrovog namjesnika, predvodio je svjetski susret mlađih u Kölnu (2005.), a tri godine kasnije i u Sydneju (2008.). Ove pak godine polovicom kolovoza predsjedao je veličanstvenom susretu katoličke mladeži u Madridu na kojem sam imao milost i radost osobno sudjelovati.

2. Sudionici ovogodišnjega svjetskoga ‘molitvenog festivala’ katoličke mladeži, među kojima i oko dvije tisuće Hrvata, izrazili su zahvalnost Ivanu Pavlu II. za dalekovidnu inicijativu koju je započeo prije četvrt stoljeća. Ovakva okupljanja, naime, omogućuju mladima da se susreću, zajedno slušaju Božju riječ, otkrivaju ljepotu Crkve, te skupa dožive iskustvo vjere koju samo Krist darovati može onima koji se u njegovo ime okupljaju. A u glavnom španjolskom gradu Madridu, tih dana okupilo se u Kristovo ime oko dva milijuna mlađih vjernika iz Europe i drugih kontinenata.

Naši su mediji, nažalost, vrlo malo prostora posvetili tom međunarodnom događaju. Ali, iz onih kratkih izvješća moglo se zaključiti kako je to bio divan susret raspjevane mladosti. Nazočnost četrnaest tisuća svećenika i preko osam stotina biskupa pokazuje da Crkva u mladeži vidi svoju obnoviteljsku snagu, pa o mladima razmišlja s povjerenjem i nadom. I trudi se pomagati im kako bi bili kadri sanjati i stvarati bolji svijet. A u tom velikom zadatku odgovorne su ne samo obitelji, nego i sve odgojne institucije: od dječjih vrtića i škola do sveučilišta. Odgojne i obrazovne institucije, naime, uvode djecu i mlađe u nove spoznaje, i uče ih zajedno živjeti i raditi. I pomaže im rasti u dobroti i plemenitosti kako bi učenjem i zalaganjem humanizirali vrijeme i prostor u kojemu žive.

3. Dragi roditelji! U tom hodu i procesu vi ste prvi i glavni odgojitelji svoje djece. Vi ste osnovna zajednica u kojoj se stječu prve spoznaje i temeljne krjeposti. Pratite i aktivno se uključujte u životu i radu škole. Razgovarajte s nastavnicima i odgojiteljima o vašoj djeci, o njihovoj aktivnosti i radu. Pratite njihov intelektualni, duhovni i moralni rast. Radujte se njihovim uspjesima i pomažite u njihovim problemima. Oni će vam za to biti trajno zahvalni.

Posebno vam stavljam na srce da se za svoju djecu molite i s njima zajedno sudjelujete na nedjeljnomy liturgijskom slavlju. Samo tako vaša će djeca rasti u kreposti i mudrosti pred Bogom i ljudima. U duhu one poruke naših biskupa: ‘Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom slavi svetu Misu’. Molite se za svoju djecu i molite zajedno s njima. Žrtvujte se za njih, ali i sudjelujte zajedno s njima na Euharistijskoj žrtvi u svojoj župnoj zajednici. I Bog će blagosloviti vaš trud i nastojanje.

Cijenjeni učitelji, vjeroučitelji i odgojitelji. Vašoj brizi i odgovornosti povjerena je mladost ove nadbiskupije. A ona je nada i budućnost ovoga kraja i naroda. Dok vam zahvaljujem na vašem odgojno-obrazovnom radu, potičem vas, surađujte s roditeljima vaših učenika. Nezamjenjiva je vaša uloga kako u procesu rasta mlađih naraštaja, tako i u njihovoј odgovornosti za budućnost zemlje i naroda. Crkva zbog toga neumorno ponavlja važnost odgoja i obrazovanja. I trudi se pomagati roditeljima i svima koji su pozvani druge odgajati.

4. Odgoj je danas vrlo zahtjevan. Nije lako odgajati kad okolnosti ne idu na ruku. Puno je, naime rušilačkih stvari u našem okruženju, a pre malo pravih i konstruktivnih graditelja. Opaža se također da su neke moralne i opće ljudske vrijednote 'stavljenе u stranu', ili su dovedene u pitanje. Demokracija, kao okvir slobodnog djelovanja, gdje se može govoriti, raditi i graditi, nažalost, često poprima oblike anarhije, nereda, nerada i nezdravih odnosa. Tržišna ponuda različitih ideja i nazora stvara često mentalitet prema kojem je 'sve što se nudi jednako dobro i vrijedno'. A znamo kako nije tako. Ima, naime, u životu stvari bez kojih čovjek ne može živjeti, kao napr. voda, zrak, hrana, dom, sloboda i dr. No, isto tako ima dosta stvari koje ga opterećuju, ili pak nanose štetu njegovom moralnom, psihičkom i fizičkom zdravlju, kao napr. alkohol, droga, loši primjeri, sablazan i nemoral..

Postoji, dakle, životna skala vrijednota po kojoj zaključujemo kako su neke stvari za djecu važne i nezamjenjive. A neke opet nisu potrebne, ili su štetne. Tko će to procjenjivati i o tomu otvoreno razgovarati s mlađima? Tko drugi ako ne vi, poštovani roditelji koji ste prirodnim pravom na to ovlašteni. Ili pak vi, poštovani učitelji, odgojitelji i vjeroučitelji koji ste tu ovlast primili svojim pozivom, zvanjem i poslanjem. Vi niste samo 'prenositelji znanja i vještina', nego prvenstveno svjedoci i prijenosnici određenih stavova, vrijednota i uvjerenja. Pavao VI. je zbog toga govorio kako se danas 'radije sluša svjedočke, nego učitelje. A, ako se sluša učitelje sluša ih se zato što su svjedoci' (EN 41, 1974.). Ljudi, naime, više vjeruju iskustvu, nego li nauci, više životu i činjenicama, nego li teorijama.

5. Dragi učitelji, profesori i odgojitelji! Crkva vas podržava u vašem odgojnem poslu i zadatku. Ne zaboravljajte, međutim, kako će vas djeca i mlađi rado slušati ako osjete da vjerujete u određene vrijednote po kojima živate. Oni u vama gledaju svoje uzore. Vi ste presudni za njihove stavove i uvjerenja. Vi ste zapravo nezamjenjiva škola života. Jer, učenici uglavnom vjeruju i poštuju ono što njihovi roditelji i učitelji vjeruju i cijene.

Vama pak dragi vjeroučitelji uz riječi zahvale upućujem riječi osobitoga ohrabrenja. Vi, naime, mojim mandatom predstavljate i zastupate ugled zadarske Crkve u zbornici i u razredu. Budite svjesni i dostojni toga poziva. I neka vam ne dojadi činiti dobro. Budite zahvalni Bogu za milost što u ime Crkve možete govoriti i svjedočiti o silnim djelima koje je Bog izveo u povijesti svoga naroda. Surađujte s roditeljima vaših učenika u njihovom traganju za smislim života. Otvorite im vrata svoga srca. Osluškujte njihova pitanja. I, nadasve, volite svoj posao i svoje đake. Neka vas u vašem odgovornom poslu prati Božja pomoć i zagovor sv. Krševana, vrsnog odgojitelja i katehete svete Stošije.

Uz pozdrav u Gospodinu,

Zadar, 27. kolovoza 2011.

† Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

Nadbiskupova riječ

Nadbiskup na 35. Katehetskom danu, 7. rujna 2011.

SVETA STOLICA

SEGRETARIA DI STATO

PRIMA SEZIONE - AFFARI GENERALI

Vatikan, 14. siječnja 2011.

Br. 168.100

Preuzvišeni gospodine,

Sveti je Otac s radošću primio srdačnu čestitku praćenu molitvama i dobrim željama koju ste mu, u Vaše osobno, kao i u ime svih vjernika Zadarske nadbiskupije, uputili prigodom svetkovine Rođenja Gospodinova i za početak Nove Godine.

Njegova Svetost od srca zahvaljuje na tom ljubaznom znaku poštovanja i odanosti te moli da, *utjelovljenje Riječi, u kojoj se na nenađmašan način ispunja Božja susretljivost* (Apostolska postsinodalna pobudnica *Verbum Domini, 11*), bude izvor naše nutarnje radosti i razlog još predanijeg navještanja Radosne vijesti spasenja.

S tim željama, Vrhovni Svećenik, dok prosi nebeski zagovor Blažene Djevice Marije, *Majke Riječi i Majke radosti*, od srca, Vama, svim obiteljima kao i svima koji su povjereni Vašoj pastirskoj brizi, udjeljuje zamoljeni apostolski blagoslov.

Priopćujući ovo, s osobitim Vas poštovanjem pozdravljam u Kristu Isusu.

* Fernando Filoni

zamjenik za opće poslove Državnoga tajništva

Preuzvišeni gospodin
Mons. Želimir PULJIĆ
Nadbiskup zadarski
ZADAR

PONTIFICIUM CONCILII
AD CHRISTIANORUM UNITATEM FOVENDAM

E Civitate Vaticana, die

12 luglio 2011

PROT. N. 1121/2011/a

Eccellenza Reverendissima,

Ho ben ricevuto la Sua stimata lettera in data del 7 giugno u.s., con la quale Vostra Eccellenza ha avuto la premura di inviarmi copia dell'opuscolo pubblicato in occasione della cerimonia di consegna delle reliquie di San Simeone ad una delegazione del Patriarcato greco - ortodosso di Gerusalemme, svoltasi a Zadar lo scorso 7 ottobre.

La ringrazio vivamente per avermi inviato il suddetto libretto e, soprattutto, desidero esprimere il mio sincero apprezzamento per la calorosa accoglienza riservata ai rappresentanti del Patriarcato greco - ortodosso di Gerusalemme e per il gesto fraterno della consegna delle reliquie. Sono profondamente convinto che tali iniziative rappresentino passi importanti nell'impegnativo cammino verso il ristabilimento della piena unità di tutti i credenti in Cristo. Auspico che i rapporti tra la Sua Diocesi ed il Patriarcato greco - ortodosso di Gerusalemme, specialmente il monastero al quale sono state consegnate le reliquie, continuino ad essere coltivati anche in futuro.

Profitto volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di distinto ossequio

Dev.mo

Kurt Cardinale Koch
Presidente

Sua Eccellenza Reverendissima
Mons. Želimir PULJIĆ
Arcivescovo di Zadar
Poljana pape Ivana Pavla II.
HR 23000 Zadar

- prijevod -

PAPINSKO VIJEĆE ZA PROMICANJE JEDINSTVA KRŠĆANA

Br. 1121/2011/a

Grad Vatikan, 12. srpnja 2011.

Preuzvišeni Gospodine,

Uredno sam primio Vaše poštovano pismo s nadnevkom 7. lipnja tekuće godine, s kojim mi je Vaša Preuzvišenost uvidljavno poslala brošuru tiskanu u prigodi svečanosti predaje relikvija svetog Šime izaslanstvu Grčko-pravoslavnog patrijarhata Jeruzalema a koja se održala u Zadru 7. listopada prošle godine.

Srdačno Vam zahvaljujem što ste mi poslali spomenutu brošuru. Nadasve Vam želim izraziti svoju iskrenu zahvalnost za topao prijem kojega ste izrazili izaslanstvu Grčko-pravoslavnog patrijarhata Jeruzalema kao i za bratsku gestu predaje relikvija. Duboko sam uvjeren da takvi pothvati predstavljaju važne korake u zauzetom hodu prema ponovnoj uspostavi punog jedinstva svih koji vjeruju u Krista. Nadam se da će se odnosi između Vaše Nadbiskupije i Grčko-pravoslavnog patrijarhata jeruzalemског, osobito manastira kojem su predane relikvije, nastaviti njegovati i u budućnosti.

Koristim priliku da Vam izrazim osjećaje osobitog poštovanja,

Odani u Kristu

Kardinal Kurt Koch,
predsjednik

Preuzvišenom gospodinu
Mons. Želimiru Puljiću,
nadbiskup zadarskom
Poljana pape Ivana Pavla II. 1
HR 23000 Zadar

Nadbiskup Puljić s metropolitom Teofilaktom u Zadru, 6. listopada 2010.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Priopćenje s izvanrednoga plenarnog zasjedanja HBK,

Zagreb 12. srpnja 2011.

Izvanredno plenarno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije, pod predsjedanjem đakovačko-osječkog nadbiskupa Marina Srakića, predsjednika HBK, održano je 12. srpnja u zgradici HBK na zagrebačkom Ksaveru. Uz članove HBK na zasjedanju je bio i apostolski nuncij u RH nadbiskup Mario Roberto Cassari.

Glavna tema zasjedanja bio je osvrt i analiza apostolskog pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj 4. i 5. lipnja. Nadbiskup Srakić istaknuo je kako je Papin pohod bio veliki događaj za našu Crkvu i narod, te je imao velikoga odjeka kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Pročitao je pismo zahvale što ga je Papa uputio predsjedniku HBK, u kojemu Sveti Otac izražava duboku zahvalnost na srdačnom dočeku kao i na zauzetosti oko priprave posjeta uz pozorno i pobožno sudjelovanje velikoga mnoštva. Papa ističe da nosi u srcu jake dojmove koje su pobudili susreti s različitim slojevima hrvatskoga naroda podsjećajući na susrete s mladima na Trgu bana Josipa Jelačića, obiteljima na hipodromu te na molitvu Večernje s biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima, sjemeništarcima, novacima i novakinjama u zagrebačkoj pravostolnici.

U osvrtu na Papin pohod biskupi su posebno istaknuli veličanstveni skup na glavnom zagrebačkom trgu "s kojega je snažno odjeknuo govor tištine hrvatske katoličke mlađeži koja je molitvom, pjesmom i šutnjom posvjedočila svoju vjeru i oduševila mnoge. Biskupi su pohvalili bogat i sadržajan predprogram na hipodromu te naglasili važnost poruka koje je Papa uputio u svojoj propovijedi hrvatskim katoličkim obiteljima. Istaknut je i značaj susreta u Hrvatskom narodnom kazalištu, gdje je na osobit način došla do izražaja Papina otvorenost za dijalog sa svim strukturama društva". Biskupi su zahvalili svima koji su na bilo koji način sudjelovali u organizaciji Papina pohoda, kako u Crkvi tako i na državnoj razini. Biskupi potiču vjernike i sve ljude dobre volje da čitaju i produbljuju poruke Svetoga Oca izrečene u Hrvatskoj kako bi one zaživjele i donijele ploda u našem narodu.

U nastavku zasjedanja biskupi su informirani o dovršetku izgradnje Crkve hrvatskih mučenika na Udbini koja će biti posvećena 10. rujna. Od iduće godine Dan hrvatskih mučenika slavit će se u posljednju subotu u kolovozu. Biskupi su upoznati sa statusom kauze služe Božjega svećenika Miroslava Bulešića kojeg su komunisti ubili 24. kolovoza 1947. godine u župnoj kući u Lanišću.

Izjava Komisije "Iustitia et pax" Hrvatske biskupske konferencije -

Zagreb, 1. kolovoza 2011.

Neprihvatljivost predloženih izmjena Zakona o trgovini

U više navrata crkvene su institucije upozoravale da je potrebno uložiti napor da se urede odnosi u sektoru trgovine, te da se radnice i radnici u trgovini zaštite od pretjeranog iscrpljivanja i od samovolje pojedinih beskrupuloznih poslodavaca, i napose od nemilosrdnosti krupnog kapitala kojemu nije u interesu ni poštivanje dostojanstva hrvatskih radnica i radnika, ni zaštita hrvatskih nacionalnih interesa. U tom smjeru učinjeni su neki pomaci, kojima je nažalost bila namijenjena sudbina "korak naprijed - dva natrag". Tako se mogu protumačiti i najnovije izmjene Zakona o trgovini usvojene na sjednici Vlade Republike Hrvatske 21. srpnja 2011. godine. Prema tom aktu može se zaključiti da Država odustaje od uređenja toga područja gospodarskoga i društvenoga života. Za takav potez nisu razvidni nikakvi valjni razlozi. Stoga iznosimo razloge zbog kojih se mora preispitati ta iznenadna odluka.

1. Očuvanje dostojanstva radnica i radnika, socijalnih i radničkih prava. Sva zakonska rješenja u društvu, a tako i cjelokupna praksa uređenja društva, moraju smjerati općem dobru, kako pojedinaca tako i cjelokupnoga društva. U tom je smislu iznimno važno očuvati i promicati dostojanstvo radnica i radnika, posebice onih s nižim obrazovanjem. Naše je društvo prepuno senzacionalnih događanja, spektakularnih

uhićenja, sudskega procesa, besplodnih moraliziranja. U toj buci katkad je teško čuti glas "malih ljudi", konkretnih radnika i radnica koji svakodnevno rade, ne prave skandale, ne pripadaju nikakvoj egzotičnoj skupini. Stoga ponovno dižemo glas za njih. Želimo biti glas onih koji glasa nemaju i želimo našu javnost, uključujući društvene i političke elite, učiniti osjetljivijima za zaštitu najranjivijih slojeva naše populacije. To su na poseban način radnice i radnici u trgovinama. Pred kršenjem njihovih prava javnost često zatvara oči. To, naravno, ne znači da nismo svjesni da i druge kategorije ljudi, posebice radnika u raznim gospodarskim granama, nisu u teškom stanju, ali držimo da je ova kategorija ljudi posebno ugrožena, a preko nje ugroženo je i cijelo društvo.

2. Kultura i tradicija. Prije svega, valja podsjetiti da ideja kako se niži društveni slojevi trebaju zaštititi od pretjeranog iskorištavanja nije nova. Ona se rađa u židovskom narodu prije nekih 3000 godina, kad se rađa ideja šabata, dana posvećenog Jahvi. Toga dana ne smije se raditi. S kršćanstvom ta ideja ulazi u zapadni civilizacijski krug i postaje kulturno dobro Zapada. Kao takva, nedjelja se u Europi dovodi u pitanje tijekom 19. i u početku 20. stoljeća zbog industrijske i političke revolucije, zapravo najviše zbog liberalne i komunističke ideologije. No, ubrzo se uvidjelo da premoreni radnici ne mogu dobro raditi i da je i ekonomski mnogo isplativije radnicima dati dostatan odmor. Nedjelja je ponovno došla na udar potkraj 20. stoljeća s razvojem globalizacijskih procesa. Prvi su na udar došli, kao i obično, upravo najranjiviji slojevi: niže obrazovani i žene koji čine većinu u sektoru trgovine.

3. Zaštita hrvatskog društva. Odluka Države da odustane od uređenja jednog područja društvenog života može imati dugoročno teške posljedice po ukupni društveni život. Ta odluka nikako nije vrijednosno neutralna. Ona pogoduje razvoju niske razine kulture shopping malova koja znači veliku redukciju i eroziju autohtone hrvatske kulture. Na taj način širi se potrošački mentalitet, stvaraju se pretpostavke za zapadanje građana u dužničko ropsstvo, a što je najvažnije, otvara se mogućnost da hrvatski građani i u drugim područjima života budu jeftini radnici bez dostatnog odmora. Krupni kapital osvaja prvo najslabije utvrde, a to su u našem slučaju trgovine, jer u njima rade pretežno žene s najmanje realne moći u društvu i s najlakšom mogućnošću zamjene ako se pojedinačno ili organizirano usprotive izrabljivačkoj politici poslodavaca i zakonodavaca. Trgovine su tako samo lakmus papir za daljnje širenje deregulacije u zaštiti rada i radnika u Hrvatskoj što već uzrokuje, a i još će više uzrokovati, mnoge negativne posljedice. Braneći slobodu nedjelje za radnike i radnike u trgovini ne branimo samo jedan poseban sektor, već kulturu hrvatskog radništva i cjelokupnoga hrvatskog društva. Zato i upozoravamo da država mora preuzeti odgovornost za uređenje bitnih područja javnoga života, a trgovina svakako pripada jednom od njih.

4. Zaštita državnih interesa. Uz prvotnu nakanu zauzimanja za zaštitu dostojanstva radnika i radnika valja također obratiti pozornost i na zaštitu legitimnih državnih interesa. U trgovini radnici rade mjesečno i do 50 sati prekovremeno i neplaćeno. Inspекcijski nadzori koji se provode formalni su i ne sprječavaju nepravilnosti, a nije razvidno kako bi se to promjenilo. Radnici i radnice rade prosječno dva tjedna bez prekida, a katkad i po mjesec dana bez ijednoga dana odmora. To je stvarnost i pravo stanje pred kojim se zatvara oči. Takve radnica i radnici ne mogu u tom ritmu raditi cijeli životni vijek. To znači da je realno očekivati da će se dobar dio njih razboljeti, a njihova će liječenja pasti na teret države, odnosno poreznih obveznika. Time se stvara novi kontingenat trajno nezaposlenih i nezaposljenih ljudi.

5. Udar na obitelj. Uz sve spomenuto treba uzeti u obzir još jednu bitnu činjenicu. Riječ je o pretežno ženskoj populaciji fertilne dobi, a Hrvatska je u depopulaciji. Deregulirani ritam rada značajnog dijela fertilnog kontingenta ženâ svakako nije mjeru koja ide u prilog podizanju nataliteta, nego upravo suprotno. Vezano uz obitelj i nemogućnost, posebno majki da budu u obitelji barem nedjeljom, povećava se vjerojatnost širenja delikventnog ponašanja mladih i povećanja maloljetničkog nasilja. U takvim okolnostima ulaganje sredstava u projekte suzbijanja maloljetničke delikvencije licemjerno je i posve promašeno.

6. Turizam i trgovina. U argumentiranju razložnosti takvih zakonskih rješenja često se navodi da je Hrvatska „turistička zemlja” pa je potrebno da trgovine budu otvorene. To je višestruko krivi argument. Naime, postoje i druge turističke zemlje, koje od turizma prihodju mnogo više od Hrvatske i imaju jasniju regulaciju rada trgovina. S druge strane, upravo bi kanaliziranje potrošnje u ugostiteljstvo koje je poglavito, još uvjek, u rukama hrvatskih građana, povećalo prihode hrvatskih građana od turizma, ali i prihode države od poreza.

7. Europska pravna praksa. Ovdje valja podsjetiti na odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske o tome pitanju. Odluke Ustavnog suda moraju se poštivati, no valja upozoriti da je ta odluka iznimka u europskim razmjerima. Primjerice, njemački je Ustavni sud donio odluku o istoj problematiki, u isto vrijeme kad i hrvatski, dijametralno suprotnu odluci hrvatskog Ustavnog suda. A praksa koju je naš sud doveo u pitanje uobičajena je praksa u Austriji, Francuskoj, Velikoj Britaniji. Takva odluka pogoduje krupnemu kapitalu i u neravnopravan položaj dovodi radnike. Svakako, sada kada se približavamo ulasku u Europsku uniju, valjalo bi premisliti odluku koja ide na štetu hrvatskih radnika i protivna je europskoj pravnoj praksi, pa ma koja je instanca donijela.

8. Značaj sindikata. Sindikati imaju nezamjenjivu ulogu u zaštiti radnika i radnika u suvremenom društvu. To posebno dolazi do izražaja u turbulentnim razdobljima kakva su promjene društvenog, političkog sustava, ili ulazak u neke nove asocijacije kakav predstoji Hrvatskoj. U sadašnjem trenutku hrvatskim su radnicima potrebni snažni sindikati koji će znati zaštititi hrvatskog radnika od presizanja krupnog kapitala u turbulentnim tranzicijskim promjenama, kao što se to upravo događa u sektoru trgovine, a sutra već vjerojatno u mnogim ostalim sektorima gospodarskoga života. Stoga pozivamo sindikate da se još snažnije i razboritije zauzmu za hrvatske radnice i radnike, sada imajući u vidu novi kontekst Europske unije u kojemu će se Hrvatska ubrzano naći.

Nadamo se da će Vlada Republike Hrvatske i oporba u Hrvatskoj uočiti važnost ovoga pitanja i konačno ga urediti u skladu s našom kulturom, tradicijom i, posebice, djelotvornom zaštitom hrvatskih radnika i radnika.

U Zagrebu, 1. kolovoza 2011.

Vlado Košić,
predsjednik Komisije "Iustitia et pax" HBK

**Izjava Stalnog vijeća Hrvatske biskupske konferencije
o sporu između Porečko pulske biskupije i benediktinske opatije Praglia**

Budući da se u hrvatskoj javnosti putem raznih društvenih medija ovih dana višekratno moglo čuti i citati o sporu između Porečke i pulske biskupije i benediktinske opatije Praglia u Italiji glede imovinsko-pravih odnosa, vezanih uz crkveno zemljишte na području župe Dajla u spomenutoj biskupiji, smatramo potrebnim obratiti se ponajprije vjernicima, a zatim i cijeloj hrvatskoj javnosti kako bi se pri-donijelo istinitomu uvidu u stvarno stanje i kako bi se otklonio neprimjeren, obmanjujući i za cijelo naše društvo štetan pristup.

Ovo prilično zamršeno pitanje treba promatrati prije svega kao unutarcrkveno pitanje, ne zanemarujući ni ostale vidike. Ono je proizašlo iz postupanja fašističkoga, a zatim komunističkoga režima koji su proganjali njima nepodobne ljude dokidajući temeljna ljudska prava, oduzimajući imovinu, kako pojedincima, tako i institucijama, među kojima su se našli i benediktinci u Dajli.

Naime, ne ulazeći u odluke hrvatskih pravosudnih tijela i razloge tih odluka, ostaje činjenica da je godine 1999. benediktinska imovina pripala župi Dajla u Porečkoj i pulskoj biskupiji. Ubrzo nakon toga, Biskupija i benediktinci opatije Praglia, kao dvije crkvene pravne osobe, znajući dobro što se sve događalo s oduzimanjem i vraćanjem imovine, nastoje na temelju kanonskih propisa pronaći najbolji način da ono što je vraćeno bude pravedno podijeljeno. Ne želeći ni na koji način dovoditi u pitanje Osimske i Rimske sporazume, crkveni su subjekti međusobno isključivo željeli doći do pravednosti, pri čemu je razumljivo nastojanje i jedne i druge strane da zagovara vlastite interese. Nakon što su u rješavanju spora svoj dopri-nos dale Kongregacija za biskupe te Kongregacija za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života, između Porečke i pulske biskupije te benediktinske opatije Praglia došlo je do dogovora da se imovina podijeli na pola. Taj su dogovor zainteresirane strane potpisale u Rimu 17. svibnja 2006. godine.

Budući da zainteresirane strane nisu mogle realizirati dogovorenou podjelu, Sveti je Otac 2008. godine imenovao kardinalsku komisiju koja je imala za cilj provesti već raniji dogovor između Porečke i pulsko biskupije te benediktinske opatije Praglia. Kardinalna komisija je u studenom 2010. godine rezultate svog rada predala Svetom Ocu, na temelju kojih je on donio svoju odluku.

Nije potrebno ovdje iznositi sve moguće razloge koji su vodili biskupa porečkoga i pulskoga mons. Ivana Milovana da ne potpiše zaključni dokument kojim se završavaju višegodišnji pregovori. No, nužno je reći da je Sveti Otac imenovao svoga povjerenika kao potpisnika toga dokumenta da bi se mogle provesti unutar crkvene odluke kojima se nipošto nije kanilo štetiti Porečkoj i pulskoj biskupiji. Upravo suprotno, bez takvih dogovora ostali bi nejasni odnosi među institucijama unutar iste Crkve, što ne bi pridonosilo rastu u evanđeoskome duhu.

Mi biskupi i dalje ćemo - poštjući različitost stavova i mišljenja u raspravama - gajiti i razvijati crkveno zajedništvo. Ostajemo čvrsti u jedinstvu biskupske službe, osobito u poštivanju odluka i u ljubavi prema Svetom Ocu, Svetoj Stolici te prema raznim crkvenim institucijama, zalažući se za pravednost i otklanjajući sve ono što bi moglo narušiti mir među vjernicima, narodima i državama. Kako se to pokazalo puno puta u prošlosti, samo vođeni istinom i pravednošću možemo svjedočiti i svoju ljubav prema hrvatskoj domovini.

U Zagrebu, 3. kolovoza 2011.

Stalno vijeće HBK-a

***Poruka predsjednika Vijeća HBK za katehizaciju
mons. Đure Hranića na početku školske i katehetske godine 2011./2012.***

Za Crkvu koja živi otajstvo

“Postavit ću svetište svoje među njih”. Kršćanska vjera poznaće Otajstvo koje prethodi svakom ljudskom i crkvenom djelovanju. Štoviše, ono je nositelj čitavoga crkvenog djelovanja i života, kao i svakoga ljudskog napora i rada. Važno je, čini se, o dvadesetoj godini djelovanja Crkve po vjeronauku u školi, ali i novih oblika pastoralno-katehetskoga rada, na poseban način iznova podsjetiti na to otajstvo. Misleći to otajstvo, ono najdublje naše kršćanske vjere i Crkve, sjećamo se izazova biblijske starozavjetne poruke, dane već proroku Ezechielu: Bog ne samo da se želi nastaniti u svom narodu, nego naviješta da za sva vremena, duboko u srcu svoga izabranoga naroda, želi izgraditi svoje svetište (usp. Ez 37, 26-28).

Današnja Crkva, osim što je pozvana biti domom Božjim, daleko je više izabrana biti graditeljem svetišta Božjega. I upravo je to Božje svetište središnje otajstvo kršćanske vjere. Bog, koji se utjelovio u svome Sinu Isusu Kristu, nastanio se u svijetu i posvetio čovječanstvo. Crkva, skromna i sveta čuvanica tog otajstva postoji ponajprije radi proslave i života toga otajstva, otajstva istine Evangelijske, darovane i današnjem čovjeku.

Naviještanje u službi Božjega svetišta. Otajstvo Boga među ljudima Crkva slavi i živi na različite načine. Uz katehetska nastojanja vlastita župnoj zajednici, posljednjih dvadeset godina Crkva u Hrvatskoj svjedoči to otajstvo i vjeronaukom u školi te vjerskim odgojem u predškolskim ustanovama. Sudjelujući u radu odgojno-obrazovnih institucija u posljednja dva desetljeća, ona izbliza nastoji upoznati i pratiti pedagoška i druga nastojanja koja vode dobru učeniku, ali i društva u cjelini.

Nerijetko je Crkva i svjedokom doista teške i odgovorne zadaće koju si škola stavlja pred sebe: odgajati i svestrano pripremati učenika i mladoga čovjeka za život u društvu kakvo zapravo još ne postoji. Takav doista izvorni rad, djelovanje bez postojećega uzora, popločen je stalnim promjenama, obnovama te traženjem jasnoće cilja. Taj konačni cilj pedagoških nastojanja škole - koji se sastoji u potpunom i cjelovitom ostvarenju čovjeka - često je uvjetovan novovjekovnim ekonomskim vizijama čovjeka i svijeta što ih stvaraju gospodarski interesi. Premda vizija i ciljevi ovozemnoga društva nisu uvijek identični

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

kršćanskoj slici svijeta i čovjeka, ipak vjeronauk u školi, duboko naslonjen na središnje otajstvo vjere Crkve, nastoji ponuditi one sadržaje koje kršćanska vjera nosi u sebi. Oni su u potpunosti ostvareni u Isusu Kristu i zato ih Crkva može ponuditi i nudi ih našem društvu kao uzor kakvim ono može postati.

U službi Kristove vizije društva i čovjeka. Utemeljen na ugovorima, mudrim oblicima stalnoga dijaloga Crkve i države, vjeronauk u školi je u posljednjih dvadeset godina postao neizostavni dio kanona školskih predmeta i organiziran je u okvirima međusobnoga poštovanja i odgovornosti. Tako, bilo da je riječ o vjeroučiteljima i njihovo izobrazbi, o sadržajima vjeronauka u školi ili njegove redovitosti unutar života škole, bilo da je riječ o nadzoru vjeronauka kao predmeta ili onih koji ga ostvaruju, uvijek je riječ o trajnom poštovanju vlastitih uloga svih koji sudjeluju u tom, možda i najvećem navjestiteljskom projektu Crkve posljednjih desetljeća. Iako se često čini da vjeronauk u školi mnogi ne promišljaju kao institucionalnu stvarnost društva, ipak se s pravom može ustvrditi da onaj tko dobro razumi vjeronauk u školi shvaća da zapravo nema proturječnosti između želje Crkve i očekivanja društva. Štoviše, vjeronauk u školi tumači sadržaje vjere i društvu nudi uzor - Kristovu viziju budućnosti - zahvaljujući i ustavnim pretpostavkama koje Katoličkoj Crkvi, ali i svim ostalim vjerskim zajednicama, daju mogućnost vlastitog doprinosa u izgradnji čovjeka i suvremenoga svijeta.

U perspektivi svetosti. Upravo zbog toga nam se čini da je vrijeme da se u vjeronauku u školi obnovi onaj duh naviještanja Crkve, koji je utemeljen na najdubljem otajstvu kršćanske vjere: na Božjem svetištu među nama. Taj duh naviještanja Crkve znak je njezina puta k svetosti, koju je još papa Ivan Pavao II. proglašio jedinom istinitom perspektivom nove evangelizacije i čitavoga pastoralnog puta Crkve: "Prije svega, bez oklijevanja kažem da je perspektiva u koju treba smjestiti čitav pastoralni hod svetost" (Ulaskom u treće tisućljeće, br. 30). Pitanje naših hrvatskih biskupa: "U kojoj mjeri naš školski vjeronauk odgaja mlade za prihvaćanje Isusova životnoga programa, koji označujemo riječu svetost?" predstavlja trajni izazov svih promišljanja o vjeronauku u školi (HBK, Na svetost pozvani, br. 24). Naime, postati svetim i živjeti iz sakramenta krsta zapravo je jedno! Izgradnji toga jedinstva smjera i vjeronauk u školi. Spoznaje o kršćanskoj vjeri, stećene u vjeronauku, mogu biti izvanredan pristup vjeri, no tek osobna isповijest kršćanske vjere, koja slijedi nakon spoznaje vjeronaučnih sadržaja, vodi do osobnih životnih opredjeljenja i stavova. To pak nije ništa drugo doli oživotvorene svetosti.

U ozračju vjere kršćanske zajednice. Osobna kršćanska opredjeljenja te stavovi svoj pravi dom i ostvarenje pronalaze poglavito u iskustvu žive i duboke vjere konkretnе kršćanske zajednice. Ona, izabranica Božja, sveta i ljubljena (usp. Kol 3,12) pozvana je biti mjestom ostvarenja duhovnoga bogoslužja (usp. Rim 12,1) i vjerodostojnom svjedokinjom stvarnosti Riječi Božje, koja dolazi do ljudi po susretu sa svjedocima koji je čine nazočnom i živom. Upravo nova pokoljenja imaju na osobit način potrebu "da budu uvedena u Riječ Božju posredstvom susreta i autentičnog svjedočanstva odrasle osobe, posredstvom pozitivnog utjecaja prijatelja i velikog društva crkvene zajednice" (usp. Benedikt XVI., Verbum Domini, br. 97).

Biti i izgrađivati Božje svetište. Dragi vjeroučitelji i katehete, draga braćo svećenici i redovnici, dragi vjeroučenici i dragi roditelji, biti Božje svetište je naš poziv. Izgrađivati ga - naše je poslanje.

Vas, dragi učenici, pozivamo da otkrivate istine vjere koje su vam ponuđene u naviještanju Crkve i u liturgijskom životu vaših župnih zajedница. Zdušno ih prigrlite kao vlastiti put prema susretu s Isusom Kristom koji jedini nudi puninu života.

Dragi vjeroučitelji i katehete, draga braćo svećenici i sestre redovnice, okus te punine bio je odlučujući za vašu odluku na vjeroučiteljsku službu, na svećeništvo i na redovništvo. Ohrabrujemo vas da se osvježite na Izvoru punine života kako biste iznova zasinuli kao Božje svetište i dom njegove slave. Sjetite se da se Bog pri izgradnji svoga svetišta u nadolazećim generacijama ljudi služi i vašim nastojanjima. Neka tijekom nove školske i katehetske godine trajno nailazi na vašu raspoloživost.

U Đakovu, 28. kolovoza 2011.

+ Duro Hranić,
predsjednik Vijeća HBK za katehizaciju

**POSVETA CRKVE HRVATSKIH MUČENIKA NA UDBINI
10. RUJNA 2011.**

ZADARSKA NADBISKUPIJA

**Nadbiskupova propovijed na Veliku Gospu
(Škabrnja i Pag, 15. kolovoza 2011.)**

Marija je uzor današnjim majkama

1. Velika Gospa je blagdan koji nas podsjeća na dogmu naše vjere da je Marija dušom i tijelom po završetku svoga zemaljskog života uznesena u društvo svome uskrsnulom Sinu Isusu Kristu. I to je završnica njezina Bogu predanog života. Zbog toga na ovaj dan rado hodočastimo u njezinu svetišta. To je, naime, dan kad se ide Gospo, kada želimo ispuniti zavjete i preporučiti njezinoj majčinskoj brizi sebe i sve svoje. To je dan kad hodočastimo i pjevamo do mile volje. Jer, blagdan Uznesenja BDM raspjevani je blagdan.

Dvije su slike iz liturgije čitanja koje nas večeras sile na razmišljanje. Prva slika opisana je kroz "znamenje veliko koje se pokaza na nebu": Žena odjevena suncem, viče u porođajnim bolima i Zmaj veliki, sa sedam glava i deset rogova, stoji pred Ženom kako bi, čim rodi, proždro njezino dijete. Žena-majka, odjevena suncem sama je ljepota, blagost i dobrota. Na drugoj pak strani jezoviti Zmaj s ognjem i plamenim jezicima sve posjeduje, osim ljubavi. Žena-majka ima moć darovati život; zmaj obuzet idejom smrti i ubijanja, vreba samo kako ubiti i proždrijeti dijete. Druga slika je iz evanđelja o divnom susretu dviju velikih žena i majki: Marije, koja pod srcem nosi utjelovljenog Boga i njezine rođakinja Elizabete koja očekuje rođenje Ivana Krstitelja. Sve ovo daje nam povoda razmišljati o ulozi žene i majke u životu naroda i Crkve. Majka je uvijek ljudima bila draga; i majku se štuje i voli. Njezina je ljubavi nesebična i vjerna. I kad imamo osjećaj kako su nas svi zaboravili, sigurni smo majka nas napustiti neće. Ona je ljudima svetinja. Nju se spominje i zove kad je najteže, u trenucima boli, kao i u času umiranja. Sretni smo dok imamo majku. Majka je veliki prirodni misterij. Ona je izvor života, nositelj najvišeg altruizma, nesebičnosti i požrtvovnosti.

2. Valja nam o tome razmišljati jer proživljavamo veliku krizu dostojanstva žene i strašnu krizu materinstva. Nije, naime, svaka majka velika. Ima ih koje ne vole svoje materinstvo pa ubijaju svoj porod. Takvima ne priliči ime majka, već čedomorka. Jer, uprljale su svoje ruke, dušu i savjest krvlju nevine djece. Evanđelist Matej je zabilježio potresnu scenu pokolja nevine dječice u Betlehemu riječima:

"U Rami se začu glas, plač i jauk. To Rahela oplakuje djecu svoju i neće da se utješi, jer ih više nema!" (Mt 2, 18) Taj jauk i plač odliježe još i danas hodnicima naših bolnica i rodilišta.

Stoga nam se ozbiljno zapitati kako pomoći suvremenim ženama biti dostojarne majke?! Kako pomoći današnjim djevojkama postati dobre, plemenite i odgovorne majke?! Kako pomagati onim vrijednim majkama, koje se bore, ostati na visini majčinskog poziva i zadatka?! Nema pravog materinstva bez Boga, bez Marije, bez vjere, bez pobožnosti, bez molitve, bez milosnog i sakramentalnog života. Ima među nama velikih, čestitih, uzornih i plemenitih majki. One su snaga obitelji, duša naroda, stožer života i budućnosti. To su majke koje kleče pred Gospom najvećom Majkom i najvećom ženom povijesti. I mole blagoslov, zagovor i njezinu pomoć na stepenicama oltara i na pričesnoj klupi. To su majke koje žrtvom, molitvom i uzornim životom hrane svoju djecu i upućuju ih na pravi put spasenja. Blago narodu koji ima moralne, dobre i čestite žene i majke. Blago obitelji u kojoj je molitva kruh svagdanji, a Marija uzor žene i majke.

Htio bih ovdje spomenuti dvije žene iz nedavne prošlosti koje su se ostvarile u životu: jedna u braku, druga u djevičanstvu. Jedna u Italiji, druga kod nas. Jedna majka obitelji, a druga majka jedne redovničke zajednice.

3. Sveta Ivanka Beretta Molla iz Bergama u Italiji rodila se u brojnoj obitelji s trinaesterom djece. Dva su joj brata postali svećenici, a ona je završila medicinski fakultet i postala liječnica. Naknadno je specijalizirala pedijatriju i radila s majkama i starijim osobama. 1955. susrela je inžinjera Petra Mollu i udala se za njega. Koliko se radovala braku, majčinstvu i djeci najbolje pokazuje pismo svome zaručniku Petru malo prije vjenčanja: "Kad pomislim na našu međusobnu ljubav, mogu samo Gospodinu zahvaliti... Dragi moj Petre, još je samo nekoliko dana do časa kad ćemo pristupiti k oltaru i primiti sakrament naše ljubavi. Kad pomislim na to, veoma sam ganuta. Mi ćemo postati Božji suradnici u stvaranju. O, da mu možemo darivati djecu koja će ga ljubiti i služiti mu! Petre, hoću li moći postati žena i majka, kakvu si uvijek želio?

Ja takva, uistinu, želim biti, jer ti si to i zaslužio..." Možemo samo zamisliti kako je titralo Petrovo srce dok je čitao ove iskrene, djevičanske izljeve ljubavi njegove izabranice! Ne smijemo zaboraviti da je duhovnost ove izvanredne žene sazrijevala kod oltara. Ona je rado sudjelovala na sv. Misi, pohađala Presveti Sakramenat, meditirala, čitala sveto Pismo i redovito krunicu molila. Uz to je bila vrlo angažirana u župi i u apostolatu, na Konferencijama Sv. Vinka, u Udruzi katoličkih studenata i Katoličke akcije.

U braku su dobili troje djece. No, u trećem mjesecu četvrte trudnoće liječnici su otkrili da Ivanka ima tumor na maternici. Predlagali joj neka se odluči za pobačaj kako bi je mogli operirati. Ona je, međutim, tada izjavila i svojoj odluci ostala vjerna do kraja: "Ako morate birati između moga i djetetova života, ne oklijevajte. Izaberite dijete. Inzistiram, spasite ga". Potpuno predana u ruke Božje, radosno i opušteno u molitvi je proživjela posljednjih šest mjeseci čekajući rođenje svoje drage Ivane Emanuele, (na Veliku subotu, 21. travnja 1962.). Iako su liječnici sve učinili da spase njezin život, ona je sedmi dan nakon poroda s bolima i molitvom "Isuse, ljubim Te" preminula u bolnici u Monzi.

4. S pravom je u propovijedi prigodom njezinoga proglašenjena svetom Ivan Pavao II. rekao: «Po primjeru Krista, koji je ljubio svoje do kraja, i ova je sveta majka obitelji herojski ostala vjerna zadaći koju je preuzela na dan vjenčanja. Krajnja žrtva koja je zapečatila njezin život svjedoči kako samo onaj koji ima hrabrosti posve se posvetiti Bogu i braći ostvaruje samog sebe». Na kanonizaciji je uz njezinoga tada 92-godišnjeg muža i djecu bilo osobito dirljivo pratiti najmlađu kćи 42-godišnju Ivanu Emanuelu, također liječnicu kako čitavo vrijeme drži za ruku svoga staroga oca s istim osmijehom kakvog je imala njezina sveta majka. Sv. Ivanka je prva liječnica koja je proglašena svetom, a spomen dan joj je 28. travnja. Proglašena je zaštitnicom trudnica, djece i promicatelja kulture života.

Htio bih još reći dvije riječi o jednoj drugoj ženi koja se kao žena ostvarila u djevičanstvu i postala majka hrvatske autohtone redovničke družbe kojoj je suutemeljitelj bio naš Prečanin, biskup Josip Marčelić. To je blažena Marija Propetog Isusa Petković, koju je blaženom proglašio blaženi Ivan Pavao II., u Dubrovniku 2003. Tim činom proglašenja ona je pred Bogom i pred Crkvom dobila "odlike" iz svih "predmeta" kršćanskog ponašanja i djelovanja. Imala je sve tri bogoslovске kreposti: vjeru, ufanje i ljubav u natprosječnom, herojskom stupnju, kao i ostale četiri stožerne kršćanske krjeposti: pravednost, razboritost, umjerenost

jakost, kao i sve druge vrline koje su s njima povezane: poniznost, poslušnost, moralnu čistoću, ljubav prema bližnjima, strpljivost po kojima je postala uzorom kršćanskog života.

Ovu skromnu, ali duhom veliku redovnicu najlakše je upoznati iz njezinih spisa: "Podite kćeri moje, te svetim ponašanjem, skromnošću i opreznosću vršite djela milosrđa... Budite ponizne i slijedite Propetoga i čuvajte duh jednostavnosti i siromaštva" (str. 21). "Preobrazite naše zavode u prave misijske centre, ognjišta Kristove ljubavi, škole kršćanskog života u kojima se najstrože moraju izvršavati naredbe sv. Crkve" (str. 32). "Budite poslušne, ponizne i skromne poput Marije" (str. 51).

5. Sveta Ivanka Beretta Molla je svojom plemenitom dušom podržavala vatrę dobrote u srcu svoga muža Petra i dušama svoje četvero djece. Marija Petković, utemeljiteljica družbe Kćeri milosrđa svojom je ljubavlju prema siromasima zapalila u našoj zemlji i izvan nje svjetlo Isusove dobrote. - Kršćanske djevojke i majke! Neka to svjetlo dobrote danas gori i u vašim srcima, i u vašim obiteljima. Budite svjesne svoga dostojanstva i postanite ono što vam je u naravi upisano. Ako još niste svjesne svoga svetog poziva, pa ste zlorabile ili profanirale svoje materinstvo, nemojte to više činiti! Okajte svoje propuste i svoje materinske grijehe. Ispravljajte svoje pogreške živom vjerom, dobrotom i plemenitošću! Sinovi i kćeri! Kršćanska djeco! Štovatelji Majke Božje! Volite i častite svoje majke. I molite se za njih kako bi bile svete i velike žene! Kršćanski muževi! Poštujte u svojim ženama njihovo materinsko dostojanstvo! Omogućite im i pomozite biti pobožne i dobre žene i majke! Tako će biti više Božjega blagoslova u kući i među vama.

Zahvalni za svjetlo dobrote, koje nam je u Mariji zasjalo, molit ćemo stoga večeras za naše obitelji, očeve i majke kako bi bili dostojni svoga roditeljskog poziva. Molit ćemo i za tolike zavedene žene koje ne drže do svog dostojanstva, kako bi i one čule nebeski glas opomene i upozorenja: majko, ne ubijaj svoje dijete! Ne daj Zmaju svog roda i poroda! Molit ćemo posebno za žene naše nadbiskupije, za sve djevojke i majke kako bi znale Mariji zavjetovati svoju čednost, svoju djecu i svoje muževe. Molit ćemo i za nas da budemo ispunjeni strahopštovanjem pred Bogom, pred životom i pred vječnošću. Naša nastojanja i naša obećanja kako ćemo Boga priznavati, život poštivati, sakramente slaviti, Crkvu voljeti i Bogu se moliti, okupljeni ovdje stavljamo pod okrilje one koja je "nada svijeta i zora spasenja". Gospo na nebo uznesena, moli za nas. Amen !

**Nadbiskupova propovijed na Službi riječi
na 35. Katehetskom danu Zadarske nadbiskupije**

Zadar-Belafuža, 7. rujna 2011.

Čitanja: 1 Tim 4,12-16; Evandelje: Mt 28, 16-20

1. Pavlove preporuke mladom učeniku Timoteju najljepši su praktični savjeti svećeniku, a mogli bismo reći i svakom kateheti, ocu, majci kao i svakomu tko se bavi odgojem drugih, posebice odgojem u vjeri. Promotrimo sada ova četiri retka i na tri glagola koje Pavao upotrebljava, a oni su vrlo praktični i aktualni. Najprije moli svoga voljenoga učenika neka bude uzor u vladanju. Onda ga potiče neka se ne umara proučavati Svetu Pismo, i neka propovijeda, kara, opominje i prijeti sa svom strpljivošću i naukom (2 Tim 3, 1-4). A budući da je Timotej kao mladi biskup po svojoj službi pozvan i poslan navješćivati Riječ Božju i odgajati ljude u vjeri, određuje mu neka to čini s blagošću. Dakle, moli ga neka bude 'uzor u vladanju', preklinje ga neka 'propovijeda, kara i opominje' i određuje neka to 'čini blago'. Potičući Timoteja neka svojim vjernicima bude 'uzor u riječi, vjeri i vladanju', on ga poučava da 'pazi na jezik', na izražavanje, na govor općenito. Da se ne kaže kako mnogo priča, a malo kaže. Po rječniku te ljudi prepoznaju. Zbog toga neka bude uzor i kada govori i kada piše, kada propovijeda i kada poučavao. Neka bude uzor na ulici i u kući, u razredu i u zbornici, na kopnu i na moru, na brodu i u trgovini, u Efezu i u Rimu.

Što Pavao misli kada savjetuje Timoteju neka bude uzor u vjeri?! Apostol zapravo cilja na vjernost Bogu, Kristu i evanđelju. Gledom na nas svećenike i redovnike Pavao cilja na našu vjernost zadanoj riječi i obećanjima. Misli na polaganje ruku i zakletvu: Tako mi Bog pomogao! On cilja na poslušnost, siromaštvo i čistoću; na vjernost Kristu, Crkvi i zadanim idealima. Mogli bismo kazati da Pavao misli i na katehete i vjeroučitelje, te 'svremene Timoteje' kojima poručuje neka budu i ostanu vjerni Bogu, Kristu, crkvenom nauku. Neka se posvete čitanju vjerske literature i posebice proučavanju Svetoga Pisma. Jer, kako ćemo kao učitelji, roditelji ili vjeroučitelji druge poučavati o Božjoj Riječi, ako je trajno ne proučavamo i o njoj meditiramo?! Nije bez razloga naš zemljak sveti Jeronim govorio je kako 'ne poznavati Svetu Pismo znači ne poznavati Riječ koja se u Kristu utjelovila'.

2. U završnom tekstu Matejevog evanđelja čuli smo kako apostoli 'kada ga ugledaše, padoše ničice pred njim. A on im pristupi i prozbori: Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Podite, dakle, i učinite

mojim učenicima sve narode' (Mt 28, 19). Divan je to scenarij koji se ponavlja svaki put kad se učenici okupe zajedno moliti i planirati, kao što smo to mi danas učinili. 'Kad ga ugledaše, padoše ničice pred njim'. U ovom prvom dijelu radnoga sastanka želimo u molitvi i sabranosti, 'ničice pred Gospodinom', razmišljati o župnoj zajednici i katehezi u svjetlu nove evangelizacije. To je troplet koji se već godinama, manje ili više uspješno, tka i veze ovim našim rukama i našim umom. Ali, i nadasve to se zbiva Božjom snagom i njegovim nadahnućem. Svjesni otajstva Riječi, koja je iz nepristupačnih visina došla u naš ograničeni prostor i vrijeme, i mi poput apostola padamo na koljena zahvalni za otajstvo koje je našlo svoj dom u Crkvi kojoj i mi nedostojni služimo.

Riječ Božja, dakle, 'dolazi sa Siona' (Iz 2, 3) i upućuje se ulicama svijeta kako bi se susrela s ljudima koji traže istinu, pravdu i mir. Tako se, eto, po trgovima i ulicama naših sekulariziranih naselja još uvijek osjeća 'skriveni lahor Duha i sjeme nade', poput treptaja i iščekivanja. A izražen je u liturgiji i onim molitvenim tekstovima koji najavljuju kako će 'isklijati mладica iz panja Jišajeva' (Iz 11, 1). Zbog toga usrdno molimo neka 'dođe, razvedri lice svoje i spasi nas' (Iz 45, 8). Jer, osjećamo kao da sve više vlada nevjera i ravnodušnost; kao da zlo pobjeđuje dobro. I stječe se dojam kao da buka iz 'Babilona nadjačava molitveni duh Jeruzalema' pa želi ušutkati Božju Riječ, ili je ukloniti iz domova i gradova, škola i institucija (kao što se nedavno dogodilo s križevima u jednom španjolskom mjestu).

3. Zbog toga nam trebaju ovi Pavlovi savjeti mladom učeniku Timoteju. Posebice njegove riječi. Posebice njegovi poticaji neka nastoјi. Oko toga nastoј. Sav u tomu budi da tvoj napredak bude svima očit. Nastoј! Čitav nam je život nastoјanje, zalaganje, borba, pokušaji. Teži za pravednošću, vjerom, ljubavlju, mirom sa svima koji iz čista srca prizivlju Gospodina. Lude pak i neobuzdane raspre odbijaj, znajući da rađaju svađama. Jer, sluga Gospodnjih se ne svađa, nego je nježan prema svima, sposoban poučavati, zlo podnositi, s blagošću preodgajati protivnike, ne bi li ih Bog obratio da spoznaju istinu' (2 Tim 2, 22-26). Kakav divan poticaj. Uzalud nam i riječi i djela, i učenost i napredak, ako ne ustajemo. Sve će biti uzaludno, ako ne ustaješ, Timoteju!

Ovim savjetima ne treba komentara. Lijepo je osjetiti gorljivoga apostola koji propovijeda neustrašivo i smjelo. Bez straha od ljudi. Ali, i bez želje za sviđanjem ljudima. Posebice je dirljivo vidjeti s kako velikom brigom i ljubavlju pazi na Božje stado koje mu je povjereni. Za nas je ovo osobito poticajno, jer, svetim redom, dekretom ili mandatom pozvani smo biti uzori, svjedočiti i

naviještati. 'Jer što navješćujem evanđelje, nije mi na hvalu, ta dužnost mi je, veli Pavao i nastavlja, 'jao meni ako evanđelja ne navješćujem' (1 Kor 9, 16). Ne zanemari milosnog dara koji je u tebi polaganjem ruku starješinstva. Posveti se čitanju, poticanju i poučavanju. I budi 'uzor u riječi, vjeri i vladanju, u ljubavi, vjeri i čistoći'. Amen.

**Nadbiskupov uvodni pozdrav
na 35. Katehetskom danu Zadarske nadbiskupije
Zadar-Belafuža, 7. rujna 2011.**

Župna zajednica i kateheza u svjetlu nove evangelizacije

Dragi svećenici, redovnice i redovnici, vjeroučitelji, braćo i sestre u Kristu!

1. Okupili smo se na ovom 35. Katehetskom danu Zadarske nadbiskupije na kojem će se razgovarati o 'župnoj zajednici i katehezi u svjetlu nove evangelizacije'. Posebice mi je drago što će nas u ovu problematiku uvesti ugledni katehetski djelatnik i profesor na teologiji u Rijeci, dr. Milan Šimunović s kojim se dugo poznajem. Surađivali smo godinama u organizaciji katehetskih ljetnih škola. Hvala vam, profesore, što ste prihvatali doći i biti s nama danas, te sa svećenicima župnicima, redovnicama i redovnicima, vjeroučiteljima i katehetama razmišljati o ovoj važnoj i aktualnoj temi.

Znamo da je termin 'nove evangelizacije' uveo blaženi Ivan Pavao II. kad je prvi put kao Papa došao u svoju rodnu Poljsku (1979.), te četiri godine kasnije u prigodi susreta s biskupa Latinske Amerike (1983.). O samom terminu još se diskutira i raspravlja. Radni dokument 'smjernica' za slijedeću sinodu biskupa, koja nosi naslov 'Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere', pokušava opisati ovaj pojam. Tako se pojašnjava da nova evangelizacija nije 'ponavljanje one prve', nego hrabrost stvarati nove putove pred novim promjenama koje su se zbole. Pred novim izazovima, dakle, Crkva se ne predaje i ne zatvara u sebe, nego traži nove putove i načine kako progovoriti današnjem svijetu. Zbog toga 'nova evangelizacija' zapravo je 'odvažnost i sposobnost kršćana čitati i odgonetavati nove scenarije kao mjesta i prostore za naviještaj evanđelja. O njima je progovorio Ivan Pavao II. u enciklici 'Remeptoris missio' kada je 'kulturnu, politiku, ekonomiju, obavjesna sredstva, znanost i tehnologiju nazvao suvremenim areopazima' (br. 37).

2. Što kršćani imaju činiti u novim okolnostima, na tim suvremenim areopazima?

Moraju imati hrabrosti ući na pozornicu spomenutih fenomena, uzeti riječ i dati svoje svjedočanstvo. To je ona kršćanska 'martyria' koja se ne boji konfrontirati ni s agresivnim ateizmom, niti sa zavodljivim sekularizmom. A jedno i drugo, znamo, imaju cilj ukloniti Boga iz života ljudi. Isusova odredba apostolima neka 'idu u svijet i navijestite evanđelje svakom stvorenju' (Mk 16, 15), kako smo malo prije čuli u crkvi, pokretačka je snaga i nadahnuće nove evangelizacije koja je prožeta kršćanskom nadom i proročkim duhom evanđelja. Ona je zapravo sinonim za misijsko poslanje Crkve koja mora i danas ostvariti taj prijenos i naviještaj evanđelja ('traditio Evangelii').

Valja, međutim, odmah naglasiti kako evanđelje nije samo riječ ili nauka. Nije samo sustav vjeđovanja, propisa i morala. Ono je i mnogo više. Ono je susret s Osobom Isusa Krista, kako lijepo piše Benedikt XVI.: 'Na početku kršćanstva nije bila neka etička ili idejna odluka. Bio je događaj i susret s Osobom koja je sve usmjerila' ('Deus caritas est', 1). Zbog toga je skoro nemoguće prenijeti evanđelje 'ako prije toga nismo susreli Isusa', ako nismo bili s njime. Samo ono 'biti s njime' daje nam snagu, poticaj i nadahnuće pričati o njemu i podijeliti s drugima sve lijepo, pozitivno i dobro što smo s njime doživjeli. Poput učenika iz Emausa kojima je 'srce gorjelo dok su putem razgovarali s njime' (Lk 24, 32).

3. Zadatak naviještanja nije, međutim, ograničen na 'izabrane', niti rezerviran za pojedince. On je dar svakom kršćaninu-laiku koji s povjerenjem odgovara na poziv vjere. Vi ćete, poštovani svećenici, vjeroučitelji i katehete nakon teoretskog

ZADARSKA NADBISKUPIJA

izlaganja poči i po skupinama izmijeniti iskustva gledom na mogućnosti kateheze pravopričesnika, potvrđenika, studenata i mlađih, roditelja i odraslih kroz posebne župne vjerničke krugove kako je predloženo u dokumentu HBK 'Župna kateheza u obnovi župne zajednice'. KATEHEZA i nova evangelizacija mogu postati istinskim odgojnim procesom samo ako postoji župna zajednica u kojoj kršćani, nošeni otajstvom Krista Uskrstog, radosno pružaju 'odgovore svima koji ih zapitaju za razloge nade koja je u njima' (1 Pt 3, 15). To je zapravo stil nove evangelizacije. On obuhvaća i misao i akciju, ponašanje i javno svjedočenje, nutarnji život zajednica i misijski polet, predanje i služenje u vidu priopćenja kršćanskoga dara nade. To je stil koji je nosio apostole dok su propovijedali, a kralj Agripa

je opisao riječima dok je Pavla slušao: 'Zamalo pa me uvjeri, te kršćaninom postah' (Dj 26, 28).

U ovo naše vrijeme, koje proživljava 'pustinju Božje tame i prazninu vlastite duše' (Benedikt XVI.), Crkva mora iznova poput prvih apostola uputiti se ulicama svijeta kako bi ljudi dovela k izvoru života i upoznala ih s Božjim Sinom koji nam kao prijatelj dariva život u punini (Iv 10, 10). Neka nam bratsko druženje pomogne da doživimo kako je Gospodin uistinu s nama. Neka nas Uskrstnuli blagoslovi kako bi i naše srce gorjelo za njega i njegovo Kraljevstvo. Posebice neka nas privuče sve bliže i bliže izvoru života da postanemo bolji svećenici, redovnici, vjeroučitelji, kršćani i vjernici. U tom vidu želim plodno i blagoslovljeno današnje zborovanje.

**Nadbiskupovo predavanje na pastoralnom kolokviju Hrvatske provincije sv. Jeronima
"Naša pastoralna današnjica i Providnosti otvorena sutrašnjica",**

Zagreb, 6. rujna 2011.

**Revaloriziranje tradicionalnih oblika naviještanja
- iliti nekoliko riječi o 'pučkoj pobožnosti'**

1. Čovjek je osobito stvorenje i religiozno biće

Čovjek je oduvijek tragaо za svojim korijenima, za smisлом, za značenjem. Znanstvenici su ga u tom smislu opisivali kao biološko, psihološko, razumno, političko, ekonomsko, moralno, religiozno, tehničko, povijesno, utopijsko, estetsko, otvoreno, nesigurno biće. On je tajna beskrajna i njegovo "dostojanstvo" valja braniti, poštivati i promicati.

Sa živim stvarima vežu ga zajednički zakoni života po kojima živi poput biljke i životinje određenim biološkim ritmom: rađa se, razvija, zrije, stari i umire. I tu zapravo nema nikakve razlike. Sa životinjskim svijetom ima osjećajni život i vitalne potrebe da se hrani i preživi. Na tom području moglo bi se čak ustvrditi kako je čovjek "siromašniji" u usporedbi sa životinjama, jer mu nedostaje "savršenstvo" instinkta kojima su obdarene životinje. Ipak nas neke stvari prisiljavaju o čovjeku razmišljati kao o "posebnom stvorenju". Jer, kadar je govoriti, misliti, osjećati se slobodnim, voljeti, biti religiozan. Zato su religiozni problemi uvjek i suvremenici, a ne "natraženi", životni, a ne "otuđujući". I humani.

2. O pučkoj pobožnosti na sinodi biskupa 2001

Budući da je pučka pobožnost odigrala važnu ulogu u prenošenju vjerskih i moralnih vrjednota, kao i u stvaranju kulture i povijesti hrvatskog naroda, smatrao sam uputnim reći nekoliko riječi o tomu. Što sam govorio u tom kratkom interventu 3. listopada 2001.? Rekao sam kako su različiti oblici pučkih pobožnosti bile, a još su i danas nazočne u hrvatskim biskupijama. One su imale vrlo važnu ulogu u prijenosu vjerskih, moralnih i kulturnih vrjednota, osobito u teškim vremenima okupacije i protuvjerskih ideologija, poput one marksističke. Donoseći nekoliko povijesnih critica istakao sam da je već u samim početcima u Crkvi uz onaj službeni liturgijski dio bilo puno i izvanliturgijskih oblika pobožnosti, kao napr. hodočašća u Svetu Zemlju, pohod grobovima apostolskih prvaka i mučenika gdje nalazimo prve pobožne napise i zavjete. Osobiti pak procvat pučke pobožnosti dogodio se u XX. stoljeću. Dvije pobudnice Pavla VI., 'Marialis cultus' i 'Evangelii nuntiandi', te Treća sinoda biskupa

o 'evangelizaciji u suvremenom svijetu' (1974) 'trokut su obnove pučke pobožnosti', pa XX. stoljeće doživjava određeni 'vjerski revival' pučkih pobožnosti. To je bilo i razlogom da se Učiteljstvo Crkve odlučilo reći svoju riječ o pučkoj pobožnosti, posebice onoj koja se tiče štovanja BDM. Direktorij za pastoralnu službu biskupa, 'Ecclesiae imago' (1973.), kada tumači s kojim se sve zadatcima on susreće, veli kako između ostalog ima 'bdjeti nad različitim oblicima pučke pobožnosti s crkvenim osjećajem'. I nastavlja kako je njegova dužnost 'biti pozoran i bdjeti da se ne pojave sadržaji koji bi bli protivni vjeri, te u isto vrijeme ostaviti prostor slobode za nove izričaje pučke pobožnosti, jer ona je integralni dio crkvene pobožnosti.'

Pučku pobožnost ne treba otpisivati nekim puritanskim duhom kao da bi ona bila samo folklor, magija ili praznovjerje; ili pak neki nadživjeli oblici poganskih obreda. Niti je treba promatrati kao neki ostatak religioznosti 'podčinjenih klasa', nasuprot onih koji vladaju. Ona je izraz ikonske kršćanske vjere u kojoj veliki dio ljudi živi onu kršćansku poruku, koja je evanđeoska i onda kada je alternativna liturgijskim oblicima.

3. Drugi Vatikanski sabor o pučkoj pobožnosti

a. O pučkoj pobožnosti prije II. Vatikanskog sabora

Nekoliko crkvenih dokumenata govori o pučkoj pobožnosti (Codex Iuris Canonici (can. 125-126: 1259, 1261), enciklika pape Pija XII. Mediator Dei (1947.), Instrukcija Svetog zbora za obrede (1958.). I dok je značajka liturgijskih čina kratkoća i točnost u izražavanju i primjeni, kod pučkih pobožnosti upravo to nedostaje. One ne štede na riječima. Pune su mašte, spontanosti i sentimentalnosti. Nikakvo onda čudo što ćemo u tom kontekstu naći članaka koji pučku pobožnost poistovjećuju s folklorom i praznovjerjem.

b. Konstitucija *Sacrosanctum concilium* o pučkoj pobožnosti

Prije II. Vatikanskog sabora pučka pobožnost bila je izvrgnuta žestokom udaru mnogih kritičara. Jer, postojale su određene nesuglasice

o njihovoj vrijednosti. Neki su držali da je pučka pobožnost 'uzrokovala nazadovanje liturgije u životu Crkve'. No, nakon Sabora o pučkoj pobožnosti su izrazito pozitivno govorili Pavao VI. i Ivan Pavao II. Takvom usmjerenu doprinijela je konstitucija SC koja slijedi liniju pastoralne razboritosti. A to znači pokušao je uskladiti, a ne suprotstavljati ove dvije stvarnosti. Sabor najživlje preporuča 'sve pobožne vježbe kršćanskog puka ukoliko su sukladne zakonima i propisima Crkve' (SC 13). Istaže da je pučka pobožnost sastavni dio izvanliturgijskog kulta (SC 9 i 12). I zaključuje kako se ona treba nadahnjivati na Svetom Pismu, te vjernike upućivati na liturgiju i Krista koji je njezino središte (SC 13, 3 i 37).

c. Zaključna riječ o Direktoriju pučke pobožnosti

Crkva je uvijek smatrala potrebitim upoznati vrednote pučke pobožnosti, štititi njezinu iskonsku bit, čistiti je od nepotrebnih naslaga, osvijetljivati je tekstovima Svetoga Pisma, usmjeravati je i ne suprotstavljati svetoj Liturgiji, što je lijepo naznačeno u liturgijskoj konstituciji *Sacrosanctum Concilium*. Blaženi Ivan Pavao II. je naglasio kako se 'pučku pobožnost ne smije ni ignorirati, niti pred njom biti indiferentan, ili pak imati osjećaj određenog podcjenjivanja i prezira'. Pučkoj pobožnosti, veli on, treba 'trajna prisutnost evangelizacije kako bi vjera koju očituje bila zrela i autentična'. I zaključuje da bi se pravi pastoral u Crkvi trebao 'osloniti na njezino bogatstvo', te je 'pročišćavati i usmjeravati prema liturgijskim slavlјima kao dar puka Božjega'.

U Direktoriju se govori o naravi i biti, principima i jeziku pučke pobožnosti. Prvi dio odnosi se na ono što nam je povijest ostavila, Crkveno Učiteljstvo i teologija definirali, kao i principi koji pomažu stvarati suradnju i harmoniju između pučke pobožnosti i liturgije. Drugi dio Direktorija, bez pretenzija da bude sveobuhvatan, donosi mnoštvo operativnih prijedloga. Ne ide za tim da uspostavlja neku novu regulativu, nego da posvijesti već postojeće teološko-liturgijske principe o kojima je Drugi Vatikanski sabor govorio. I dok jasno razlikuje liturgiju i pučke pobožnosti, Direktorij naglašava potrebu njihove harmonične usmjerenoosti, kao i uvažavanja i poštivanja njihove posebnosti. Bez miješanja 'krušaka i jabuka', kako narod veli. Naime, ona je 'živa zbilja u Crkvi i zbilja Crkve' (br. 61). Crkveno Učiteljstvo je ovim Direktorijem izreklo 'svoje poštovanje prema pučkoj pobožnosti'. 'U njoj je kao u klici religiozna duša naroda' (br. 61). Zbog toga, *tolle et legge, carissime!*

Mons. Želimir Puljć, nadbiskup zadaski

Zagreb 3. rujna 2011.

Sv. Nediljica, Vrana, 3. srpnja 2011.

ODREDBE I OBAVIJESTI

35. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 1413/2011.

Zadar, 25. kolovoza 2011.

*Svim svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima,
vjeroučiteljima i župnim katehetama Zadarske nadbiskupije*

Draga braćo i sestre!

S radošću vas pozivam na 35. katehetski dan Zadarske nadbiskupije koji će se održati u srijedu 7. rujna 2011. godine, u prostorijama župe Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru, sa sljedećim programom:

9, 00 sati:	Služba Riječi (predvodi Nadbiskup)
9, 30 sati:	Mons. dr. Želimir Puljić, nadbiskup: Uvodna riječ Mr. don Gašpar Dodić: Uvodna riječ
10, 00 sati:	Predavanje: prof. dr. sc. Milan Šimunović: Župna zajednica i kateheza u svjetlu nove evangelizacije
10, 45 sati:	Stanka i okrjepa
11, 15 sati:	Rad u skupinama
12, 15 sati:	Izvješće o radu u skupinama
12, 45 sati:	Plenum Događanja u Nadbiskupiji u novoj pastoralnoj godini 2011./2012.
13, 30 sati:	Zajednički objed

Sve vas s radošću očekujem i u Gospodinu pozdravljam.

† Želimir, v. r., nadbiskup

PROSLAVA DANA HRVATSKIH MUČENIKA I POSVETA CRKVE - UDBINA, 10. rujna 2011.

Broj: 1401/2011.

Zadar, 22. kolovoza 2011.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Zadarska nadbiskupija i ove godine organizira hodočašće na Udbinu u subotu 10. rujna 2011., prigodom Dana hrvatskih mučenika i posvete Crkve hrvatskih mučenika na Udbini.

Koncelebrirano euharistijsko slavlje u 11.00 sati pod kojim će se posvetiti crkva predvodit će zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić s nadbiskupima iz Hrvatske i BiH i svećenicima. Sv. Misi prethodi pobožnost Križnoga puta u 9.00 sati (polazak od crkve Sv. Marka na Krbavskom polju prema Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini).

ODREDBE I OBAVIJESTI

Ovim Vas potičem da u svojim župama animirate vjernike da se odazovu na proslavu.

Polazak autobusa s mjesta odredišta je u 7.00 sati. Cijena po osobi iznosi: 50,00 kn. Sa sobom je potrebno ponijeti hranu. Svećenici neka sa sobom ponesu albu i štolu crvene boje.

Prijave za hodočašće neka se vrše u župama, na razini svakog Dekanata. Svaki Dekanat neka prijavi broj autobusa u Ekonomat Nadbiskupije, najkasnije do četvrtka 8. rujna 2011., do 12.00 sati, radi rezervacije autobusa. Karte će se moći podignuti u Ekonomatu.

Molim preč. Dekane da preuzmu organizaciju hodočašća u suradnji sa Nadbiskupijom i duhovno vodstvo u autobusu.

U prilogu Vam dostavljam Poruku naših biskupa prigodom Dana hrvatskih mučenika i posvete Crkve hrvatskih mučenika na Udbini u subotu 10. rujna 2011.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir, v. r., nadbiskup

BOGOSLOVI I SJEMENIŠTARCI ZADARSKE NADBISKUPIJE 2011./2012.

Broj: 1424/2011.

Zadar, 25. kolovoza 2011.

U Bogoslovnom sjemeništu „Ivan Pavao II.“ u Rijeci, u novoj akademskoj godini 2011./2012. nastavit će svoju pripravu za svećeništvo sljedeći naši svećenički kandidati:

Marin BATUR (Suhovare)	V. godina
Damir ŠEHIC (Biograd n/m)	V. godina
Mihovil ČIRJAK (Vrana)	IV. godina
Ivan KARLIĆ (Kukljica)	IV. godina
Zvonimir MIKULIĆ (Benkovac)	IV. godina
Ivica BAŠIĆ (Zadar - Katedrala)	III. godina
Valter KOTLAR (Privlaka)	III. godina
Marko ŠIMUNDIĆ (Kali)	III. godina
Nikola VOJVODIĆ (Kukljica)	III. godina
Ante DRAŽINA (Gorica - Raštane)	II. godina
Luka ŠUSTIĆ (Zadar - Katedrala)	II. godina
Ivan JORDAN (Ljubač)	I. godina

Ivan PERKOVIĆ (Kali)	pastoralni praktikum na župi
Šime ŽILIĆ (Briševi)	pastoralni praktikum na župi

U novoj školskog godini 2011./2012. svoje školovanje u Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“ u Zadru nastavljaju:

Ante VICKOVIĆ (Nadin)	IV. razred
Marko NAKIĆ (Vukšić)	II. razred
Concovado MIOLOVIĆ (Zadar-Bili brig)	II. razred
Luka KOTLAR (Zadar – Belafuža)	II. razred
Mario PALIĆ (Kistanje)	II. razred

Tomislav ŠAGOLJ (Zagreb – Vukomerec)	I. razred
Dominik ŠIKIĆ (Benkovac)	I. razred
Zvonimir NAKIĆ (Bulić – Lišane Ostrovičke)	I. razred
Krešimir NAKIĆ (Bulić – Lišane Ostrovičke)	I. razred
Filip PERICA (Benkovac)	I. razred
Kristijan GREBENAR (Benkovac)	I. razred
Josip STRIKA (Lovinac – Poličnik)	I. razred

Oni župnici koji imaju svećeničke pripravnike obvezni su na završetku ljetnih praznika poslati Nadbiskupskom ordinarijatu izvještaj o njihovu vladanju i svoja zapažanja o njima. Neka to čim prije učine.

Pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir, v. r., nadbiskup

IMENOVANJA I RAZRIJEŠENJA:

1. Don Šime KEVRIĆ razriješen je službe dekana Ninskog dekanata (Broj: 1388/2011., od 10. kolovoza 2011.);
2. Don Josip LISICA razriješen je službe dekana Pašmanskog dekanata (Broj: 1389/2011., od 20. kolovoza 2011.);

Duhovne vježbe, Školjić, 31. 8. – 2. 9. 2011.

OBAVIJESTI

DUHOVNE VJEŽBE SVEĆENIKA ZADARSKE NADBISKUPIJE

I. krug: Školjić, 28. 8. – 31. 8. 2011.

1. Mons. Ratko PERIĆ
2. Don Nikola MENOLO – pratioč
3. Don Josip LENKIĆ
4. Don Emil BILAVER
5. Don Boris PEDIĆ
6. Don Zdravko KATUŠA
7. Don Mario GRŽANOV
8. Don Nikola TOKIĆ
9. Don Mladen KAČAN
10. Don Jerko GREGOV
11. Don Ivan KEVRIĆ
12. Don Zdenko MILIĆ
13. Don Tomisav SIKIRIĆ
14. Don Pavao ZUBČIĆ
15. Mons. Šime PERIĆ
16. Don Šime ZUBOVIĆ
17. Don Čedomil ŠUPRAHA
18. Don Srećko – Frka PETEŠIĆ
19. Don Mihovil CUKAR
20. Don Stjepan VINKO
21. Don Augustin LOZIĆ
22. Don Andelo ZORIĆ

II. krug: (svećenici ređeni zadnjih 10 godina)
Školjić, 31. 8. – 2. 9. 2011.

1. Mons. Želimir Puljić
2. Don Zbigniew Jacek Korz
3. Don Tomas Vargas
4. Don Josip Lisica
5. Don Zvonimir Ćorić
6. Don Josip Radić
7. Don Elvis Knežević
8. Don Darijo Matač
9. Don Martin Jadreško
10. Don Ante Delić
11. Don Zoran Topalović
12. Don Božo Barišić
13. Don Ivan Rončević
14. Don Tomislav Dubinko
15. Don Jerko Vučeta
16. Don Marinko Duvnjak
17. Don Dario Tičić

DUHOVNE VJEŽBE PRIVATNO OBAVILI:

1. Don Josip Radić, Međugorje, 4. – 9. 7. 2011.
2. Don Tomislav Planinić, Medugorje, 4. – 9. 7. 2011.
3. Fra Mario Akrap, Međugorje, 4. – 9. 7. 2011.
4. Mons. Joso Kokić, Blato na Korčuli, 24.-27. 8. 2011.

ZARUČNIČKI TEČAJ

Zaručnici koji namjeravaju sklopiti sakrament ženidbe u Zadarskoj nadbiskupiji dužni su proći Zaručnički tečaj. Zaručnici se trebaju najprije javiti svome župniku koji će im ispisati potvrdu za tečaj. Tečaj treba proći najmanje tri mjeseca prije vjenčanja.

Tečaj se održava u Pastoralnom centru župe Bezgrešnog začeća BDM, Augusta Šenoe 3, Zadar-Puntamika, s početkom u 18,30 sati, prema sljedećem rasporedu:

- 6., 7., 13. i 14. listopada 2011.
- 3., 4., 10. i 11. studenog 2011.
- 1., 2., 5. i 6. prosinca 2011.

*Don Emil Bilaver,
pročelnik Vijeća za obitelj Zadarske nadbiskupije*

NAŠI POKOJNICI

TONINA DODIĆ

U Kliničkoj je bolnici „Dubrava“, u srijedu, 24. kolovoza 2011., okrijepljena svetim sakramentima, preminula uzorna vjernica Tonina Dodić. Rođena je u Janjevu, 13. svibnja 1935. Sa svojim suprugom Petrom imala je osmero djece, od kojih je sin Gašpar, svećenik Zadarske nadbiskupije, na službi predstojnika Katehetskog ureda i upravitelja župe sv. Petra na Ploči i Uznesenja bl. Djevice Marije u Dračevcu Zadarskom. Živeći skromno i samozatajno, odgojila je svoju djecu u strahu Božjem, poniznosti i pobožnosti te u ljubavi prema bližnjima. Skromno je postupala u svome životu i bila ponizna, te uvijek davala prednost drugima. Krasile su je odlike, koje su na poseban način bile prepoznatljive u životu janjevačkih žena i majki: duboka vjera u Gospodina i potpuno predanje Božjoj volji, darivanje novoga života te hrabro i strpljivo nošenje životnih križeva. U molitvi je bila ustrajna te je po ustrajnoj molitvi svladavala i najteže kušnje, a u posljednjoj kušnji je izrekla i molitvu: „Ja sam se predala Bogu“. Pokopana je 25. kolovoza, na groblju u Granešini. Sprovodne je obrede, u zajedništvu s 10 svećenika, brojnom rodbinom i vjernicima podrijetlom iz Janjeva, Kistanja, Zadra i Dračevca Zadarskog, predvodio župnik sv. Leopolda Bogdana Mandića iz zagrebačke Dubrave, fra Ivica Vrbić. Misno je slavlje predvodio don Josip Lenkić, kancelar Zadarske nadbiskupije, koji je prenio izraze sućuti zadarskog nadbiskupa mons. Želimira Puljića. Prigodnu propovijed održao je don Petar Palić, generalni vikar Dubrovačke biskupije. Na kraju mise riječ zahvale uputio je pokojničin sin don Gašpar Dodić. Počivala u miru Božjem! (P. P., Glas koncila)

ROKO ZUBOVIĆ

U srijedu, 22. lipnja 2011., u Kliničko-bolničkom centru u Rijeci, u 84. godini života, nakon teške bolesti, preminuo je Robert Zubović, otac don Šime Zubovića SDB, bolničkog kapelana Zadarske nadbiskupije. Rođen je 19. travnja 1927 u Zubovićima (župa Barbat) na otoku Pagu, od oca Nikole i majke Mare rod. Datković. Život je proveo na rodnom otoku. Oženio se Ljubicom, rod. Smojver, te imao dva sina: Ivana i don Šimu, koji je postao član Družbe sv. Ivana don Bosca (salezijanac). Proživio je poratna vremena kao čestit čovjek kada je teško bilo opstatiti kao vjernik. Život ga je vezao za zemlju iz koje je mukotrpnim radom priskrbljivao svojoj obitelji kruh svagdašnji, te uz to bio ribar, pastir i trgovac. Uvijek je bio uz svećenike koji su stalno ili privremeno boravili u župi. U životu je naučio da je uz Božju pomoć nužno uložiti vrijeme koje smo kao dar primili te trud i molitvu. Dugo je u crkvi bio čitač, rado je pjevao i sudjelovao u liturgijskim obredima. Pogođen teškom bolešću i sljepilom, blago je usnuo u Gospodinu uoči svetkovine Tijelova. Pokopan je 27. lipnja na mjesnom groblju u Zubovićima, praćen velikim brojem svećenika, redovnika, redovnica i mještana. Sprovodne je obrede vodio mjesni župnik don Ivan Rončević a misu zadušnicu je služio don Ivan Marijanović, salezijanski proovincijal. Počivao u miru Božjem!

KRONIKA

LIPANJ, 2011.

30. PREDSTAVLJANJE TRILOGIJA DON BOLOBANIĆA – O. Nadbiskup je navečer nazočio u Sjemeništu predstavljanju homiletske građe don Milivoja Bolobanića u povodu 50. obljetnice njegova misništva.

SRPANJ, 2011.

1. SVETKOVINA SRCA ISUSOVA – O. Nadbiskup je navečer u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova na Voštarnici u Zadru predvodio svečanu koncelebraciju.

3. NADBISKUP U CETINGRADU – O. Nadbiskup je ujutro bio u Cetingradu, u Gospičko-senjskoj biskupiji, gdje je predvodio slavlje sv. Potvrde.

3. ZLATOMISNIČKI JUBILEJ MONS. BOLOBANIĆA – O. Nadbiskup je u korskoj asistenciji zajedno s kanonicima Stolnog kaptola, navečer nazočio zlatomisničkom jubileju mons. Milivoja Bolobanića, generalnog vikara, koji je u Katedrali sv. Stošije glagoljao svečanu misu na staroslavenskom jeziku.

5. SJEDINCA VIJEĆA VTKŠ-a / OTVARAJNE GLAZBENIH VEĆERI – O. Nadbiskup je u Ordinarijatu predsjedao sjednici Vijeća Visoke teološko-ketehtetske škole u Zadru. Navečer je bio nazočan otvaranju 51. Glazbenih večeri u sv. Donatu na zadarskom Forumu.

6. 07. – 3. 08. NADBISKUP NA ODMORU – O. Nadbiskup je bio na godišnjem odmoru.

KOLOVOZ, 2011.

3. SUSRET S KARDINALOM PULJIĆEM – O. Nadbiskup se u Zadru susreo s Vinkom kardinalom Puljićem, nadbiskupom vrhbosanskim, te poglavarima i bogoslovima Bogoslovnog sjemeništa iz Sarajeva koji su boravili na ljetnom odmoru u Zadru.

4. DAN DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI - Uoči Dana domovinske zahvalnosti i obljetnice vojno-redarstvene akcije „Oluja“, o. Nadbiskup je u katedrali predvodio sv. Misu zahvalnicu.

5. POSJET PROVINCIJALA VERBITA – O. Nadbiskup je primio o. Josepha Denkmayera, provincijala Družbe Božje Riječi (Verbita).

7. „PRIVLAČKO RODOSLOVLJE“ – O. Nadbiskup je u Privlaci nazočio promociji knjige „Privlačko rodoslovje“ o obiteljskim rodoslovnim stablima Privlake.

14. KRŠTENJE ŠESTOG DJETETA U OBITELJI GULAN – O. Nadbiskup je u župi Gorica- Raštane predvodio župnu sv. Misu i krstio Leona Gulana, šesto dijete u obitelji Damira i Nives Gulan.

15. SVETKOVINA VELIKE GOSPE – O. Nadbiskup je ujutro predvodio svečanu Misu i procesiju u Škabrnji, a navečer je u Pagu predvodio procesiju prijenosa Gospina kipa iz Staroga grada u zbornu crkvu u Pagu, gdje je predvodio svečanu koncelebraciju.

16. – 19. NADBISKUP NA SVJETSKOM SUSRETU MLADIH – O. Nadbiskup je sudjelovao na Svjetskom susretu mladih u Madridu, zajedno s kardinalom Josipom Bozanićem, kao predstavnik Hrvatske biskupske konferencije.

25. NADBISKUP NA KRUNICI U PAGU – O. Nadbiskup je u večernjim satima sudjelovao u pobožnosti Krunici Svjetla pred kipom Majke Božje od Staroga grada u zbornoj crkvi u Pagu.

29. GLAVOSIJEK SV. IVANA KRSTITELJA U POLIČNIKU – O. Nadbiskup je u Poličniku predvodio svečanu sv. Misu povodom blagdana Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja.

31. 08. – 01. 09. DUHOVNE VJEŽBE – O. Nadbiskup je zajedno sa svećenicima koji su ređeni u zadnjih deset godina bio na duhovnim vježbama u Samostanu sv. Pavla na Školjiću kod Preka, koje je predvodio mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski.

RUJAN, 2011.

4. SLAVLJE U LUDBREGU – O. Nadbiskup je bio u Ludbregu na svečanosti visoke obljetnice 600. obljetnice euharistijskog čuda Presvete Krv Kristove; slavlje je predvodio Josef kardinal Tomko, papinski legat.

6. NADBISKUP NA KOLOKVIJU KONVENTUALACA – O. Nadbiskup je prisustvovao kolokviju Franjevaca konventualaca, na Sv. Duhu u Zagrebu, gdje je održao predavanje o pučkoj pobožnosti.

7. XXXV. KATEHETSKI DAN – O. Nadbiskup je predvodio Službu Riječi i propovijedao te uputio uvodnu riječ na 35. Katehetskom danu Zadarske nadbiskupije u prostorijama župe Uznesenja Marijina, Zadar-Belafuža. Mons. dr. Milan Šimunović održao je predavanje na temu: „Župna zajednica i kateheza u svjetlu nove evangelizacije“.
8. BLAGDAN MALE GOSPE – O. Nadbiskup je u svetištu Majke Božje Trsatske u Rijeci, u večernjim satima, predvodio sv. Misu.
10. POSVETA CRKVE NA UDBINI – U zajedništvu sa svim hrvatskim biskupima, Nadbiskup je sudjelovao u posveti crkve Hrvatskih mučenika na Udbini, koju je predvodio kardinal Josip Bozanić.
11. POSJET IZASLANSTVA UNESCA – O. Nadbiskup je primio izaslanstvo UNESCOA, prof. Franca Bocchierija, kao i ministra kulture Jasena Mesića s njihovim pratnjama u vidu postupka za uvrštavanje episkopalnog kompleksa i rimskog foruma u Zadru u UNESCOV popis svjetske kulturne baštine.
12. POČETAK ŠKOLSKE GODINE – O. Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predvodio sv. Misu za početak nove školske godine 2011./2012. na kojoj su sudjelovali brojni srednjoškolci sa svojim profesorima.
14. SKUP SJEMENIŠNIH ODGOJITELJA U LOVRANU – O. Nadbiskup je u Lovranu sudjelovao na skupu odgojitelja bogoslovnih sjemeništa hrvatskog jezičnog područja i održao predavanje o psihologiji odgoja.
16. BLAGDAN SV. EUFEMIJE – O. Nadbiskup je u župnoj crkvi u Sutomišćici predvodio svečanu sv. Misu o slavlju sv. Eufemije, mučenice, zaštitnice župe Sutomišćica-Poljana i naslovnice župne crkve.

35. Katehetski dan, 7. 09. 2011.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

ZLATNI SVEĆENIČKI JUBILEJ DON MILIVOJA BOLOBANIĆA

Povodom proslave 50 godina svoga svećeništva, don Milivoj Bolobanić, generalni vikar Zadarske nadbiskupije i župnik župe Kraljice mira u Zadru, u četvrtak 30. lipnja u dvorani sjemeništa Zmajević u Zadru upriličio je predstavljanje svoje trilogije Razmatranje Božje riječi za vjernike, godina A, B i C, a naslovi knjiga su: 'Ovce moje slušaju glas moj', 'Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!' i 'Bdijte, jer ne znate ni dana ni časa'. Autor ih je zahvalno posvetio trojedinom Bogu i majci Štefici koja je umrla mlada dok je Bolobanić bio dijete, a za života je molila Gospodina da njen sin Milivoj postane svećenik. Sadržaj u knjigama je plod višegodišnjih redovitih don Milivojevih pripema za liturgijska, misna slavlja te su poticaj na sabranost, čitanje zadanog biblijskog teksta, osluškivanje Božje poruke i odjek u pojedincu. Na sabiranje tih razmatranja koja završavaju molitvom Bogu za oživotvorenjem u praksi, don Milivoja su potaknuli vjernici koji ga poznaju kao marljivog župnika u pastoralu s pojedincima i crkvenim zajednicama. To je duhovno štivo preporuka obiteljima, katehetskim i vjeroučnim skupinama, biblijskim i molitvenim zajednicama, jer se uz meditaciju i koncizna tumačenja vjernici mogu potpunije pripraviti za misu. Priznanje tom pisanim opusu izrazio je predstavljač fra Zvjezdan Linić, poručivši: „Don Milivoj želi da slušanje Božje riječi postane razmatranje; prepoznaj, upij u sebe, identificiraj se, provedi u život. Don Milivoj je posvetio život molitvi i potrebama čovjeka, propovijedajući Riječ Božju i služeći joj. U pisanoj formi darovao je toliko toga što je propovijedao. Osjećam svježinu njegova navještaja i misli“ rekao je fra Zvjezdan, istaknuvši da veličinu i kvalitetu homilije potvrđuje doživljaj, kad pojedinac osobno može doživjeti da se rečeno njega tiče, da je to za ovaj čas. „Tako je Isus propovijedao u Nazaretu, kad je rekao 'Danas se ispunilo Pismo'. Kad bi nam uspjelo uz misu pomoći vjernicima da dožive 'Danas se to ispunilo, u mom životu, to je za mene aktualno'. To je homilia - da svećenikovo tumačenje Božje riječi postane tvoje“ istaknuo je fra Zvjezdan. Naglasio je i veličinu činjenice da svećenik za čovjeka moli i bude ljudima molitvena podrška, jer svećenik molitvom može dotaknuti bitno u čovjeku. Liturgičar don Dario Tičić istaknuo je da su od najranijih vremena vjernici na svojim susretima slušali Riječ i primljenu je pretvarali u duhovnu energiju. „Presudnu ulogu u tom procesu ima homilia. Njen je zadatak kanalizirati Riječ u odnosu na konkretni život vjernika i zajednice“ rekao je don Dario, dodavši da u homiliji do izražaja dolazi (ne)sposobnost propovijednika da zaintrigira slušateljstvo, te se može čuti da je netko lijepo propovijedao, ali nitko ne zna što. „Jedino proživljena Riječ može djelovati. Svaka homilia iziskuje napor, ako se ozbiljno shvaća čin. Molitva, razmišljanja, priprava i navještaj nisu jednostavni. Zato je potrebna pomoći odozgor. Homilia nije četvrtto čitanje i rijetki je kao takvu prihvaćaju“ rekao je don Dario.

Zlatomisniku je čestitao i zahvalio zadarski nadbiskup Želimir Puljić, rekavši da je don Milivoj godinama tumačio, lomio i obrazlagao tekstove Svetog Pisma. Riječ Božja mu je bila nepresušnim vrelom i učiteljicom nebeske i zemaljske mudrosti. Njegovi su zapisi poticaj poći na izvore i družiti se s Biblijom. „Biblija je čudesna riznica Božje objave i najpouzdanije svjedočanstvo kako čovjeka bez Boga nema. Biblija je živi svjedok prošlosti, učiteljica sadašnjosti i pouzdana voditeljica budućnosti“ rekao je mons. Puljić. Don Milivoju je čestitao i krčki biskup Valter Župan, zahvalivši mu za vjerno i odano služenje Bogu i narodu. Čestitku zlatomisniku poslao je i kardinal Josip Bozanić napisavši: „Jubilej svećeništva povlaštena je prigoda susreta s Bogom koji ljubi, opraća i nagraduje. U tom se susretu naporis službe i stradanja života gledaju u svjetlu Božje ljubavi i dobrote koju svećenik uvijek iznova prima u daru Krista uskrsloga, trajno prisutnog među nama. Hvala za obilje milosti i darova primljenih tijekom 50 godina odanog služenja u župama i središnjim ustanovama nadbiskupije. Neka Gospodin nagradi Vašu vjernost Crkvi, odanost njenim pastirima i snagom Duha Svetoga jača Vas u radostima i teškoćama života“.

U svečanosti su sudjelovali i sastav Magnificat HKUMST-a Zadar i Apostoli Krv Kristove čiji su članovi Iva i Jure Čačić s djecom don Milivoju koji je duhovnik te zajednice darovali sliku Krista raspetoga, autorice Ive Čačić. Procitana je i pjesma 'Za otkup svijeta' koju je za jubilej don Milivoju napisala pjesnikinja Anka Petričević, s. Marija od Presvetog Srca. Don Milivoj je rodom s otoka Oliba, iz drevne glagoljaške župe koja je Zadarskoj nadbiskupiji dala najviše, 176 svećenika, te nadbiskupa Vinka Pulišića. Ovogodišnji zlatomisnici su i Olibljanin don Mihovil Cukar te fra Izak Špralja koji je predvodio nastup svećeničke klape sv. Zoilo. Njen je član i don Milivoj Bolobanić koji će svečano misno slavlje svog zlatomisništva predvoditi u katedrali sv. Stošije u Zadru 3. srpnja u 19,00 sati.

GLAGOLJAŠKO MISNO SLAVLJE

50. GODIŠNICE SVEĆENIŠTVA DON MILIVOJA BOLOBANIĆA

„Svako je zvanje posebno i originalno. Nije preslika ni nečije drugo izdanje. Ono je osobni duhovni hod i rizik čiji je put posut trnjem, povjerenje pomiješano s patnjom, a obraćenje i križni put sastavni dio kruha svagdanjeg“ poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi misnog slavlja koje je povodom svoje 50. godišnjice svećeništva u nedjelju 3. srpnja u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio zlatomisnik don Milivoj Bolobanić, generalni vikar Zadarske nadbiskupije. „Misnički jubilej je prigoda razmišljati o svećeničkom poslanju u svijetu. Bog se služi siromašnim čovjekom kako bi po njemu bio nazočan među ljudima, a on djelovao u Božje ime. Ta Božja smjelost, da usprkos naše slabosti djelujemo u njegovo ime je velika. Bog bira ljudi kako bi spašavao ljudi. Bira slabe kako bi ozdravlja pala stvorenja i njihovim blagoslovom umanjile nevolje. Bira ograničene kako bi uprisutnio tajne i dubine čovjekovom umu i očima“ rekao je mons. Puljić istaknuvši da su svećenici potrebeni svijetu jer mu je Krist potreban, ljudi treba trajno upućivati na duhovne i vječne vrijednosti. Svečanost pod okriljem Marijinog hvalospjeva 'Veliča duša moja Gospodina' okupila je brojne vjernike pridošle i izvan Zadra; don Milivoj je predvoditelj duhovnih obnova diljem Hrvatske te je misa završila zahvalama vjernika i zajednica povezanih s don Milivojem u njegovu svećeništvu. Misa je slavljena na staroslavenskom jer je prije 50 godina u zadarskoj katedrali don Milivoj svoju prvu misu glagolja te je prema starom misnom obredu na početku molio 'Pristupit ū Božjem žrtveniku, k Bogu koji razveseluje mladost moju'. „Iako se životni prostor glagoljici suzio, ostala je prisutna u hrvatskoj duhovnosti i kulturi od 10. do 16. st. Nazivali su je dragocjenom posudom koja je čuvala narav jezika i postala pismom homilijara, lekcionara, misala i brevijara. Glagoljica je i pismo pjesama, romana, apokrifa i mirakula“ rekao je nadbiskup, podsjetivši da su glagoljicom napisani i najsatiriji hrvatski pravni spomenici, Vinodolski i Krčki zakon te su na njoj tiskane i prve hrvatske knjige, misala i brevijari u 15. st. „Glagoljica je u temeljima hrvatskog književnog jezika: od Bašćanske ploče, prvotiska Misala i Brevijara do Judite Marulića, Planina Zoranića i važnih tekstova 16. st.“ rekao je nadbiskup, dodavši da zato jubilarno slavlje don Milivoja vraća našim kulturnim i narodnim korijenima. „Dok slušamo skladni pjev pojedinih litugijskih dionica, čujemo jeku stoljeća. I Bogu zahvaljujemo i za dar jezika na kojem smo stoljećima mogli moliti i misu glagoljati“ poručio je mons. Puljić.

Svećenička godišnjica prigoda je zahvaliti Bogu na tom daru te se sjetiti ljudi koji su pratili svećenika na njegovom putu, rekao je nadbiskup. Ta je misa zahvala jubilarca Bogu, darovatelju svih darova te zahvala za njegove roditelje Marijana i Štefica koju don Milivoj nije upoznao. „Otac mu je prije 50 godina na mlađoj misi rekao kako mu je Štefica prije smrti rekla neka pomogne Milivoju da bude svećenik.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Don Milivoj je i u kriznim godinama nadbiskupije ustrajao i ostao dobar i vrijedan svećenik. Preko pokojne Štefice zahvaljujemo svim vrijednim majkama svećenika koje su već pod svojim srcem rodile njihovo zvanje. Zahvaljujemo im za brojne žrtve i molitve kojima su pratili sinove da ustraju u svetom zvanju“ rekao je mons. Puljić dodavši da je to slavlje zahvala i za nadbiskupe, Matu Garkovića koji je 1961. g. don Milivoja zaredio, za Marijana Oblaka i Ivana Prendu s kojima je 41 godinu suradivao. „Zahvaljujemo i za brojne svećenike, učitelje, za sve žive i pokojne vjernike koji su s vjerom razmišljali o riječima don Milivoja. Svećenički poziv je nezasluženi dar i otajstvo, a misnik poslužitelj tog otajstva. On ne obavlja službu kao i drugi u društvu. On čini što nijedno drugo biće ne može po sebi činiti: u ime Isusovo odrješuje od grijeha, zahvaljuje nad darovima kruha i vina i činom pretvorbe uprisutnjuje Krista Uskrslog“ rekao je nadbiskup, dodavši da je Isus svoje učenike nazvao priateljima zamolivši ih da ostanu u njegovoj ljubavi. „Naš jubilarac pet desetljeća govori i propovijeda o toj ljubavi Božjoj. Neka njegov svećenički život bude do kraja dar i uzdarje. Neka se raduje i zahvaljuje Gospodinu što ga je odabrao kako bi po njemu ostvario svoje planove za naše vrijeme i ljude“ zaključio je nadbiskup Puljić.

Don Milivoj je zahvalio župljanima Kraljice Mira na Stanovima u Zadru gdje je župnik i svojim bivšim župljanima: Privlaka, Zemunik, Crno, Biograd, sv. Šime i sv. Stošija u Zadru. Zahvalio je Bogu što ga je odabrao i pozvao da bude njegov svećenik, na brojnim milostima kojima je darovao njega osobno i druge po njegovom svećeničkom služenju.

SVETKOVINA SRCA ISUSOVA

Svetkovina Presvetog Srca Isusova svečano je proslavljena u istoimenoj župi na Voštarnici u Zadru u petak 1. srpnja, a svečano večernje misno slavlje u župnoj crkvi Srca Isusova predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Što je srce u tijelu, to su kršćani u svijetu, naglasio je nadbiskup, ističući da upravo to govori o važnosti zadaće i poslanja kršćana u svijetu. U Isusovom srcu prebiva punina božanstva, srce je vitalno središte ljudskog bića koje osigurava cirkulaciju krvi. „Srce je osovina i središte koje po krvi raznosi kisik i hranu u sve stanice tijela, izvršavajući tako zadaću i poslanje koje mu je Svevišnji u činu stvaranja odredio. U biblijskoj predaji srce simbolizira unutrašnjeg čovjeka, njegov afektivni život, sjedište inteligencije i mudrosti. Nekome uzeti srce znači učiniti da izgubi nadzor nad sobom. A nekome dati novo srce znači dati novi život: 'Dat će vam novo srce, nov duh udahnut će vas', piše prorok Ezekijel. Budući da je srce središte života, ono se izjednačuje i sa savješću i simbolizira božansku prisutnost u čovjeku“ rekao je mons. Puljić, upozorivši da se, nažalost, događa i nered u ljudskom srcu, a čovjek se ne osjeća slobodnim jer je ostao bez centra i čvrste uporišne točke. „Srce Isusovo je žarko ognjište ljubavi. Krist je jedini kadar preobraziti nas i učiniti dostojnjima poziva na koje nas je pozvao. U biblijskim slikama Boga koji se brine za svoj narod prepoznajemo kao našeg kralja čije će srce na Kalvariji biti probodeno za naše otkupljenje“ rekao je nadbiskup poželjevši da Božje srce bude središte ljudskih srdaca i da kraljuje u čovjeku jer je u njemu sve blago mudrosti i znanja. Nadbiskup Puljić je podsjetio da je papa Benedikt XVI. upravo o svetkovini Srca Isusova 2009. g. proglašio Svećeničku godinu povodom 150. obljetnice smrti arškog župnika Ivana Marije Vianneya. „Koliko su važni svećenici u Crkvi i svijetu najbolje znaju oni koji Crkvi ni njenim službenicima ne žele dobro. Stoga su stranice tiska često ispunjene skandalima koji se odnose na svećenike“ upozorio je mons. Puljić dodavši da je značenje Svećeničke godine i svetkovine Srca Isusova kao dana osobite svećeničke posvete sadržano u tropletu otkrivanja vlastitog identiteta svećenika unutar zajedništva klera umreženog u sakramentalnoj povezanosti s mjesnim ordinarijem. Nadbiskup je podsjetio i na svećenika mučenika Petra Pericu, hrvatskog domoljuba kojeg su partizani s još šestoricom svećenika i pedesetak dubrovačkih intelektualaca strijeljali na otočiću Daksi pokraj Dubrovnika u 63. godini života.

Uz pjesmu 'Zdravo Djevo, kraljice Hrvata', s 19 godina u gimnaziji u Travniku napisao je pjesmu 'Do nebesa nek se ori', za posvetu hrvatske mladeži 1900. g., kad se 160 000 hrvatskih mladića i djevojaka posvetilo Srcu Isusovu i pjevalo tu pjesmu kao svoju posvetnicu. Ususret blagdanu Srca Isusova, u toj je zadarskoj župi trodnevnu duhovnu obnovu za mlađe i odrasle, dnevno u dva termina, predvodio don Damir Stojić, kojem je to bilo prvo gostovanje u Zadru.

BLAGDAN SV. NEDILJICE U VRANI

Zavjetni blagdan ranokršćanske mučenice sv. Nediljice, kojoj prve nedjelje u srpnju u svetište sv. Nediljice u Vranu hodočasti tisuće vjernika iz cijele Zadarske nadbiskupije, svečano je proslavljen u nedjelju 3. srpnja. Središnje misno slavlje za vanjskim oltarom u masliniku pokraj crkve predvodio je gospicko-senjski biskup Mile Bogović u zajedništvu s vranskim župnikom Šimunom Šindijom i nekoliko svećenika. „Primjer sv. Nediljice pokazuje gdje su prave vrijednosti. Dala je život za druge, poput Isusa. Ako budemo slijedili takve veličine, bolja nam je budućnost i izgrađujemo bolju Hrvatsku“ poručio je mons. Bogović, naglasivši da je mučeništvo trajni naglasak u našoj crkvenoj povijesti. Zato je Ivan Pavao II. na pragu trećeg tisućljeća, zgrovivši se nad puno lošega čime svijet ulazi u novo tisućljeće, rekao da se popišu oni koji su živjeli tako da su svoj život uložili da bi drugi bili sigurniji. „Toliko su ljubili svijet da su život dali za ljude. Papa je rekao da se popiše njih, ne glumce, igrače, vojskovođe i državnike. Bez toga svijet može živjeti, ali nemojte zaboraviti spomen na mučenike. Na toj tvrdoj stjeni i mi želimo graditi budućnost našeg naroda i Crkve u Hrvata“ poručio je biskup Bogović poželjevši da nas prožme duh štovanja mučenika kojima smo dužni izraziti javno poštovanje. Biskup je u propovijedi govorio i o ljubavi, kao najvažnijem jeziku i predmetu Isusove škole koji treba naučiti; ljubavi prema Bogu i bližnjemu. „Kad su išli u svijet, apostoli nisu učili jezike jer su poznavali glavni jezik, koji ima majka za dijete. Voli ga i zato će razumjeti svaki pokret njegova tijela. „Onaj tko voli drugoga ne mora znati jezik kojim taj govoriti; ako ga ljubi, naći će načina pomoći mu, više nego onaj tko poznaje njegov jezik, lingvistički, a ne voli osobu. Taj neće razumijeti. Taj su jezik govorili sv. Nediljica i apostoli. Bili su osposobljeni za sve“ rekao je biskup.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Mons. Bogović je upozorio kako se farizejima i svećeničkim glavarima nije svidjelo kako je Isus svojim navještajem, znanjem i ljubavlju privukao narod. „Rekli su da to nije dobro jer bi odvukao narod, pa narod ne bi njih slušao. Važno je njih slušati, a oni ne vole narod. Oni govore da je narod svjetina, pa su rekli da ne treba uzeti za ozbiljno kad ljudi idu za Isusom, jer ne razumiju. A nisu svjetina kad idu za farizejima i slušaju njihovu politiku. Onda su dobri, pripada im naslov naroda i treba ih veličati. Ali ako krenu od njih, kad ih ne mogu više koristiti, onda su svjetina i prokleti“ rekao je mons. Bogović, upozorivši da tako neki tretiraju narod i odnose se prema njemu. „Isus je prema narodu uvijek bio jednak. I kad je grijeo, nije prestao voljeti i živjeti za narod. Dok si koristan, svijet te veliča, hvali i uzdiže; kad više nisi koristan, ruši te, nemilosrdno tare i pomaže svima koji će te satirati. To je logika svijeta. A logika Isusa je biti spremjan umrijeti i za grešnika“ rekao je biskup Bogović, istaknuvši da je važno čovjeku služiti a ne upotrijebiti ga. Ljudima uvijek treba biti na raspolaganju. Kad čovjek ne mari za Boga želi se staviti na njegovo mjesto i biti veći od Boga. No takvi se ne razumiju jer su sebičnjaci, oholi i u materijalnoj snazi traže vrijednost. Takvima Bog mrsi jezike. „Vidimo kako se ne razumiju današnji 'babilonci' koji sve grade na materijalnoj vrijednosti. Imaju sve, ali se ne razumiju, ne razumiju jezik ljubavi nego sile, bogatstva“ upozorio je biskup dodavši da se i danas neki prema Hrvatima odnose kao prema svjetini koja ništa ne razumije, kojoj treba davati zakone, 'mi ćemo njima propisati stotine zakona, sve ćemo umjesto njih dogоворити, odrediti kako se trebaju vladati i gdje trebaju biti, što će nam dati; ne jer im želimo dobro, nego jer želimo učvrstiti svoju vlast“ rekao je biskup, dodavši da takvi žele vladati poput farizeja koji su htjeli isključiti Isusa i ponižavali su narod koji je za njim išao; za njih su takvi bili svjetina. „Takva se slika širi i po našim medijima.

Kad bismo nacrtali Hrvatsku koja je u našim medijima i političkim rječnicima, rekli bismo da su na hrvatskim prostorima ništarije kojima treba dati mjesto u zadnjem vagonu u Europskoj uniji. Opasno je da povjerujemo u istinitost tih slika, da su realne. Ponižavaju nas da nas lakše mogu razjediniti i da izgubimo svoj identitet. Naš identitet je ljepši i bolji. Postoji Hrvatska koja je naš ponos, nije iluzija“ poručio je mons. Bogović dodavši da je ta Hrvatska bila i na susretima s papom Ivanom Pavlom II. i Benediktom XVI. u Hrvatskoj. „Tada su Hrvati rekli da imaju osjećaja za to što Kristov namjesnik i nasljednik sv. Petra propovijeda. U nama živi želja da budemo u moralnom i ljudskom smislu nešto više. U našem narodu postoji razvijen osjećaj za dobrotu, ljubavlju, porukama koje je Isus širio i vjekovima ih Crkva širi među narodima“ poručio je biskup, istaknuvši da je i Vrana simbol povezanosti sa Svetom Stolicom i prva nuncijatura u Hrvatskoj.

Hrvatski kralj Zvonimir je, nakon što je okrunjen, Svetoj Stolici darovao samostan sv. Grgura u Vrani u znak vjernosti Svetoj Stolici, da bude gostinjac poslanicima sv. Petra, u njihovoj vlasti. Ustvrdivši da se u narodu stvara podjela na bolju Hrvatsku i onu koju crtaju oni koji nas ne cijene, biskup je poručio: „Crkva nas uvijek cijeni. Bog nas uvijek cijeni. Pred njim smo uvijek vrijedni, nikad neka bagatela, za potkusuivanje nekog drugog računa - nego vrijedna Božja stvorenja. U Hrvatskoj smo sačuvali mnoge vrednote koje su u Europi uništene. Zato nas papa poziva da uđemo u Europu i u nju unesemo naše bogatstvo vjere, kulture i spasimo dušu Europe; jer se okupljamo u crkvama, slušamo Boga i razumijemo govor Crkve i Svetog Oca koji je glasnik Crkve“. Potaknuo je vjernike da u tom svetištu probude svijest o brojnima u našoj povijesti koji su prenosili glas Isusa koji je navještao drugačiji odnos prema narodu, kojeg uvijek treba ljubiti i za njega živjeti; nikad od njega raditi svjetinu, navijače, tražiti pljeskanje. „Sad postoji i zanimanje navijač. Ništa ne radi, ide okolo i plješće. Ne razumije, ali nije ni važno, glavno da plješće. Isus nije nikad tako radio. Kad je video da mu narod više da ga hoće za kralja a nije ga razumio, Isus se povlači. Jer on nikad od naroda nije htio raditi masu. Nije htio iskorisiti emocije čovjeka, nego u njemu razvijati slobodu i slobodni izbor“ poručio je biskup Mile Bogović.

PRVI SUSRET BRAČNIH PAROVA ŽUPE RADOVIN

Prvi susret bračnih parova župe Radovin u zadarskom zaleđu održan je u subotu 23. srpnja u župnoj crkvi Gospe od Zdravlja u Radovinu. Tragom još uvijek živog odjeka nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji s papom Benediktom XVI., radovinski župnik Srećko Frka Petešić predvodio je svečano misno slavlje u župnoj crkvi, a potom je zajedništvo nastavljeno druženjem u pjesmi i molitvi pokraj škole. „Brak je najstarija ustanova čovječanstva koju ništa nije moglo uništiti. Tu jaku vezu Jahve uspoređuje kao zajednicu između Boga i izraelskog naroda. Iz braka muškarca i žene nastaje obitelj koja postaje temeljna stanica društva. Kakve su nam obitelji, takvi su nam Crkva i narod. Bog se u obitelji rađa, raste, odgaja, cvjeta zajedništvo, uči se ljubav“ rekao je don Srećko, sa žaljenjem ustvrdivši da se u sadašnjem teškom vremenu razbijaju brakovi kao da su od stakla. „Da do toga ne bi došlo, treba se žrtvovati, odricati, nastojati učvrstiti zajedništvo i ugledati se na obitelj Josipa, Marije i Isusa. Učinite sve da jedni druge volite i razumijete, da se pomažete i međusobno žrtvujete kao što se Krist žrtvovao za nas. Onda ćete biti svi-jetli primjer djeci i okolini“ poručio je supružnicima don Srećko. Susret je nastao na inicijativu župnika Petešića i župnog pastoralnog vijeća kako bi u vremenu krize braka potaknuo na osvještavanje vrednota koje brak čine uspješnim i postojanim. Za vrijeme mise, 68 prisutnih parova s bračnim stažem od 10 do 50 godina, što brojkom čini gotovo sav puk Radovina, obnovili su bračni zavjet prisjetivši se svog vjenčanja, a u susretu je sudjelovalo i 11 udovaca i udovica. Najstariji bračni par je Milka i Pere Rudela, a najmlađi Natalija i Marin Žeželj. Za taj su se susret župljeni zadnjih mjeseci pripremali molitvenim susretom u crkvi. Zahvalni znak sjećanja na to jedinstveno okupljanje je ikona s motivom Svetе obitelji u srebru, dar župniku, a bračnom paru spomen pergamenta s natpisom poruke Ivana Pavla II. 'Obitelji, u pravu si...'.

MLADA MISA DON ROLANDA JELIĆA

Don Roland Jelić (24) slavio je mladu misu na blagdan Bezgrešnog Srca Marijina u subotu 2. srpnja u župnoj crkvi Rođenja BDM Benkovcu. Jelić je prvi mladomisnik u povijesti župe Benkovac gdje je s obitelji, roditeljima Ivom i Marom, doselio zbog rata u BiH. Stoga je sekundiciju don Roland slavio u subotu 13. kolovoza u marijanskem svetištu Komušina u BiH odakle je rodom. Don Roland je 11. svećeničko zvanje iz Komušine koja je Crkvi darovala i tri redovnice. „Bog je oduvijek u čovjeku gledao svog suradnika. Poziva ga na suradnju i zove da mu se pridruži. Bog zove proroka, od ljudi ga uzima, za ljude postavlja. Krist je novi oblik suradnje Boga i čovjeka. Sam se postavio kao most, pontifeks i pokazao novi način suradnje, uz vlastitu žrtvu“ rekao je don Dario Tičić, propovijednik na Jelićevoj mladoj misi u Benkovcu. Istaknuo je da je novozavjetno svećeništvo poseban znak. Krist sam je oltar, žrtva i svećenik. „Krist u evandelju moli za one koji će nastaviti njegovo djelo. Tako ih pridružuje vlastitoj sudbini. Oni koji su pozvani postaju drugi Krist“ rekao je don Dario, naglasivši da je svećenik plod molitve i žrtve svojih roditelja, župne zajednice, ali to je i vlastita žrtva svakog pojedinca. Zato svećeništvo ima posebnu dimenziju. Onome koga zove Krist daje sve što je potrebno da bi izvršio poslanje. To uključuje suradnju, molitvu i požrtvovnost, te svećenik postaje bliz Bogu i čovjeku na kristološki način. Don Roland, svjestan svoje slabosti i nedostatnosti, zahvalio je Bogu jer ga je pozvao u svećeništvo te svima koji su ga pratili i podržavali na putu svećeničkog poziva.

MLADA MISA DON SLAVKA IVOŠA

Don Slavko Ivoš (47) svoju mladu misu sa svečanim 'Tebe Boga hvalimo' predvodio je u nedjelju 17. srpnja u župnoj crkvi sv. Lovre u Kalima. Misa je slavljena na staroslavenskom jeziku a liturgijsko pjevanje na glagoljaškim napjevima predvodili su kaljski pučki pjevači pod vodstvom Marinka Ruševa Bepa. Takva kaljska misa jedna je od najstarijih i tipičnih glagoljaških misa u Zadarskoj nadbiskupiji. Suslavilo je 19 svećenika, među njima i fra Edi Ricov, trećoredac glagoljaš podrijetlom iz Kali, a propovijedao je mons. Šime Perić, svojevremeno župnik Kali (1985.-1992.) i župnik župe sv. Josipa s Plovanije gdje je mladomisnik služio đakonat. Među mnoštvom župljana, gostiju i uzvanika, slavlju su nazočili mladomisnikovi roditelji Rade i Dragica, rodbina, prijatelji i bogoslovni Bogoslovnog sjemeništa „Ivan Pavao II.“ iz Rijeke predvođeni vlč. Aleandom Castillom, duhovnikom sjemeništa. Specifičnost te mlade mise je da je prvi put, nakon puno godina, mladomisnik prikazao Bogu svetu misu usmjerenu 'ad Deum', tj. kao

predvodnik i pastir Božjeg stada, na glavnom žrtveniku, mjestu koje je 'Vrata Nebeska', sukladno dokumentima Drugog Vatikanskog Sabora. Uoči mlade mise tri dana su u župnoj crkvi slavljeni misi, a proslava te nedjelje počela je procesijom iz crkve sv. Lovre prema obiteljskoj kući mladomisnika, gdje je don Slavko na pragu kuće primio roditeljski blagoslov, uz prigodne riječi. „Zahvaljujem dragom Bogu što te odabrao i Svetom Duhu koji te vodio tijekom tvog života i doveo do konačnog cilja. Mladom misom u Kalima završava prvi dio tvog života i ulaziš u drugi dio na kojemu se u potpunosti predaješ Svemogućem Bogu, kojemu ćeš služiti do kraja života. Dragi sine, zajedno s tobom, i svi tvoji najbliži ispunjeni su potpunom i neizmjernom radošću. Hvala ti za to“ rekao je otac Rade Ivoš te podijelio roditeljski blagoslov sinu Slavku. Blagoslov je udijelila i majka Dragica. Potom je krenula procesija prema župnoj crkvi gdje je mladomisnika na početku mise pozdravio kaljski župnik Josip Radić. Dvoje mladih u kaljskim nošnjama slavljeniku je uručilo cvijeće. „Žašto danas luncijaju zvona u Kalima? Nakon skoro 50 godina slavi se mlađa misa. Mjesto je danas razdragano, ljudi su dobre volje. Ovo što slavimo nije ljudsko djelo, nego dar Božje dobrote i ljubavi“ rekao je mons. Šime Perić, istaknuvši da je svećenik danas potreban jer obitelji preko njega i Božje Riječi primaju pomoć i snagu za život, ljubav i rađanje djece.

„Radujmo se i kličimo jer Gospodin učini velik dar za mjesto Kali. Slavko je dolazio ovdje od djetinjstva. Tu je molio, ministirao, čitao Božju Riječ, pjevalo i slavio, zvonima luncijao. I jednog dana iskra Kristova srca je i na njega došla i pozvala ga: 'Dođi i slijedi me'. Dragi don Slavko, izabralo si svoje geslo 'Sveto je ime njegovo!' S Marijinim hvalospjevom i Marijinim srcem veličaj Gospodina“ poručio je mons. Perić. Navečer te nedjelje mladomisnik Ivoš predvodio je i Svečanu Večernju, a svečano je bilo pjevanje kantika 'Veliča' za vrijeme kojeg je mladomisnik kadio glavni a đakoni pokrajnje oltare, zvonila su zvona na tornju crkve i serafini u crkvi. Uslijedilo je kratko klanjanje i blagoslov sa Presvetim. „Sretan sam. Gospodin me dugo pozivao želeći da ostvarim sebe i da budem sretan i ispunjen. Posebno se veselim zbog radosti ljudi koji su sretni što sam postao svećenik. Jer svećenik je od ljudi uzet i postavlja se za ljude. Velike su potrebe i ozbiljna vremena. Svećenički poziv nosim cijeli život. Bježao sam od toga, kao Jona u utrobi kita. To je sinonim za muku koju osjeća čovjek zbog neispunjenoosti, za tjeskobu koju čovjek doživljava, jer nije poslušao Božji glas. Četrnaest godina sam predavao vjeronaute u školi. Ovo je samo nastavak u punini onoga što sam i dosad radio, a to je evangelizacija“ rekao je don Slavko, nakon 1965. g. prvi svećenik rodom iz Kali, inače 85. Svećenik rodom iz te drevne župe.

MLADA MISA DON DARKA MARUŠIĆA

Don Darko Marušić (26) proslavio je svoju mladu misu u nedjelju 24. srpnja u župi Kraljice Mira u Zemunu u kojem je mlada misa slavljena nakon 33 godine. Darkovi roditelji Mirjana i Branko rodom su iz Zemunika a žive na Stanovima u Zadru. Na misnom slavlju koje je okupilo brojne vjernike Zemunika i zadarskih Stanova, rođbinu i prijatelje mladomisnika, propovijedao je don Josip Radojica Pinčić, župnik Bibinja. „Prije 33 godine, 9. srpnja 1978. g., slavio sam mladu misu u zemuničkoj crkvi sv. Kate. Propovijedao je blagopokojni zadarski nadbiskup Ivan Prenda koji je u istoj crkvi, tada prije 14 godina, također slavio svoju mladu misu“ rekao je don Josip, rodom iz Zemunika. Suslavili su don Milivoj Bolobanić, generalni vikar zadarske nadbiskupije i župnik Stanova i oko 15 svećenika, među kojima i ostalih troje zadarskih mladomisnika.

„Svećeničko poslanje ima cilj pomiriti ljude s Bogom. Bitan uvjet da svećenik donosi dobre plodove je da ostane sjedinjen s Gospodinom, da euharistija bude u središtu njegovog svećeničkog života. Naslijedovati Isusa, Dobrog Pastira, za svakog svećenika je obvezan put posvećenja i osnovni uvjet za odgovorno obavljanje pastoralne službe“ rekao je don Josip, istaknuvši da svećenik treba biti svjetlo u tami. „Nije lako biti Božje svjetlo, u njega često pucaju i munje, a udarci itekako bole. Svećenik je ponekad neshvaćen, neprihvaćen.

To je bila sudbina i velikog svećenika Isusa Krista. Zato je časno biti svećenik“ rekao je don Josip, istaknuvši da se mladom misom don Darka to Božje svjetlo ne gasi. Cijelo je svećeničko poslanje posvećeno službi novog čovjeka kojega Krist, pobjednik smrti, po svom Duhu podiže u svijetu. „Svećeničko poslanje nadlaže svako drugo poslanje, jer preko njega Bog oprašta grijehu, preko njegovih ruku i molitvi se slavi euharistija. Po tome se svećenik razlikuje od svih ostalih, to svećenika čini Božjim znakom u ovom svijetu. Kad ne bi bilo svećenika, ne bi bilo Crkve. Ulogu svećenika u Crkvi nitko ne može nadomjestiti“ istaknuo je don Josip Radojica Pinčić. Misno slavlje pjevanjem je animirao župni zbor pod vodstvom s. Vladislave Terzić, a zajedništvo je bilo u znaku molitve i zahvale Bogu za dar svećeništva. Svečanost je počela procesijom od župne kuće, uz primanje roditeljskog blagoslova, prema župnoj crkvi u kojoj je održano misno slavlje. Na početku mise najmlađi Zemuničani čestitali su mladomisniku recitacijom. U želji da se opet ne čeka 33 godine na duhovno zvanje rodom iz Zemunika, don Darko je potaknuo na molitvu za duhovna zvana, radostan i zahvalan što mladu misu slavi u rodnoj župi. Zahvalio je svima koji su mu pomogli na putu svećeničkog zvanja i u organizaciji te svečanosti, među kojima je i Općina Zemunik.

MLADA MISA DON TOMISLAVA PLANINIĆA

Don Tomislav Planinić (31) predvodio je svoju mladu misu u nedjelju 7. kolovoza u župi Glavosjeka sv. Ivana Krsitelja na Gradini u BiH, gdje je kršten, a propovijedao je mladomisnikov rođak don Ljubo Planinić, župnik Kruševa u BiH. U velikoj svečanosti sudjelovalo je 11 svećenika, Tomislavovi roditelji Mila i Ivan, brojna rodbina, prijatelji i vjernici pristigli iz cijele Hercegovine, radosni zbog duhovnog zvanja na čijem je pozivu i razvoju don Tomislav zahvalio Bogu i svima koji su ga pratili i podržali. Don Ljubo je okupljene pozvao na radost i zahvalnost Bogu za sve mladomisnike u cijeloj Crkvi. Tragom čitanja o starozavjetnom velikanu Iliju, propovijednik je njegovo iskustvo s Bogom primijenio i na odnos između Boga i mladomisnika te mu je poručio: „Ponekad ćeš pomisliti kako je narod pun zla, grijeha, morat ćeš često otići u osamu, možda i u osamu umora, osamu razočaranja i pomisliti da ćeš sa žestokim, prkosnim glasom, kao vihor, kao potres, kao oganj, nešto učiniti. Pomislit ćeš lupiti šakom, da je to jedini put i način kojim ćeš spriječiti zlo u župi i narodu. Ništa od toga. Pa i kad tvoj ton bude povišen, neka nitko ne pročita žestokog i olujnog Boga s tvojih riječi i srca. Bog ne želi vladati svijetom kao sudac, nego želi božanskom dobrotom pobijediti. Tako i ti, prepoznaj Boga u blagom i laganom lahoru, koji ti ne dopušta da se cinično smiješ nego da tvoje srce radosno pjeva te osvježi i najžešćeg protivnika“ rekao je don Ljubo. Poželio je don Tomislavu da se po njegovom životu sastaju ljubav, vjernost, pravda i mir te da svojim djelovanjem pronese časno ime Hrvata i katolika s krajeva humske i hercegovačke zemlje. Navješteno je Evandelje u kojem je opisano kako je Isus nahranio mnoštvo, povukao se u osamu na molitvu a učenicima naložio da se lađicom otisnu na drugu stranu. Petar je u svojoj sumnjičavosti počeo tonuti zbog vjetra. Taj primjer govori kako čovjekova vjera može činiti čudesna, kako čovjek snažnom vjerom dobiva snagu, ali kako malovjernošću i sumnjom može propasti. „To je i priča o važnosti ljudskog cilja, o važnosti usmjerenoosti pogleda u pravom smjeru. Dok je Petar gledao Isusa kao cilj pred sobom, dотле je i sigurno koračao po vodi. Čim je svratio pozornost na vjetar, na vanjske okolnosti, a izgubio Isusa iz vida, počeo je tonuti“ rekao je don Ljubo, dodavši da se malo ljudi može pohvaliti svojom hrabrošću ili jakom vjerom.

„I Bog se okružio skupinom malovjernika i strašljivica, ali je spreman i spašavati, pa je Petra spasio prije nego potonu, uzeo ga za ruku i izvukao na suho. To je utješno za nas koji također zastajemo na pola puta. 'Malovjerni', kaže Isus Petru. Više je to izraz Isusova žaljenja nego osude. Više je to Isusova tvrdnja kojom nas hrabri i poziva na snažnu vjeru koja je kadra napustiti čamac ugodnosti i krenuti za Isusom, kamo god“ rekao je don Ljubo, istakнуvši da krenuti za Isusom znači hodati u svim okolnostima života, i kad dođu muke

i nedaće života, kad postanemo umorni, kada treba popravljati, ispravljati, graditi i raditi, pa i kad u tom radu i zamoru čovjek počne zdvajati, sumnjati: „Pogledaj gore, i naši ćeš Krista, Kristov pogled, koji bdiće nad nama i neće nas nikada ostaviti. Petrova malovjernost nam pomaže da ne očajavamo zbog svoje malovjernosti, da zajedno s Petrom možemo moliti: 'Gospodine, i ja malo vjerujem. Pomozi mojoj nevjeri. Pomozi mi da se pouzdajem u tebe, da u tebe gledam, kako ne bih pao u ponor'. Nema onoga kojem u životu neće doći mutni, pogubni valovi. Ali kad je Bog uza te, ne trebaš se bojati“ zaključio je don Ljubo Planinić. Sekundiciju je don Tomislav slavio na svetkovinu Velike Gospe 15. kolovoza u Opuzenu.

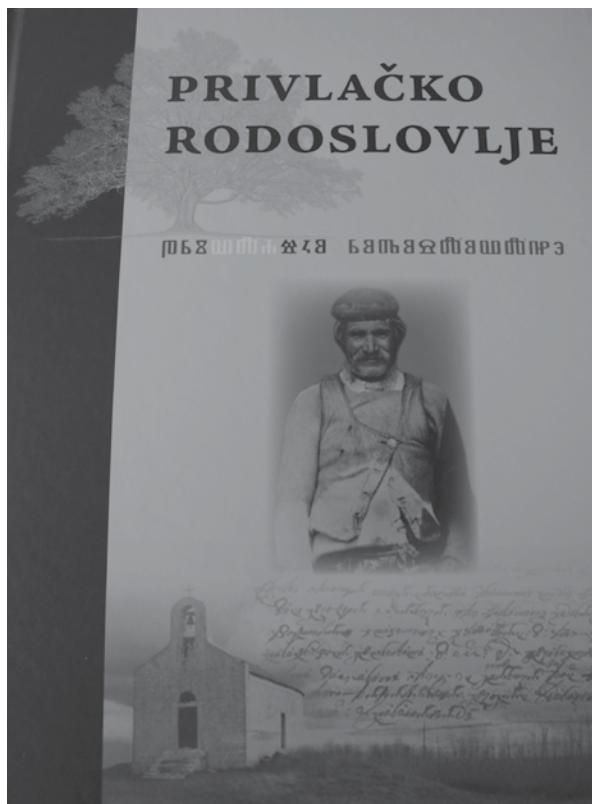

MISNO SLAVLJE POVODOM DANA DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI

Povodom Dana domovinske zahvalnosti, zadarski nadbiskup Želimir Puljić u četvrtak 4. kolovoza predvodio je svečano misno slavlje u katedrali sv. Stošije u Zadru. „Obilježavajući Dan zahvalnosti upućujemo Bogu zahvalnu molitvu za sve koji su se suprotstavili agresiji, izborili mir i slobodu i tako nam otvorili putove novih mogućnosti života i suživota s ljudima i narodima Europe i svijeta. Ono nas potiče cijeniti djelo hrvatskih vojnika koji su godinama branili svoje obitelji, narod i domovinu. I ne dopustiti da ih se u slobodi gurne u stranu, u zaborav. To je također prigoda zauzeti odlučniji stav prema problematičnom postupanju sudišta u Hagu koji pokušava Domovinski rat i Oluju, njegove voditelje i sudionike, okvalificirati kao zločinačku organizaciju. S Božjom pomoću, slogan i snagom narodnog zajedništva, protivnim vjetrovima usprkos, vjerujemo kako se može ostvariti nemoguće“ poručio je nadbiskup Puljić, podsjetivši da je rađanje hrvatske države i stvaranje slobode i demokracije bilo bolno; od početka je nailazilo na otpor u međunarodnim političkim krugovima, a međunarodna zajednica je dugo štitila secesioniste, onemogućavala povratak prognanih i izbjeglih koje su pobunjeni Srbi protjerali. Oslobođilačkom akcijom Oluja su, rekao je nadbiskup, ponovno uspostavljeni i otvoreni putovi prema zajedništvu s drugim slobodnim državama i narodima Europe i svijeta. „I Crkva se priključuje tom slavlju jer je duhovno i moralno podupirala pravedne težnje hrvatskog naroda za slobodom i samostalnošću. I osobito se radovala što njeni sinovi, koji su se borili na suprotnim stranama u Drugom svjetskom ratu, pružaju ruku jedni drugima ne samo u crkvama, nego i na političkim tribinama“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da obljetnica Oluje podsjeća na brojne žrtve utkane u slobodu naše zemlje: gotovo 12 000 poginulih, 139 masovnih grobnica, 1 150 nestalih za kojima se još traga, stotine tisuća prognanih i zlostavljenih u srpskim logorima, nestalo ili uništeno kulturno blago, 1426 oštećenih i uništenih crkava, ratne traume branitelja i njihovih obitelji. „Važno je sve to znati kako se ne bi proizvoljno prekrajala i tumačila povijest, a dokumenti i činjenice necjelovito prikazivali u javnosti. Necjelovita istina može postati izvorom dezinformacija, laži, optužbi, nepravdi i poniranja. Dan Pobjede i Domovinske zahvalnosti je prigoda obnoviti i ne prešućivati cjelovitu istinu o Domovinskom ratu, o njegovim uzrocima i posljedicama, o agresiji i agresorima, obrani i braniteljima, o zločinu i zločincima“ poručio je mons. Puljić. Nadbiskup je istaknuo i višestruko crkveno značenje uz Dan domovinske zahvalnosti; 5. kolovoza Crkva stoljećima slavi kao dan posvete rimske bazilike svete Marije Velike koju je papa Siksto III. posvetio Bogorodicu, na spomen dogme o Marijinom Bogomaterinstvu proglašene u Efezu 431. god. Uz taj datum Hrvati časte Gospu Velikog hrvatskog krsnog zavjeta kao spomen jubileja Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata.

PREDSTAVLJENA MONOGRAFIJA 'PRIVLAČKO RODOSLOVLJE'

Monografija 'Privlačko rodoslovje' u izdanju Zadarske nadbiskupije i župnog ureda Rođenja BDM u Privlaci svečano je predstavljena u nedjelju 7. kolovoza na trgu ispred župne kuće u Privlaci. O toj vrijednoj knjizi koju su, uz 73 suradnika entuzijasta, uredili Marko Mustać, Darinko Pupovac i privlački župnik Ante Sorić, govorili su Pupovac i zadarski nadbiskup Želimir Puljić. „Iako je knjiga okrenuta prošlosti i istraživanju korijena privlačkih plemena, ona je zapravo slavlje života. Na njenim se stranicama pojavljuju desetljećima zaboravljeni pojedinci. Knjiga govori o obiteljima i pojedincima koji su davno živjeli i vjerovali u Boga Životvorca koji ih je iz ništa pozvao u život. Poštivali su život, voljeli svoju Privlaku pa ih i danas poznajemo po imenu i prezimenu koje živi u njihovim potomcima“ rekao je i u osvrtu na knjigu zapisao mons. Puljić, dodavši da će u toj knjizi mnogi diljem domovine i svijeta prepoznati svoje po imenu, korijenu i plemenu, radosni kad otkriju koliko ih ima; pisanim tekstom i vizualno 'uskrisavaju' draga lica rodbine, prijatelja i susjeda. Nadbiskup je zahvalio župniku Soriću koji je inicirao taj projekt 2009. g., istaknuvši da je knjiga objavljena u godini osobitog govora o značenju i važnosti obitelji za društvo i Crkvu, te je 4. i 5. lipnja 2011. u Zagrebu održan i prvi nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji na susretu s papom Benediktom XVI. Posvećena 'Našim privlačkim majkama', knjiga se na 767 stranica sastoji od četiri poglavlja, popraćeno autentičnim, starim crno bijelim fotografijama. U prvom poglavlju su opisani povijest, geografske i demografske značajke Privlake (počeci naseljavanja, obrada zemlje, vinogradi i solane kao temelj naseljavanja, popis stanovništva prema blagoslovu kuća i prodiranje Turaka u 16. st.); prikazana je povijest Privlake od prvih materijalnih i pisanih izvora do danas. Naziv Privlaka je hrvatskog podrijetla, a znači uski tjesnac koji spaja kopno s otokom, kojim su između Privlake i otoka Vira prolazili brodovi na drugu obalu.

Prvi pisani spomen Privlake je u ispravi iz 1296. g., u oporuci Zadranina Ivana. U drugom poglavlju grafički i opisno prikazana su 34 izvorna privlačka prezimena (od toga je šest izumrlih privlačkih prezimena), rodoslovna stabla 28 privlačkih plemena u razdoblju u zadnjih 300 godina (Begonja, Bokara, Buškulić, Čepulo, Glavan, Grbić, Jurac, Jurkin, Jurlić, Kolanović, Kršlović, Kurta, Labura, Lazanja, Matulj, Mustać, Pupovac, Rančić, Skoblar, Surić, Šango, Šarić, Vojnić, Vukić, Vulinović Juričić, Zanki, Zorić i Zubčić). Opisane su karakteristike svakog plemena, kad i odakle su došli, čime su se pretežno bavili, istaknuti su posebni statusi ili zanimanja pojedinaca (svećenik, učitelj, glavar sela, političar); u drugom su poglavlju spomenuti i privlački zetovi i doseljenici. U trećem poglavlju opisana je prisutnost Privlačana u dijaspori jer velik broj iseljenih Privlačana živi na kontinentima svijeta; opisani su i nadimci, babice kao hrabre žene, pod poviješću župe naveden je popis privlačkih župnika od Petra Latinića 1527. g., svećenici i redovnice rodom iz Privlake, crkvenari, sakristani, glavari, suci i čauši, veleposjednici početkom 19. st., među kojima se osobito ističe obitelj Crespi.

U trećem poglavlju opisuje se i život sabunjara i njihovih leuta, vlasnici brodova i condura croatica kao dokaz rane plovidbe uzduž privlačkog poluotoka; opisan je rad pučke škole u Privlaci do 1920. g., običaji i crkvena slavlja, bratovštine, blagdani, tradicijska nošnja i glazbena kultura, KUD-ovi, zanimljivosti i igre te sažeti životopisi i važna djela Privlačana u izdavaštvu i umjetnosti. U sabiranju svih činjenica poslužili su povjesni izvori od prvih pisanih izvora do danas, matične knjige, 'stanje duša' (popis obitelji neke župe), arhivi, katastar, podaci s groblja, različiti popisi i usmena predaja. U radu na istraživačkoj gradi, uz stručne savjete mons. Pavla Kere i Josipa Bepa Kolanovića, osobito su sudjelovali Neven Begonja, Mare Mustać, Ivica Glavan, Ivica Kurta i Grozdana Franov Živković. Fotografije su obradili Ivan Kršlović, Sandi Bralić, Žan Skoblar, Dajana Karlović i Galerija umjetnina zadarskog Narodnog muzeja. „Svatko se jednom u životu zapita odakle sam, tko su moji predci, kako su se zvali i odakle su došli. Odgovor na ta pitanja pruža rodoslovje. U knjizi su tiskani korijeni pradjedova da se ne zaborave i da se sjećanja na njih prenose na dolazeće generacije. Naši su stari znojem seljaka, ratara, sabunjara, ribara, pomoraca i radnika natopili ovu zemlju, tako da se korijeni tih stabala nikad neće osušiti, jer predstavljaju neiscrpni izvor vode i života.

Svi koji su se našli u ovoj knjizi, bilo da su stablo, grana, grančica, list, cvijet ili plod, moraju biti sretni i ponosni“ rekao je Darinko Pupovac. U prigodnom programu, koji je počeo prikazivanjem dokumentarnog filma o privlačkim sabunjarima, a cijelu su večer pred pozornicom privlačke žene demonstrirajući stare ručne radove bile u narodnoj nošnji, nastupili su KUD Privlaka, VIS Magnificat, Darko Kolanović, klape Leut i Libar i Privlačka dica.

SVETKOVINA VELIKE GOSPE U PAGU I ŠKABRNJI

Na svetkovinu Velike Gospe u ponедјелjak 15. kolovoza zadarski nadbiskup Želimir Puljić predvodio je svečana misna slavlja u župama Uznesenja BDM u Pagu i Škabrnji, koje tradicionalno okupljaju tisuće vjernika. U Pagu je svetkovina počela u svetištu Gospe od Staroga grada gdje su u ranim misama sudjelovali hodočasnici koji su Gospu došli počastiti pješice s cijelog otoka Paga. Svečana večernja procesija s čudotvornim Gospinim kipom počela je u Marijinom svetištu u Starom gradu, nakon koje je u zbornoj, župnoj crkvi Uznesenja BDM u Pagu koncelebrirano euharistijsko slavlje predvodio nadbiskup Puljić. I u Škabrnji, čija je župna crkva Uznesenja BDM u Domovinskom ratu bila sravnjena sa zemljom, a Gospinom kipu je agresor odrubio glavu i zasjekao sjekiru u grudi, mons. Puljić je predvodio procesiju s novim velikim Gospinim kipom kroz sad obnovljeno mjesto.

U propovijedi je nadbiskup potaknuo na razmišljanje o ulozi žene i majke u životu naroda i Crkve, poželjevši da očevi i majke budu dostojni svog roditeljskog poziva. Istakнуvši da je majka veliki misterij, izvor života, nositelj najvišeg altruizma, nesebičnosti i požrtvovnosti, nadbiskup je rekao da je majka uvijek ljudima bila draga; majku se štuje i voli. Njena je ljubav nesebična i vjerna. „I kad nas svi zaborave, majka nas napustiti neće. Ona je ljudima svetinja. Nju se spominje i zove kad je najteže, u boli i umiranju. Valja nam o tome razmišljati jer proživljavamo veliku krizu dostojanstva žene i strašnu krizu materinstva. Nije, naime, svaka majka velika. Ima ih koje ne vole svoje mate-rinstvo pa ubijaju porod. Takođe ne priliči ime majka, već čedomorka. Uprljale su dušu i savjest krvlju nevine djece. Taj jauk i plač odliježe i sad hodnicima naših bolnica i rodilišta“ upozorio je mons. Puljić, pozivajući na molitvu za mnoge zavedene žene koje ubijaju dijete u utrobi i ne drže do svog dostojanstva. „Molit ćemo kako bi i one čule nebeski glas opomene i upozorenja: majko, ne ubijaj svoje dijete! Ne daj Zmaju svog roda i poroda!“ rekao je nadbiskup, dodavši da treba pomoći majkama koje se bore ostati na visini majčinskog poziva.

„Nema pravog materinstva bez Boga, Marije, vjere, pobožnosti i molitve. Čestite i plemenite majke su snaga obitelji, duša naroda, stožer života i budućnosti. Te majke kleče pred Gospom, najvećom majkom i ženom povijesti i mole blagoslov. Te majke žrtvom, molitvom i uzornim životom hrane djecu i upućuju ih na pravi put. Blago narodu koji ima moralne, dobre i čestite žene. Blago obitelji u kojoj je Marija uzor žene i majke“ poručio je nadbiskup Puljić. Kao primjer uzornih majki, obitelji i redovničke zajednice, nadbiskup je spomenuo bl. Mariju Propetog Petković te je opisao život sv. Ivanke Beretta Molla iz Bergama. Ta je liječnica odlučila roditi četvrto dijete usprkos tumoru na materinici. Nakon poroda je umrla; zaštitnica je trudnica, djece i promicatelja kulture života, a njena je kćer danas istaknuta liječnica. „Djevojke i majke! Budite svjesne svog dostojanstva i postanite ono što vam je u naravi upisano. Ako ste zlorabile ili profani-rale svoje materinstvo, nemojte to više činiti! Štovatelji Majke Božje! Volite i častite svoje majke. Molite se za njih kako bi bile svete i velike žene! Muževi, poštujte u ženama njihovo materinsko dostojanstvo! Omogućite im i pomozite biti pobožne i dobre žene i majke!“ poručio je mons. Puljić, potaknuvši sve da budu ispunjeni strahopostovanjem pred Bogom, životom i vječnošću.

NADBISKUP U JEDINSTVENOJ PUČKOJ POBOŽNOSTI S PAŠKIM ŽUPLJANIMA

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić rado je prihvatio poziv paškog župnika Igora Ikića da sudjeluje u jedinstvenoj pučkoj pobožnosti koja u župi Uznesenja BDM traje od dana nakon svetkovine Velike Gospe, 16. kolovoza, do blagdana Male Gospe - Rođenja BDM, 8. rujna. U tom periodu svakog dana paški puk moli u zbornoj crkvi posvećenoj Velikoj Gospo cijeli Gospin Ružarij. Molitve krunice započinju u 8 sati (radosna otajstva), 13 (žalosna), 19 (slavna) i u 22 sata (otajstva svjetla). Svakog dana, nakon krunice u 19 sati, župnik Ikić predvodi misu. U četvrtak 25. kolovoza mons. Puljić sudjelovao je u molitvi otajstava svjetla, a ta je večernja pobožnost okupila puk u dupkom ispunjenoj crkvi. Inače je baš ta kasna večernja molitva najposjećenija, a kolokvijalno se taj pohod Majci Božji naziva 'večernji izlazak s Gospom'. Poštovanje tom molitvenom susretu vidljivo je i u gesti svirača koji u Pagu kao velikom turističkom mjestu na trgu ispred crkve nude glazbeni ugođaj brojnim gostima; no, u 22 sata glazbenici prestaju sa svirkom kao izraz poštovanja Gospo, kako glazba ne bi ometala sabranost vjernika u crkvi. Molitvu koja se četvrtkom odvija u klanjanju pred Presvetim predvodio je župnik Ikić, a nadbiskup je bio molitelj s drugim vjernicima predajući Gospo potrebe Zadarske nadbiskupije, Crkve i naroda. Izrazio je zadovoljstvo zbog dolaska u tu drevnu marijansku župu i osobno izvršenog zavjeta poput mnogih drugih Gospinih štovatelja koji u Pagu časte Majku Božju od Starog Grada. Moljenje cijelog ružarija paški je zavjet kojeg Pažani vjerno izvršavaju u zahvalnosti Gospinom zagovoru za oslobođenje od kolere 1855. g. Svake godine, od Velike do Male Gospe, čudotvorni Gospin kip s brojnim zavjetnim darovima nalazi se u paškoj zbornoj crkvi i pred njim se svaki dan moli cijeli Ružarij. Nadbiskup je zadivljen čuvanjem i očitovanjem tradicije koju je doživio u Pagu. „U Pagu se osjeti prožimanje sadašnjosti i prošlosti, njihovo stapanje u jedno. Očito je kako tu vjera i kultura imaju kontinuitet i tako postaju izazov za pojedinca u sadašnjem vremenu. To vjernika obvezuje na još revnije nastojanje u sadržajnom osmišljavanju i produbljivanju kršćanskog života. Izrečene nakane i poruke s tog susreta vjernika s Majkom, koja želi dovesti svome Sinu, mogu postati poticaj svakome koji svoje srce otvara u pučkoj pobožnosti, a ona se uvijek iznova dokazuje kao 'stara-nova' vrednota duhovnosti“ rekao je nadbiskup Puljić.

Nadbiskup je ohrabrio Pažane da uvijek čuvaju svježim prizor ruku moliteljica s krunicom, po kojoj su u povijesti Hrvata uslišavane molitve u raznim osobnim potrebama i egzistencijalnim nevoljama našeg naroda te da nastave s takvim svjedočanstvom svoje opredijeljenosti za Isusa i Mariju kojima povjeravaju svoje i potrebe cijele Crkve.

OTOK IŽ: VELIKA GOSPA U ZNAKU GLAGOLJAŠKOG PJEVANJA

Svetkovina Velike Gospe proslavljena je u Velom i Malom Ižu na otoku Ižu. U Velom Ižu, u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla, u predvečerje svetkovine, 14. kolovoza, održan je koncert starohrvatskog glagoljaškog pjevanja na kojem su svoje stare napjeve predstili Pučki crkveni pjevači iz Šepurina na otoku Prviću. Dvanaest pjevača, u starinskim nošnjama, izveo je splet napjeva, o misnih do onih blagdanskih i sprovodnih, i oduševio brojne posjetitelje svojim skladnim, izvornim pjevanje. Iz njihova se pjevanja moglo uočiti kako je dalmatinska klapska pjesma potekla iz starohrvatskog crkvenog glagoljaškog pjevanja koje se još čuva u bronim otočkim i priobalnim mjestima šibenskog i splitskog kraja. Svojim gostovanjem Velom Ižu pjevači iz Šepurina pružili su jedinstveni predblagdanski kulturni, glazbeni i vjerski događaj. Na svetkovinu Velike Gospe ujutro je slavljena svečana misa u župnoj crkvi Uznesenja Marijina u Malom Ižu, uz sudjelovanje brojnih Maloižana, Veložana i gostiju. Misu je predvodio novoimenovani iški župnik don Slavko Ivoš koji je u nadahnutoj riječi govorio o značaju štovanja Gospe u našim krajevima, kako u vjersko-duhovnoj, tako i u kulturnoj i narodnoj dimenziji. U Malom Ižu je mjesnoj fešti predvodila trodnevna duhovna obnova a pred blagdan Velike Gospe održane su brojne kulturno-zabavne manifestacije. Poslijepodne je u Velom Ižu održana svečana glagoljaška misa, otpjevana na staroslavenskom jeziku i starim iškim glagoljaškim napjevima. Župnik don Slavko Ivoš je predvodio i svečanu procesiju s Gospinim kipom uz obalu Veložkog porta uz sudjelovanje brojnih domaćih i gostujućih vjernika. Gospin kip,

vrijedan rad jedne od najpoznatijih europskih radionica kipova iz Tirola, okićen zavjetnim zlatom, nosili su mladići a pratile djevojke u iškim nošnjama. Sutradan, na zavjetni blagdan svetoga Roka, svečana sveta misa i procesija s kipom sveca, održana je u tristo godina staroj crkvici sv. Roka na brdu Pelovac iznad Velog Iža s procesijom i blagoslovom djece.

NADBISKUP SUDIONIK SUSRETA MLADIH U MADRIDU

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić u ime Vijeća HBK za mlade sudjeluje na Svjetskom susretu mladih u Madridu, gdje je stigao u četvrtak 18. kolovoza. Nakon Kölna, mons. Puljiću je to drugo sudjelovanje na Svjetskom susretu mladih, a u Madridu će sudjelovati u svim sadržajima susreta do zadnjeg dana njegova održavanja. Mons. Puljića je po dolasku u Madrid dočekao Neven Pelicarić, hrvatski veleposlanik u Španjolskoj, rodom iz Zadarske nadbiskupije, koji je osobno poželio izraziti dobrodošlicu nadbiskupu. Pred polazak na put mons. Puljić je iznio svoj doživljaj i očekivanje od događaja u Španjolskoj, kojeg je, rekao je, u minijaturi susreta hrvatske mladosti, prošle godine doživio u Zadru. „Susret u Madridu vidim kao lijepu poruku suvremenim Europljanima da zajednički mogu graditi svoju budućnost. Taj će susret i na lokalnom planu Španjolske imati pozitivne efekte u svjedočanstvu vrednota koje su nekim zakonima ugrožene, ali ne samo u Španjolskoj, nažalost, ti su se zakoni proširili i u drugim državama. Mladi koji će u Madridu biti zajedno, moliti, svjedočiti i biti ujedinjeni s papom, moći će ponuditi drugačiji pogled na život, obitelj i svijet“ rekao je mons. Puljić istaknuvši da će se na susretu okupiti naročito mladi iz Europe. „A Europa sad ide nekoj svojoj budućnosti koja još nije izvjesna i jasna; ali stremi prema nekom ujedinjenju i onome što je u srednjem vijeku Crkva stvarala od različitih država; Crkva je bila snaga koja je sve povezivala“ rekao je nadbiskup. Istaknuo je da se Svjetski susret mladih drugi put održava u Španjolskoj; prvi put u Santiago de Composteli, stjecištu različitih naroda u mjestu sv. Jakova apostola, 1989. g., značajne godine pada Berlinskog zida. „Usudio bih se reći da je snaga, molitva i susret mladih u Santiaagou de Composteli 1989. g. pomogao da se taj zid rastopi. Zid koji je dijelio Europu na dva svijeta odjednom je iščezao, nestao. Svijeće i molitve su pomogle da se ta barijera uklonila“ rekao je mons. Puljić, dodavši da su i plodovi susreta mladih brakovi među sudionicima i porast duhovnih zvanja. Prema zadnjoj statistici papinskog godišnjaka porast je duhovnih zvanja u zemljama gdje je bila kriza u tom pogledu, u Americi i Europi.

Nadbiskup je podsjetio i na pismo 'Komu ćemo ići Gospodine? Ti imaš riječi života vječnog' koje je papa Benedikt XVI. prošle godine napisao povodom susreta u Madridu. Time je pozvao mlade da razmišljaju koje je njihovo središte i ako ga nađu, neka ne zaborave da je on prije njih našao. „Niste vi ti koji tražite Krista nego Krist traži vas. I radostan je ako vas nađe. U svom drugom pismu uoči Madrida papa je pozvao mlade da razmišljaju o Kristu kao središtu i nas nazidanih na Krista, što je i geslo susreta u Madridu“ rekao je mons. Puljić. Istaknuo je da je prošle godine bilo 25 godina od inicijative bl. Ivana Pavla II. da se susreti mladih održavaju. Benedikt XVI. to nastavlja. „On ne krije zahvalnost i javno to govori, 'zahvaljujemo karizmi moga dragog, voljenog predčasnika'. I za svaki susret trudi se pripremati mlade važnim i temeljitim temama. Kad je Ivan Pavao II. 1985. g. započeo te susrete, moram reći da smo svi pomalo bili iznenadeni i u određenim krugovima skeptični. Što to znači sad; ne samo da je tražio da se mladi okupe na svjetskoj razini, nego je zadužio i biskupe 'Učinite u svojim biskupijama da se pastoralu mladih posveti osobita pozornost'. I zaista osjećamo plodove te njegove blagoslovljene inicijative. Ivan Pavao II. išao je s kontinenta na kontinent; i u staračkim godinama, kad je jedva hodao, sa svojim je štapom mahao mladima i dao do znanja 'Tu sam, i radujem se s vama!'“ rekao je mons. Puljić, zaključivši kako je susret u Madridu pod okriljem devet nebeskih zaštitnika: „devet velikih španjolskih svetaca, među kojima su i Terezija Avilska i Ivan od Križa, i drugi veliki sveci koji su zadužili španjolsku prošlost i danas su aktualni. Zato taj susret nije samo ovozemaljski susret mladosti, nego i susret ovozemaljske i nebeske Crkve“.

NADBISKUPOVI DOJMOVI O SVJETSKOM SUSRETU MLADIH U MADRIDU

„Vraćam se neobično obogaćen. Bili smo ohrabreni mladima. Biskupi i svećenici su pozvani biti tješitelji, djelitelji tajna, oni koji će ohrabrivati i učvršćivati ljude u vjeri. To se od nas očekuje, to je naš poziv i poslanje. No, moram reći da se sa Svjetskog susreta mladih ja vraćam učvršćen i ohraben vjerom i hrabrošću mladih. To mi je drago iskustvo“ rekao je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, sabirući po povratku iz Madrida dojmove sa 26. svjetskog susreta mladih. „Susret u Madridu nije bio samo s mladima. Okružen mladošću, papa Benedikt XVI. želio je poručiti Europi i svijetu da možemo graditi drugačiji svijet. I moramo! Ne samo da ne možemo zajedno vjerovati, nego ne možemo zajedno živjeti, ako netko od braće gladuje. Ne možemo zajedno graditi budućnost ako nemamo osjećanja i suočavanja s ugroženima i ljudima u patnji. Ne možemo stvarati bolje društvo ako nemamo osjećanja i suočavanja. Inače gradimo okrutno, nehumano društvo. A želimo graditi humano, kršćansko i bolje društvo“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši

da se papa u svim svojim govorima vraćao istini o čovjeku. „Čovjek nije samo potrošač, proizvođač, čovjek je nešto više. I kao takvoga ga treba uvažavati; ne samo u ekonomskim i drugim dimenzijama, nego cijelovitog čovjeka. Poruka susreta mladih je - čovjek je više od onoga što mi mislimo. Čovjek je više od zbroja svojih sastavnica. Čovjek nije samo tijelo, duh, psiha, on je sve to zajendo. Tu je poruku papa htio reći – idimo proučavati i pomagati cijelovitog čovjeka“ naglasio je zadarski nadbiskup, zadriven kako je i što sve 85-godišnji Benedikt XVI. uspio ostvariti; na razini i s porukom koja čovjeka ne može ostaviti hladnim i da ne razmišlja o onome što je papa rekao i pokazao. Nadbiskupa je dojmio susret pape s oboljelim u institutu San Jose, kojeg smatra porukom društva ponesenom zaboravom ljudskosti. Papa je rekao da se naša humanost mjeri s obzirom na to kakav odnos imamo prema patnji i patnicima. „Papa je iskoristio prigodu susreta mladih, koji radi svoje posebne energije može zaboraviti takvu stvarnost, da pošalje i tu poruku“ rekao je mons. Puljić podsjetivši i na papin govor o potrebi življena u zajedništvu; papa je naglasio da prakticirati vjeru sam nema težinu kao kad si s nekim. „To je bogatstvo koje je susret mladih pokazao u najljepšem i najautentičnjem obliku. Bio je lijepa prigoda osjetiti Crkvu koju predstavljaju različite boje, narodi, rase i osjetiti se zajedno oko nasljednika svetog Petra, u jednoj Crkvi, radosni što svi svjedočimo istu vjeru“ rekao je nadbiskup. U susret sa sjemeništarcima, bogoslovima i redovnicama smatra da je papa išao na izvore, želeći naglasiti radikalnost. „Svijet ne gleda takvim očima, gleda na korist. A papa im kaže, vi slijedite nešto što svijet ne razumije, ali pozivam vas, budite vjerni idejama svog utemeljitelja, povezani s pastirima, radosni što ste pripadnici Crkve Krista koji vas šalje svijetu. Svijet ne shvaća tu logiku, ali vi ste tu da radikalnom porukom svjedočite tu istinu“ rekao je mons. Puljić nastavljući: „Od svih susreta, čini mi se da se na susretu s mlađim profesorima papa osjećao kod kuće, svoj među svojima, profesor među profesorima. Želio je reći što je sveučilište u kojem se sve znanosti proučavaju da se dode do istine. Nemojte zaboraviti da zajedno sa svojim učenicima putujete prema istini. Svi smo tražitelji i na putu prema istini. Smisao sveučilišta je pomoći ljudima doći do istine. Papa ih je upozorio na izazove jer se istina koristi za utilitarističke svrhe, marketing, zaradu. A profesori su pozvani objavljivati punu istinu o čovjeku. Na istinu se ne može gledati trgovaci. Naglasio je i važnost poniznosti u profesorskom zvanju, jer je profesor u opasnosti steći svoje učenike, sljedbenike, sebe postaviti u središte i ljudi oko sebe“ rekao je nadbiskup Puljić. Najviše ga se dojmio Križni put, pun simbolike koji je sadržajem i porukom povezao prošlost i sadašnjost. Prošlost je predstavljena kulturnim blagom, velikim kipovima bratstava iz cijele Španjolske a sadašnjost životnim stvarnostima mladih koji su nosili križ. „Osjetilo se da križni put nije samo obnavljanje uspomene na Kristov križni put, nego aktualnost, križni put koji Crkva i ljudi danas proživljavaju. Križ su nosili predstavnici prognanih, mlađi iz Crkava gdje se ona progoni, nezaposleni, predstavnici mladih koji su u mukama i tragaju za poslom, mlađi izlječeni od ovisnosti, predstavnici naroda koje je komunizam htio ‘osloboditi’ od vjere (Albanci, Enver Hoxha), predstavnici naroda kojima je genocid prijetio istrijebljenjem (Ruanda i Burundi), mlađi koji pomažu u liječenju od side. Križni put nije bio apstraktan, iz prošlosti, nego križni put današnjih ljudi koji su nosili križ koji im je bl. Ivan Pavao II. dao prije 26 godina. Protagonist tog križnog puta je cijela Crkva, svećenstvo i mlađi sa svih kontinentata koji su ušli u otajstvo križnog puta. Dojmio me se radi aktualnosti društvenih problema koji postojem kao i u Isusovo vrijeme“ rekao je mons. Puljić.

Dirnut je bio i atmosferom za vrijeme bdjenja ometenog nevremenom: „Kad sam video kako mlađi pjevaju, uzvikuju Benedetto, Benedetto, kao da hrabre papu i sebe. Bilo je lijepo biti dionikom i tog iznenađujućeg trenutka koji je također pouka“. Zadnjeg dana boravka u Španjolskoj nadbiskup Puljić je izrazio želju posjetiti klauzurni samostan bosonogih karmelićanki u Avili u kojem su i tri Hrvatice iz Splita, među kojima je i nekadašnja glumica Edita Majić. Učinio je to u pratnji Nevena Pelicarića, hrvatskog veleposlanika u Španjolskoj. „Htio sam ih pozdraviti i dati do znanja da smo tu, da ih pratimo, zahvaliti za njihovu žrtvu i molitvu, ne samo za Crkvu i Španjolsku, nego one u srcu nose i hrvatski narod i potrebe. Osjetili smo njihovu radost, sreću i zadovoljstvo što su to što jesu. Njihova odgojiteljica mi je rekla ‘Biskupe, računajte na nas, mi smo vaša duhovna potpora, mi se žrtvujemo i molimo, kako bi kapetani mogli kormilariti brodom‘. Dakle, njihov život nije bez smisla, ispunjen je jer se zauzimaju, mole i žrtvuju za Crkvu kojoj trebaju dobiti kapetani. Naše karmelićanke Hrvatice zaista su sretne i Bogu zahvalne što mogu činiti to što čine. U susretu s njima iza rešetki osjetiš taj stav, sreću, pa i kad se malo toga izrekne, osjeti se što čovjek širi oko sebe. Pitale su kako sam doživio pohod Španjolskoj, susret mladih, kako je sve proteklo. S radošću su rekli da očekuju ulazak još jedne redovnice u njihov samostan“ rekao je mons. Puljić prenoseći njihove pozdrave hrvatskom narodu i Crkvi iz koje su iznikle. Nadbiskup Puljić zaključuje kako Španjolska zahvaljuje mladima koji su s vjerom došli, molili, pjevali, donijeli su entuzijazam:

„Mladi su bili puni radosti, raspoloženi. To je divno svjedočanstvo koje je i starijima dalo duha pomlađivanja. Osjetili smo se radosni što pripadamo Crkvi koja se pomlađuje; Crkva je mlada, radosna i osmišljena. Susret mlađih u Madridu zaista je bio izvrsno osmišljen. Mladi i svi ostali mogu zahvaljivati Bogu za te velike dane“.

HRVATSKI VELEPOSLANIK U ŠPANJOLSKOJ O HRVATSKOJ MLADEŽI U MADRIDU

Neven Pelicarić, veleposlanik RH u Španjolskoj, pisanim je putem zahvalio zadarskom nadbiskupu Želimiru Puljiću na posjetu, riječima i susretima koje su ostvarili za vrijeme nadbiskupova sudjelovanja na 26. Svjetskom susretu mlađih u Madridu. Sudjelovanje hrvatske mlađeži u tom velikom događaju bilo je ujedno i promocija naše zemlje. Svatko od milijunskog sudionika susreta ujedno je bio promicatelj duha i kulture svoje zemlje, te je događaj raznolikošću naroda i rasa predstavljao svijet u malom. Susret je bio prigoda da veleposlanik Pelicarić sretne i pozdravi stotine mlađih ljudi iz zemlje koju predstavlja. „Zaista, bilo je divno provesti te dane u Madridu koji se pretvorio u mjesto veselja, pjesme, okupljanja i druženja mlađih čitavog svijeta. Cijeli tjedan, u vremenu održavanja susreta mlađih, inače u kolovozu praktički napušten Madrid, zaista je odzvanao žamorom stotina tisuća mlađih. Vidjeli ste i sami, pa možete i osobno svjedočiti, kako su mlađi sa zastavama i gitarama u svojim malim grupama ili pak u velikim kolonama obilazili kulturne spomenike, muzeje, crkve i restorane po cijelom gradu, ili jednostavno sjedili po parkovima i pjevali. Meni je to bio zaista gotovo duhovni doživljaj. Želim osobito istaknuti izjavu gradonačelnice Aranjueza i tamošnjeg župnika, koji su prihvatali oko 500 mlađih Hrvata na katehezama svakog dana. Rekli su mi, kad sam bio na zadnjoj katehezi koju je vodio uzoriti kardinal Josip Bozanić, da se radi o najbolje odgojenoj i vrlo pristojnoj hodočasničkoj grupi (u tom gradu su bile smještene još četiri nacionalne grupe hodočasnika), te da nakon njihovih svakodnevnih odlazaka na događanja u Madrid, sanitarna služba nije imala posla, jer za sobom nisu ostavili niti jedan papirić ili praznu bocu vode. Zaista sam se osjećao ponosan“ piše mons. Puljić veleposlanik Pelicarić, koji je dopisom zahvalio vlastima i župniku gdje su mlađi Hrvati bili smješteni jer su se zaista potrudili oko naših hodočasnika. Pelicarić je poželio da Bog nadbiskupovoj kapetanskoj dužnosti u Crkvi (kako je službu biskupa nazvala odgajateljica karmelskog samostana u Avili) udijeli obilje blagoslova. Zahvalan za raspoloživost hrvatskog veleposlanstva u Španjolskoj, a svako veleposlanstvo oaza je domovinstva koja čovjeka u svijetu povezuje s maticom zemljom, nadbiskup Puljić je zahvalio veleposlaniku Pelicariću na ljubaznom domaćinstvu, dodavši da je reakciju iz inozemstva, poput njegove, lijepo čuti i pročitati, i to u vremenu brojnih predrasuda spram ponašanja mlađeži. Susreti katoličke mlađeži, pak, pokažu lice raspjevane i razdragane mlađeži koja se zna dostojanstveno ponašati i okupljati na javnim prostorima, a da svojim ponašanjem ne izazovu probleme i potrebu za intervencijom službi koje osiguravaju javni red i mir. Dapaće, takva mladost, smatra mons. Puljić, drugima može biti poticaj zapitati se u čemu je ute-meljeno toliko svjedočanstvo zdrave, trijezne radosti i discipline, a da se ne ostvaruje poročnim načinom života koji zamagluje stvarnost i ugrožava dostojanstvo mladog čovjeka. Susret u Madridu bio je javni proglašen kršćanskih vrednota, ali i svjedočanstvo ljudskih kvaliteta, opće prihvaćenih kulturnih oblika ponašanja, zaključuje zadarski nadbiskup.

PROSLAVA BLAGDANA GLAVOSJEKA SV. IVANA KRSTITELJA U POLIČNIKU

Narod koji štuje svece kršćanski je narod koji se ne boji smrti ni nasilja, jer vjeruje u višu Božju pravdu, poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić predvodeći na blagdan Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja u ponедjeljak 29. kolovoza svečano misno slavlje u župi Poličnik koja časti Ivana Krstitelja još od 14. st. Su-slavili su župnik Zvonimir Čorić i osmorica svećenika. Slavlje je počelo procesijom s kipom Ivana Krstitelja kojem je puk nakon mise iskazao zavjet, a pjevanje je animirao tamburaški sastav mladih iz Novog Travnika koji su sa župnikom Stipom Kneževićem samo za tu prigodu došli uveličati blagdan. Tradiciju su uprizorili i članovi KUD-a Carza iz Poličnika, što je naziv za odjevni predmet njihove narodne nošnje. Sveci ne zastarijevaju i narod im se rado utječe, rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je Ivan Krstitelj bio Isusov preteča koji mu je pripravio put propovijedanjem, pozivom na obraćenje i krštenjem. Isus je započeo javno djelovanje nakon krštenja u rijeci Jordan po Ivanovim rukama; uz Isusa i Mariju, Crkva slavi još samo njegov rođendan. To potvrđuje koliko je on veliki i značajan svetac. „Premda je živio prije dvije tisuće godina, on je i suvremen svetac. Ivan je bio navjestitelj Božje srdžbe i pravde. Ni pred kim nije imao straha. Koljena mu nisu klecali ni glas podrhtavao pred moćnicima ovog svijeta. Zanosno i uvjerljivo je propovijedao pa ga je i Herod volio slušati. Ivan nije bio trstika koju vjetar okreće kako hoće, nego hrast kojem ni najjače bure ne mogu nauditi. Imao je jasna načela kojima je ostao vjeran do kraja. Nije popustio ni pred Herodom i njegovom priležnicom Herodijadom. Zato je Isusu bio drag pa ga je pohvalio kako se takav od žene nije rodio. Svojim propovijedanjem i pokorom, žrtvom i smrću Ivan je zasluzio takve pohvale“ rekao je mons. Puljić, dodavši da je svojim životom blizak i hrvatskom vjerniku patniku. Mnogi su se othrali zavodljivim ideologijama, a to je blisko i čovjeku Poličnika čiji je kraj oduvijek bio pod udarom osvajača, pa i u Domovinskom ratu. Zato se puk Poličnika osobito sjeća svih, osobito 20 hrvatskih branitelja poginulih u njegovoј obrani, te im iskazuje počast cvijećem i svijećama kod velikog križa u parku pokraj župne crkve. „Koliki su stradali diljem Ravnih kotara i šire jer nisu htjeli pogaziti svoju vjeru. Nisu htjeli zanijekati svoje narodne korijene i odreći se kršćanskih načela; ni kada su tu vladali Mlečani i Turci. Sv. Ivan im je u tome bio nadahnuće i zaštitnik. Nije bilo lako othrvati se silnim zastrašivanjima. Od Samuila, Nemanjića, sultana, četnika i partizana do naših dana“ istaknuo je mons. Puljić, podsjetivši na prijetnje hrvatskom čovjeku da se odrekne svoje vjere, korijena, kulture, svoga jezika i zavičaja, uz lažna obećanja svjetle budućnosti prožete mistikom istoka, nadgradnjom Marksove kritike religije i anacionalnom ideologijom slavenstva. „Bilo je, nažalost, i onih koji su nasjeli zavodljivim udicama takvih obećanja. Ali Bogu hvala što je puno više bilo onih koji su ostali uzgor, neustrašivi kad su ideali i vjernost u pitanju. Gdje bismo danas bili da nije bilo tih hrabrih i svjesnih ljudi iz naše prošlosti? Kuda bismo došli da su se naši preci klanjali svima koji su prolazili ravnicama i planinama Lijepi naše? Blažen je čas kad su spoznali što im znače Crkva, vjera i sakramenti te su i nas uputili tim stazama i pomogli da otkrijemo važnost toga.

Blažen je čas kad smo spoznali ulogu naših očeva i majki i značenje obitelji za naš narod“ rekao je mons. Puljić, dodavši da je zborovanje oko sv. Ivana znak naše ljubavi prema Božjem Jagajcu, Isusu, kome je Ivan pripravljao put. Ono je i znak zahvalnosti na daru Crkve i javno očitovanje da volimo Crkvu koja je stup istine i produženo Isusovo utjelovljenje.

ZADARSKI NADBISKUP KRSTIO ŠESTO DIJETE U OBITELJI GULAN

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić u nedjelju 14. kolovoza u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja u Gorici predvodio je svečano misno slavlje za vrijeme kojeg je krstio Leona, šesto dijete u obitelji Nives i Damira Gulan. Za krštenje se kaže da je sakrament preporođenja, novog rođenja. Novo rođenje događa se odozgor, po Duhu Božjem, rekao je nadbiskup, pojašnjavajući u propovijedi trostruko značenje vode kojom se dijete krsti; voda je temelj koji znači život, ali i zatirač života koja čovjeka stavlja u smrtnu situaciju; no, voda i čisti i pere. „Kod krštenja je taj simbolizam nazočan u sva tri značenja. Krštenje znači novi život, čiji je početak novo rođenje. U Kristovom sakramantu voda je počelo novog rođenja u kojem čovjek umire starom, a rađa se kao novo stvorenje, dijete Božje“ rekao je mons. Puljić. Kad roditelji odluče krstiti dijete oni kao prvi učitelji vjere preuzimaju obvezu odgajati ga kršćanski, naglasio je nadbiskup, dodavši da će ga zato učiti kako se prekrižiti i moliti, voditi u crkvu na misu. Istaknuo je potrebu molitve u svakom trenutku života, radosti i žalosti, te je poželio da djeca rastu u ozračju plemenitog i skladnog kršćanskog obiteljskog života. Uz novčani dar obitelji, nadbiskup Puljić roditeljima je poklonio sliku bl. Ivana Pavla II. kako grli dijete. Gulanovi su uzorna kršćanska obitelj čija su dvojica sinova redovni ministranti u župi.

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE REĐENE U ZADNJIH DESET GODINA

Živjeti po savjeti koja je formirana po Božjoj ljubavi i zakonu, poticaj je mostarsko duvanjskog biskupa Ratka Perića koji je 3. rujna u samostanu franjevaca trećoredaca na Školjiću završio duhovnu obnovu trodnevnog susreta svećenika Zadarske nadbiskupije zaređenih u zadnjih deset godina, na kojem je sudjelovao i zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Mons. Perić je potaknuo na molitvu za nova zvanja, da svećenici ustraju na izabranom putu i budu vjerni evanđelju. Svećenicima je predstavio deset razmatranja o liku Joba patnika. „Svećenik nosi u sebi Joba i uvjerenje ako dobro čini i pravedno postupa, Bog mu je dužan uzvratiti, dati, ne smije ga provoditi kroz patnje i križeve. No, mi nismo vlasnici svog života. Bog je vlasnik života i on raspolaže našim životom. Svećenik mora biti svjestan da Bog može intervenirati kad god hoće, što i kako hoće, a čovjek mu se treba pokoriti jer je Bog vlasnik, Gospodin i životvorac.“

On tvori život“ istaknuo je mons. Perić, dodavši da Bog želi da budemo ponizni, s njegovim sposobnostima i kapacitetima, s mogućnošću rasta, talentom koji će se razvijati školovanjem, odgojem, dijalogom, iskustvom. „Poniznost je bitna u životu, Crkvi i društvu. Samo ako imaćete zdravu poniznost, ne bolesnu oholost i umišljenost, moći ćeš ispravno napredovati“ poručio je biskup, upozorivši da u naravi imamo oholost; ona dolazi iznutra, ali i izvana, kad se pred drugima koji kritizira ili hvali, čovjek želi afirmirati. „Nigdje čovjek nije tako iskren kao u isповijedi, nikad nismo autentičniji nego u isповijedi. Job se borio za autentičnost. U životu je nastojao sasvim otvoreno i iskreno. U tom smislu uzor je i svima nama. Job je antipod Isusa Krista po svojoj patnji, prihvaćanju Božje volje i predanju Bogu“ naglasio je mons. Perić. U pripremi za isповijed biskup je raščlanio zapovijedi koje predstavljaju i naputke u socijalnim odnosima potaknuvši na preispitivanje savjesti, između ostalog i kontrolu srca i osjećaja u borbi između savjesti i požude. „Mislimo da ćemo biti 'manji' ako ne budemo radili prema trenutačnoj strasti, protiv zakona trajne savjesti. Strast ti diktira ovdje i sad, a savjest ti kaže, gledaj vječnost. Savjest gleda dugoročno. Savjest je obložena stidom“ rekao je mons. Perić istaknuvši kako nije važno samo zla se kloniti, nego i dobro činiti. „Obično ne daje onaj koji ima, nego onaj koji ima srca. Ali, neće čovjek ostati siromašan. Ne može Bog sebe osiromašiti; kad si s Bogom ne možeš biti siromašan jer te obogaćuje svojim bogatim milostima“ poručio je mons. Perić. Upozorio je na želju za lagodnim životom i pohlepu u odnosu na drugu osobu, subrata, zajednicu, na idole koji se ljubomorno čuvaju i pohlepno paze, ako se osoba s ičim suživjela a da nije Bog. Jedno od razmatranja biskup je zaključio riječima da je Božja volja njegova ljubav, a ona je intelligentna, mudra, savršena. Bog zna bolje o meni nego ja o sebi i voli me više nego ja sebe volim. Nasuprot župi Preko na otoku Ugljanu nalazi se otočić Školjić, a na njemu franjevački samostan sv. Pavla pustinjaka iz 15. st. u kojem su živjeli redovnici pavlini. Pokraj samostana nalazi se objekt u kojem je od 1930.-1943., zbog nemogućnosti djelovanja u okupiranom Zadru, djelovala hrvatska katolička tiskarna don Ive Prodana, kao žarište hrvatskog nakladništva i duhovnosti.

35. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

„Osjećamo kao da sve više vlada nevjera i ravnodušnost, kao da zlo pobjeđuje dobro. I stječe se dojam kao da buka iz Babilona nadjačava molitveni duh Jeruzalema pa želi ušutkati Božju Riječ ili je ukloniti iz domova, gradova, škola i institucija“ rekao je zadarski nadbiskup Želimir Puljić na susretu svećenika, redovništva, vjeroučitelja i kateheteta laika koji su se u velikom broju u srijedu 7. rujna okupili na 35. katehetskom danu Zadarske nadbiskupije u župi Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru. Župna zajednica i kateheza u svjetlu nove evangelizacije bila je tema susreta započetog Službom riječi koju je u župnoj crkvi predvodio nadbiskup, kojom prigodom je uručio trajne i jednogodišnje mandate nekolicini vjeroučitelja. Teme radionica sudionika Katahetskog dana bile su mogućnost kateheze odraslih, prvpričesnička, potvrđenička i kateheza mladih i studenata, a kod kateheze odraslih liturgijska, biblijska, obiteljska i karitativna zajednica. Troplet župna zajednica, kateheza i nova evangelizacija veze se našim rukama i umom. Ali nadasve, to se zbiva Božjom snagom i njegovim nadahnućem, rekao je mons. Puljić podsjetivši na riječi pape Benedikta XVI. kako naše vrijeme proživljava pustinju Božje tame i prazninu duše. „Zato se Crkva mora iznova, poput prvih apostola, uputiti ulicama svijeta kako bi ljude dovele k izvoru života i upoznala ih s Božjim Sinom koji nam kao prijatelj dariva život u punini. Stil nove evangelizacije obuhvaća misao i akciju, ponašanje i javno svjedočenje, nutarnji život zajednica i misijski polet, predanje i služenje. To je stil koji je nosio apostole dok su propovijedali“ istaknuo je nadbiskup dodavši da zadatak navještanja nije ograničen na 'izabrane' i rezerviran za pojedince, nego je dar svakom kršćaninu laiku koji s povjerenjem odgovara na poziv vjere. Tragom Pavlovog poticaja Timoteju da bude uzor u vjeri, nadbiskup je potaknuo svećenike na vjernost obećanjima. „Pavao misli i na vjeroučitelje, te suvremene Timoteje kojima poručuje da ostanu vjerni Bogu, Kristu, crkvenom nauku. Neka se posvete čitanju vjerske literature i proučavanju Svetog Pisma. Kako će učitelji i roditelji druge poučavati o Božjoj Riječi, ako je oni trajno ne proučavaju“ upozorio je mons. Puljić, istaknuvši da je čitav život nastojanje, zalaganje, borba, pokušaji. „Uzalud nam riječi i djela, učenost i napredak, ako ne ustrajemo. Sve će biti uzaludno ako ne ustrajemo. Lijepo je osjetiti gorljivog apostola koji propovijeda neustrašivo i smjelo, bez straha od ljudi. Ali, i bez želje za sviđanjem ljudima. Dirljivo je vidjeti s kako velikom brigom i ljubavlju pazi na povjerenje mu stado. To je za nas osobito poticajno jer smo svetim redom, dekretom ili mandatom pozvani biti uzori, svjedočiti i naviještati“ rekao je mons. Puljić. Nadbiskup je podsjetio da je termin nove evangelizacije uveo bl. Ivan Pavao II. 1979. g. kad je prvi put kao papa došao u rodnu Poljsku te četiri godine kasnije u

prigodi susreta s biskupima Latinske Amerike. Radni dokument smjernica za sljedeću sinodu biskupa, koja nosi naslov 'Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere', opisuje taj pojam, prema čemu nova evangelizacija nije ponavljanje prve, nego hrabrost stvarati nove putove pred novim promjenama koje su se zbole. „Pred novim izazovima Crkva se ne predaje i ne zatvara u sebe, nego traži nove putove i načine kako progovoriti današnjem svijetu. Zato je nova evangelizacija odvažnost i sposobnost kršćana čitati i odgonetavati nove scenarije kao mjesta i prostore za navještaj evanđelja. O njima je govorio Ivan Pavao II. u enciklici 'Redemptoris missio' kada je kulturu, politiku, ekonomiju, obavjesna sredstva, znanost i tehnologiju nazvao suvremenim areopazima“ rekao je mons. Puljić istaknuvši da kršćani moraju imati hrabrosti ući na pozornicu suvremenih areopaga, uzeti riječ i dati svoje svjedočanstvo. Riječ Božja treba se uputiti ulicama svijeta kako bi se susrela s ljudima koji traže istinu, pravdu i mir. „To je kršćanska martyria koja se ne boji konfrontirati s agresivnim ateizmom ni sa zavodljivim sekularizmom. Jedno i drugo imaju cilj ukloniti Boga iz života ljudi. Isusova odredba apostolima da idu u svijet i navijeste evanđelje svakom stvorenju pokretačka je snaga i nadahnuće nove evangelizacije koja je prožeta proročkim duhom evanđelja. Ona je sinonim za misijsko poslanje Crkve koja mora i danas ostvariti taj prijenos i navještaj evanđelja“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da evanđelje nije samo riječ ili nauka, samo sustav vjerovanja, propisa i morala. „Ono je i mnogo više. Ono je susret s osobom Isusa Krista. Kako piše Benedikt XVI., na početku kršćanstva nije bila neka etička ili idejna odluka. Bio je događaj i susret s Osobom koja je sve usmjerila. Zato je skoro nemoguće prenijeti evanđelje ako prije toga nismo susreli Isusa, ako nismo bili s njime. Samo ono ‘biti s njime’ daje nam snagu, poticaj i nadahnuće pričati o njemu i podijeliti s drugima sve lijepo i dobro što smo s njime doživjeli. Poput učenika iz Emausa kojima je srce gorjelo dok su putem razgovarali s njime“ poručio je mons. Puljić, zaključivši da kateheza i nova evangelizacija mogu postati istinskim odgojnim procesom samo ako postoji župna zajednica u kojoj kršćani, nošeni otajstvom Krista Uskrsloga, radosno pružaju odgovore svima koji ih zapitaju za razloge nade u njima. Zaključno je nadbiskup Puljić rekao kako sudionici tog susreta mogu biti obogaćeni iskustvom zajedničkog hoda te osjetiti da sudjeluju u velikom otajstvu Crkve na putu otkrivanja istine. Potaknuo je prisutne da budu Božja ruka, pomoći i stave mu se na raspolažanje. „Gdje bismo poslali bogotražitelje? Poželio bih da ih pozovemo k sebi, u našu župu, da tako činimo i radimo da bogotražitelje možemo pozvati sebi te da oni mogu reći da su nešto iskusili“ rekao je mons. Puljić, ustvrdivši kako je nekad lakše besplodno ostati na mjestu na kojem već jesi, no čovjek treba ustati i ići naprijed.

IZLAGANJE DR. MILANA ŠIMUNOVIĆA NA 35. KATEHETSKOM DANU ZADARSKE NADBISKUPIJE

Mons. dr. Milan Šimunović, istaknuti katehetičar i pastoralni teolog, izlagao je na 35. katehetskom danu zadarske nadbiskupije o temi 'Župna zajednica i kateheza u svjetlu nove evangelizacije'. Predstavio je sadašnji kontekst vremena u kojem dolazi do blokade evangelizacije, a onda i kateheze. „Stručnjaci govore da se danas događa nešto dublje od opadanja pripadnosti Crkvi i da u povijesti nema sličnog trenutka ovom sadašnjem. Današnji čovjek ne odbacuje religiozno kao takvo, jer osjeća se povrat svetoga na mnogim razinama. Sve se individualizira i privatizira, može se govoriti i o instrumentalizaciji vjere i Boga. Suvremeni čovjek je latalac, sve proba, sve hoće vidjeti, javnost ga jako zanima; ali za ništa se ne želi uhvatiti, opredijeliti, založiti, za ono što bi ga mijenjalo“ upozorio je predavač, dodavši da je to veliki izazov za evangelizaciju jer ona traži obraćenje, promjenu. Nastupila je antievangelizacija, antivjeronauk. Raste vjera izvan Crkve. Evangelizacija traži osobni kontakt, istaknuo je dr. Šimunović, naglasivši da se u korištenju novih tehnoloških dostignuća kontaktira, ali to nije osobni kontakt. „Vjera traži osoban kontakt, susret osoba licem u lice, susret s Kristom, osobito u euharistiji. Također, velik broj vjernika živi u svetom turizmu: na hodočašćima, iscjeliteljskim seminarima“ upozorio je dr. Šimunović, primjetivši niz pojava: znatno osipanje vjernika mlade i srednje dobi, svođenje crkvenog života na ispunjavanje blagdanskih dužnosti, nesnalaženje i frustracije svećenika i vjeroučitelja glede učinkovitosti sakramenata. „U svim tim mijenjama župa je najviše na udaru i zapada sve više u krizu. Može se dogoditi da se u nekim stvarima Crkva uhvatila previše svojih struktura i institucija. Koliko je teološki rječnik razumljiv suvremenom čovjeku? Treba voditi računa o promijenjenim okolnostima i usmjeravati obnovu župnih zajednica kako bi kvalitetnije mogle odgovoriti na te izazove“ poručio je predavač, istaknuvši da nova evangelizacija nije pitanje samo nove metode, nego je to drugačiji zahvat u evanđelje i poklad Crkve. „Nova evangelizacija je nova u naglascima, načinima, a način nije samo ambalaža, to je osoba. Način, izričaj, bitno ulazi u sadržaj; i potom žar. Svet je pluralan i Crkva se sve više uvjerava da i u Crkvi mora doći do određene pluralnosti, kad se radi o mijenjanju župnih zajednica. Jer promijenila se evangelizacijsko katehetska paradigma. Kad danas teolozi katehetičari kažu da vjera nije samo vjera nasljeda, nego je vjera izbora, to nije propast. To je novo, jer vjernika treba uvjeriti da svaki dan treba izabirati, opredijeljivati se za Krista i odgovarati na pitanja koja mu postavlja život“ rekao je dr. Šimunović smatrajući temeljnim pitanjem što se mora mijenjati u župnoj zajednici da bi mogla više zahvaćati ljude. „

„Župa bi trebala postati zajednica vjere, ne samo obredni skup. Koji je identitet našeg vjernika: je li to savez naroda koji živi zajedništvo s Bogom, je li spasenjski susret s Kristom, duh suodgovornosti i suradnje što će se očitovati sudjelovanjem u izradi, donošenju i provođenju pastoralnih planova. Što se događa da vjernika to ne zahvaća dubinski“ upitao je predavač, istaknuvši da se mora promijeniti lik vjernika, zajednice i Crkve, vjernik treba izaći iz infantilnosti svoje vjere. „Zrela, kritička, stvaralačka, nova vjera traži iskorak, zalaganje, obraćenje. Hoće li vjernik prihvati rast u vjeri kad ga pozivamo na katehezu odraslih, što nažalost mnogi odabijaju? Župne zajednice trebaju postati više bratske i sestrinske“ poručio je dr. Šimunović, pozivajući se i na riječi Ivana Pavla II. o potrebi prikladnijih struktura i novog poleta po modelu značajnijih strukturalnih promjena župe kao zajednice zajednica; bazičnih zajednica gdje se vjernici mogu uzajamno nositi i više osjetiti bratko sestrinski odnosi. Dr. Šimunović

je potaknuo na uvažavanje novog načina rada, ne samo propovijednički, moralizatorski, nego više poticati izmjenu misli, međusobno slušanje te prijelaz od manifestacijskog u evangelizacijski pastoral. Treba promicati svijest da župna zajednica mora biti aktivni subjekt i novo shvaćanje odgovornosti. „Kad laici traže odgovornost, to nije u suprotnosti s hijerarhijskom naravi Crkve. Ivan Pavao II. je rekao da laici u biskupijskim pastoralnim tijelima moraju suodlučivati da bi se više vidjelo da su Crkva. Njima suodgovornost nitko ne poklanja, nego ona se rađa iz poziva, krštenja i drugih sakramenata“ rekao je dr. Šimunović. Istaknuo je da promicanje funkcioniranja živih vjerničkih krugova proizlazi iz koncilske vizije Crkve kao zajednice, Božjeg naroda. „Osjeća se težnja za novim, malim oblicima zajedništva, po mjeri čovjeka, kao i potreba da se ostvari koncilsko poimanje Crkve kao bratstva. To znači da treba premisliti pravno institucionalni aparat i klerikalni mentalitet koji ne omogućuje da dođe do izražaja proročka i karizmatska dimenzija crkvene dinamike. Na toj crtici, u novo vrijeme razmišlja se o župi kao zajednici zajednica koje će omogućiti rast u vjeri i veću suodgovornost za djelovanje vjernika laika. Bit malih zajednica (biblijска, molitvena, karitativna), bit grupiranja vjernika po afinitetu je da djeluju konvergentno; imaju okosnicu liturgijske godine, a u njima se događa različitost ponude izvan stereotipnog pastoralnog jednakoza sve. Omogućava se međugeneracijsko prenošenje vjere jer te zajednice postaju katehetske skupine i uključuju u sebi različite uzraste“ rekao je dr. Šimunović, istaknuvši značaj i potrebu čuvanja eklezijalnog zajedništva. Nepoželjno je izdvajanje iz župne zajednice, svi se moraju uključiti u župu i svojim dinamizmom i inovacijom obnavljati župnu zajednicu. Svaka župna zajednica treba postati katehetska skupina, s ciljem zahvaćanja odraslih, potrebno je umreživanje roditelja i djece. Dr. Šimunović zaključno je rekao: „Crkva postoji radi evangelizacije, da bi iskoračila prema onima kojih nema. Župa mora imati misionarski model, ići susret drugima, poći u situacije gdje je žiga života, prema otvorenom i proročkom pastoralu. Ovaj svijet nije ništa lošiji do svjetova prije, nego je drugačiji. Moramo i mi u mnogočemu biti drugačiji“. U uvodnoj riječi don Gašpar Dodić, predstojnik Katehetskog ureda zadarske nadbiskupije, predstavio je dr. Šimunovića kao najstarijeg hrvatskog katehetičara koji je protagonist projekta župne kateheze u obnovi župne zajednice. Jedan je od glavnih predvoditelja katehetskog pokreta sedamdesetih godina u Crkvi u Hrvata u ostvarenju pokoncilske kateheze. Početkom 1990-ih dr. Šimunović je osobito doprinio sistematizaciji hrvatskog modela katoličkog vjeroučiteljstva u školi. „Posebnost Šimunovićevih nastupa i pisanja je u tome što se ne zadržava na teoretskim raspravama nego, temeljem praktičnog iskustva rada, pruža i konkretne smjernice i modele rada u stvaranju novog lica Crkve i župne zajednice“ rekao je don Gašpar.

MISA ZA SREDNJOŠKOLCE POVODOM POČETKA NOVE ŠKOLSKE GODINE

Zadarski srednjoškolci sa svojim ravnateljima i profesorima okupili su se u ponедjeljak 12. rujna na misnom slavlju povodom početka nove školske godine, a ove je godine prvi put služeno u tri župe s obzirom na mjesta na kojima se srednje škole u gradu nalaze. U katedrali sv. Stošije u Zadru misno slavlje predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, poželjevši blagoslovjen i plodan rad, blagoslov novoj školskoj godini i učenicima, da u procesu rasta osjete da je Bog s njima, da ih prati i voli. U zadatku stvaranja boljeg, ljepšeg i pravednijeg svijeta odgovorne su sve odgojne institucije koje uvode u nove spoznaje, uče zajedno živjeti, raditi, pomažu rasti u dobroti i plemenitosti, kako bi učenjem i zalaganjem humanizirali vrijeme i prostor u kojem živimo, rekao je nadbiskup. Odrasli su nezamjenjiva škola života te je mons. Puljić potaknuo na suradnju roditelja i učenika. „Crkva vas podržava u odgojnog poslanju i zadatku. Zbog važnosti odgoja i obrazovanja trudi se pomagati svim nositeljima odgojnog procesa“ rekao je nadbiskup, opisujući početak škole kao iščekivanje novih i starih susreta. „Mladost je razdoblje traženja, provjeravanja. Sastavni dio mladosti je znatiželja koja se osjeća zbog grude predmeta koju će se proučavati i zbog novih ljudi koje će se susretati. Mladi predstavljaju idealne oblike života kojima se Crkva raduje jer u njima vidi svoju obnoviteljsku snagu, rast i pomlađivanje, svoju budućnost. Crkva o djeci i mladima razmišlja s povjerenjem i nadom, jer mladi su usmjereni prema rastu i napretku u svakom pogledu. Neka misa koju slavimo bude zalog tog napretka“ poručio je nadbiskup Puljić koji je predstavio i sadržaj svog Pisma koje je uputio povodom početka nove školske godine. U katedrali sv. Stošije sudjelovali su učenici i profesori iz sljedećih škola: Gimnazije Jurja Barakovića, Gimnazije Vladimira Nazora, Pomorske škole Zadar, Prirodoslovno – grafičke škole, Škole primjenjene umjetnosti i dizajna, Zadarske privatne gimnazije s pravom javnosti i Klasične gimnazije Ivana Pavla II. s pravom javnosti. U crkvi Uznesenja BDM na Punatmici u Zadru župnik Emil Bilaver predvodio je misno slavlje za učenike i nastavnike Ekonomsko - birotehničke i trgovačke, Hotelijersko – turističke i ugostiteljske škole te Gimnazije Franje Petrića. U župnoj crkvi Rođenja sv. Ivana Krstitelja na Relji u Zadru župnik fra Branko Lovrić predvodio je misno slavlje za učenike Tehničke škole Zadar, Strukovne škole Vice Vlatkovića, Obrtničke škole Gojka Matuline, Medicinske škole Ante Kuzmanića, Poljoprivredne, prehrambene i veterinarske škole Stanka Ožanića te Glazbene škole Blagoje Bersa.

AKCIJA HC-a I TISAK MEDIE „100 000 KUNA ZA 100 OBITELJI“

U sklopu novopokrenute akcije Hrvatskog Caritasa i Tisak Medie '100 000 kuna za 100 obitelji' povodom početka nove školske godine, u srijedu 14. rujna u poslovniци Tisak Medie u trgovackom centru Supernova u Zadru predstavnici caritasa Zadarske nadbiskupije uručili su poklon bon u vrijednosti 1000 kn pet obitelji kao pomoć za opremanje njihovih školaraca, a inače su u sustavu skrbi zadarskog caritasa. Kriterij za dodjelu pomoći je teški socijalni status, obitelj s više djece ili obitelj kojoj dijete kreće u prvi razred osnovne škole. "Početak nove školske godine od roditelja iziskuje veliki novčani angažman. Drago nam je da smo pomogli obiteljima kojima je to najpotrebniye, osobito onima s više djece" rekao je Tomislav Tabak, direktor zadarske poslovnice Tisak Medie. Ravnatelj zadarskog caritasa don Ivica Jurišić i zamjenica Mirjana Tadić, voditeljica socijalne službe zadarskog caritasa, zahvalili su Hrvatskom caritasu i Tisak Mediji na akciji, istaknuvši da zadarski caritas deset mjeseci u godini skrbi o školskim potrebama djece iz 130 obitelji nadbiskupije: to su obitelji s brojnom djecom čijoj se djeci kupuju knjige, plaća učenički ili studentski dom, učeničke iskaznice, dodjeljuju stipendije. "U 20 godina djelovanja zadarskog caritasa mijenjale su se kategorije ljudi i naši oblici pomoći su bili prilagođeni njima" rekla je Tadić. Bon od 1000 kn dodijeljen je i trima obiteljima iz Gračaca, a zadarske obitelji koje su primile pomoći su: Monika i Zlatko Duvnjak, roditelji četvero školaraca. Nezaposleni su, doseljenici u Benkovac kao prognanici iz BiH, žive od socijalne pomoći. "Taj bon nam puno znači. To nam je kao kec na desetku. Hvala puno" rekli su Duvnjakovi. Jozef Duši, udovac, Albanac koji je hrvatski dragovoljac cijelo vrijeme Domovinskog rata u zreloj je životnoj dobi a prije dvije godine mu je umrla supruga, kad im je dijete imalo pet mjeseci; taj samohrani otac požrtvovno i samozatajno brine o njihovo troje djece te je zahvalio za dar koji će donekle olakšati početak školske godine. Pomoći su primile i Ruža Čerina i Ružica Stojčević, majka četvero djece, neriješenog stambenog pitanja. "Pomoći je najviše obadovala kćer Saru koja želi prikladnu torbu i školski pribor. Krenula je u prvi razred. Ne bih voljela da dijete u nečem bude zapostavljeno. Borim se koliko god mogu, da je odgojam na pravi način i izvedem na pravi put" kaže Tatjana Lalić, također neriješenog stambenog pitanja koja je, nakon što se bila razboljela, dobila otkaz na radnom mjestu. Sve su obitelji zahvalile na toj jednokratnoj pomoći kao i redovnoj pomoći koju im pruža zadarski caritas.

NACIONALNI SUSRET POGLAVARA BOGOSLOVNIH SJEMENIŠTA

Tema: "Odgoj svećeničkih kandidata za ljudsku zrelost"

Poglavari bogoslovnih sjemeništa hrvatskoga jezičnog područja od 13. do 15. rujna susreti su se u Domu pastoralnih susreta u Lovranu. Tema susreta bila je "Odgoj svećeničkih kandidata za ljudsku zrelost". Uz domaćeg nadbiskupa dr. Ivana Devčića, na susretu su sudjelovali i splitsko-makarski nadbiskup dr. Marin Barišić, predsjednik Vijeća HBK za sjemeništa i duhovna zvanja te zadarski nadbiskup dr. Želimir Puljić. Izlaganja su održali poglavari sjemeništa iz Rijeka, Pule, Zagreba, Đakova, Splita i Sarajeva, te profesori s teoloških fakulteta. Odgoj za svećenika, ali i za čovjeka, to je zadatak i izazov postavljen poglavarima bogoslovnih sjemeništa, rekao je u uvodnim riječima nadbiskup Devčić, podsjetivši da dobar pastir mora posjedovati i duhovnu i humanu dimenziju. Nadbiskup Barišić istaknuo je kako je ljudskost temelj svih ostalih nadogradnji. Zbog toga se nameće potreba cjelevitog odgoja svećeničkih kandidata. "Želimo da oni budu ti koji će odnose u društvu i Crkvi učiniti boljima, humanijima ljepšima", rekao je nadbiskup Barišić. Uvodna predavanja ukazala su na nužnost uvođenja pripravnice godine prije ulaska u sjemenište, pogotovo za one kandidate koji ne dolaze iz srednjoškolskih "malih sjemeništa". A takvih je sve više. U Zagrebu ove godine ima 27 novih sjemeništaraca, a samo ih je troje i u srednjoj školi bilo u sjemeništu. Sve su češća i tzv. "kasnija" zvanja. Raspon godina novih zagrebačkih svećeničkih kandidata je od 19 do 33 godine. Na te je činjenice podsjetio vicerektor zagrebačke bogoslovije mr. Dubravko Škrlin Hren istaknuvši kako to zahtijeva i novi način rada. Promijenio se i tradicionalni profil kandidata, dok su ranije većinom dolazili iz manjih sredina i brojnijih obitelji, danas ih je sve više iz urbanih sredina, nevezano uz brojnost obitelji. Dakako, i dalje su obitelj i župna zajednica ključni u formiranju poziva, ali uočene promjene zahtijevaju i drugčiji način rada pri prepoznavanju i pripremi kandidata. Na nužnost uvođenja propedeutske godine po uzoru na druge europske zemlje ukazao je i Mario Tomljanović. Poučen iskustvima iz Italije i vodeći se preporukama iz crkvenih dokumenata objasnio je kako je cilj te godine priprema kandidata za šest godina života u sjemeništu, čime im se želi pomoći da lakše prijeđu iz svjetovnog života u život zajednice. Predavanja su još održali dr. Ivan Štengl, nadbiskup Puljić, dr. Jerko Valković, dr. Josip Grbac i dr. Milan Špehar, koji su obuhvatili teme odgoja za emocionalnu zrelost, komunikaciju, korištenje novih medija, moralnu i ljudsku odgovornost te duhovnost. U sadržajnim raspravama zaključeno je kako je s budućim svećenicima potrebno mnogo raditi na elementu inkardinacije u mjesnu Crkvu i na svijesti o biskupijskom zajedništvu. "Naša je zadaća pomoći budućim svećenicima da njihov poziv preraste u dimenziju poslanja. Svećenik nije radi sebe nego za drugoga", zaključio je nadbiskup Barišić. (IKA).

NAGOVOR NADBISKUPA PULJIĆA NA SUSRETU POGLAVARA BOGOSLOVNIH SJEMENIŠTA

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić sudjelovao je na susretu poglavara bogoslovnih sjemeništa iz Hrvatske u srijedu 14. rujna u Domu pastoralnih susreta u Lovranu. Izlagao je o temi 'Psihološka podloga i smetnje u komunikaciji'. Uvodno je predstavio odrednice psihičkih procesa, temeljem definicije da psihologija proučava psihički život, psihičke procese i psihička svojstva osobnosti. Koncept nadbiskupova izlaganja je sljedeći:

1. Čovjek je biće komunikacije (*homo dialogans*). Oduvijek se čovjek pitao tko je i tragao za svojim korištenima i značenjem. Znanstvenici su se trudili u tom smislu davati odgovore i definicije o njemu. Tako su ga nazivali «*homo somaticus*», «*homo sapiens*», «*homo volens*», «*homo loquens*». Zbog njegove društvene dimenzije nazvaše ga «*homo socialis*» i «*homo culturalis*». Na temelju njegove otvorenosti transcedenciji opisaše ga kao «*homo religiosus*». Njegova sposobnost razgovora, dogovora i pregovara pribavi mu naslov «*homo dialogans*». I to je tema ovoga priopćenja.

2. Psihološke poteškoće u komunikaciji i dijalogu. Zašto ljudi teško razgovaraju i često se ne razumiju ili se krivo razumiju? Zašto nerado mijenjaju uhodano ponašanje? Zbog čega nastaju rigidni, petrificirani stavovi? Kako pojedinci opravdavaju svoje neuspjehe i zašto drugome pripisuju vlastite poglede, nazore i mane?

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Koji psihički procesi pomažu «petrifikaciji» stavova i što su obrambeni mehanizmi u psihologiji? Je li čovjek slobodno biće i koliko je, doista, slobodan pred procesom «pranje mozga» i suvremene manipulacije?! - Petrificiranje stavova - Stavovi spadaju među psihološke kategorije koje nije lako definirati. Rigidnosti stavova pogoduju psihički procesi: selektivnost percepcije (mi selektivno percipiramo svijet i događaje) i selektivno pamćenje. - Obrambeni mehanizmi koji su u manjoj ili većoj mjeri oblici samoza-varanja. Četiri su skupine: agresije, potiskivanja, racionalizacije i sublimacije. - Proces «pranje mozga» koje se događa u eri globalizacije, internetizacije, a to ometa pravi komunikaciju. To je zapravo manipulacija (varka, prijevara, podvala) koja je sinonim indoktrinacije, propagande, pranje mozga, nevidljiva ruka, sila bez nasilja.

3. Potrebno je odgajati za dijalog i komunikaciju. Stoga je potrebno o tome govoriti, buditi svijest i odgajati ljude za komunikaciju. U tom kontekstu neki kažu da postoje samo dvije skupine ljudi: oni koji pomažu i stimuliraju rast i onih koji to odmažu i blokiraju. Oni koji pomažu, razumiju i cijene druge te se pozitivno odnose prema njima. Istina, mnogi tako čine u dobroj nakani, uvjereni kako se dobro ophode s drugima, a u stvari blokiraju njihov rast. Kao npr. kad se roditelji, učitelji ili vjeroučitelji protektivno ponašaju prema djeci i žele ih zaštititi od svih frustrativnih trenutaka u životu. Protetktivno ponašanje čini djecu neiskusnima pred životnom stvarnošću. Ostavlja ih bez inicijative, stvaralačkog žara i poleta. Ako promotrimo ponašanje protektivne majke, uočit ćemo kako je njezina ljubav prema djeci komplikirana. Motivirana je, zapravo, potrebom sebičnog traženja vlastitog zadovoljstva. A prava, nesebična ljubav usmjerena je na dobro drugoga, jer želi da drugi što bolje razvije sve svoje potencijale i mogućnosti. Za uspjeh komunikacije važno je kako kao osoba djelujemo, kakvi su naši odnosi s drugima i koje odlike posjedujemo. Rogers i Carkhuff kažu kako terapeuti (odgojitelj, otac, majka) moraju posjedovati kvalitete: empatiju, respekt i autentičnost. Abeceda istinske komunikacije prepoznatljiva je i u tomu koliko smo kadri drugoga saslušati i znamo li reći nešto o sebi.

BLAGDAN SV. EUFEMIJE U SUTOMIŠĆICI

Blagdan sv. Eufemije svečano je proslavljen u petak 16. rujna u župi sv. Eufemije u Sutomišćici na otoku Ugljanu, koja se prvotno zvala sv. Fuma, po skraćenici svetičinog imena. Misno slavlje u župnoj crkvi sv. Eufemije iz 14. st. predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić kojem je to prvi pohod toj župi. Uvodno ga je pozdravio župnik don Antun Pećar. Sutomišćica je duhovnim zvanjima plodna glagoljaška župa koja je Zadarskoj nadbiskupiji dala 152 svećenika. Pet je živućih: Nedjeljko Ivanov, Mario Gržanov, Šime Perić, Mladen Kačan i Filip Kucelin. Iz te župe potječe i pet koludrica zadarskog benediktinskog samostana sv. Marije te opatica Anastazija Čizmin, kao i benediktinka Lucija Franin u šibenskom samostanu sv. Luce koja je proslavila zlatni redovnički jubilej, 50 godina monaških zavjeta. „To su bogatstva prošlosti hrvatskog naroda, ali i sadašnjosti. To je plod življene vjere tolikih ljudi koji su poput sv. Eufemije znali koga slijede i kome sve darovaše” rekao je don Antun. Nadbiskup Puljić je poželio da i sadašnji naraštaj slijedi vrednote koje je sv. Eufemija, kćer uglednog građanina iz Kalcedona blizu Carigrada, posvjedočila mučeničkom smrću. Zbog kršćanskog uvjerenja u vrijeme Dioklecijana zatvorena je, mučena i bačena lavovima koji je nisu rastrgali, no podlegla je ozljedama nanesenima u areni. Umrla je 16. rujna 304. g. Nadbiskup je istaknuo važnost štovanja duha kršćanskih mučenika kako su to pobožno činili i prvi kršćani, te su čuvali njihova tijela, tako i tijelo sv. Eufemije koje je preneseno u Carograd. Tu je car Konstantin njoj u čast podigao veliku crkvu u kojoj je sarkofag ostao do 800. g., kada je dospio u Rovinj. Život župe u Sutomišćici obogaćuje i dobročinstvo angažirane vjernice iz Beča, dr. Valtraut Schwarzkopfer, kojoj se za svojih ljetovanja toliko sudio duh te župe da joj iz ljubavi prema Bogu i Crkvi daruje svoje talente i sposobnosti; ta je stručna umjetnica zadnje tri godine marljivo obnovila i restaurirala tri oltarne slike župne crkve, među njima i glavnu oltarnu sliku staru 300 godina, a prikazuje motiv Uznesenja Marijina okružene svecima, među kojima je i sv. Eufemija. Mons. Puljić je ohrabrio vjernike da u sv. Eufemiji vide uzor nepokolebljive predanosti u ljubavi i vjernosti Bogu, za dobro čovjeka, iako to nekad dovodi do razapinjanja od strane okruženja, što je doživio i Gospodin. Tako čisto življenje idealna nadahnuće je i umjetnicima, te je, izražavajući ujedinjenost u proslavi s Crkvom u Rovinju čija je Eufemija zaštitnica, nadbiskup spomenuo značaj rovinjskog iluminiranog kodeksa pod nazivom ‘Manuskript na pergameni s crtežom crkve Sv. Eufemije u Rovinju, 14. ili 15. st.’. On obuhvaća vrijedne tekstove iz starokršćanske i srednjovjekovne povijesti i sadrži život zaštitnice sv. Eufemije, pisan za potrebe rovinjske crkvene zajednice.

Njegova ljepota stila, dramatično, suptilno nijansiranje dijaloga unutar kojih se isprepliću vjersko nadahnuće i zanos te propitivanje smisla života, elementi su i moralne poruke koja vjernika suočava s važnim civilizacijskim pitanjima, rekao je mons. Puljić, istaknuvši da su duša i dostojanstvo života u Božjim rukama i neuništvi, usprkos poniženjima koje čovjek na ovom svijetu, poput sv. Eufemije, zbog vjernosti Kristu može doživjeti.

Župna crkva sv. Eufemije u Sutomišćici

2. SABOR MALIH GLAGOLJAŠA U TURNJU

U Turnju je u subotu, 17. rujna održan Drugi sabor malih glagoljaša "Ajmo dico glagolati" u organizaciji Male škole glagoljice Osnovne škole Sveti Filip i Jakov, Turističke zajednice Općine Sv. Filip i Jakov, Zavičajnog muzeja Biograd i Župe Gospe Karmelske – Turanj, a pod pokroviteljstvom Zadarske županije, Općine Sv. Filip i Jakov i Udruge "Napredak". Sabor je započeo Galgoljaškom misom (na staroslavenskom) u župnoj crkvi Gospe Karmelske u Turnju, koju je predvodio dr. fra Izak Špralja (trećoredac-glagoljaš) iz Samostana sv. Mihovila u Zaglavu na Dugom otoku. Posebno za tu prigodu, pjevači iz Turnja su obnovili napjeve stare turanske glagoljaške mise, koja se nije pjevala 45 godina. Misa je obnovljena pod vodstvom etnologa Livija Marijana a na temelju magnetofonskih snimaka pokojnog akademika Jerka Bezića koji je 1963. godine snimio glagoljašku misu u Turnju. Čitavo misno slavlje se "glagoljalo" – pjevalo i molilo na staroslavenskom jeziku hrvatske redakcije, uključujući i "Viruju" (Vjerovanje) onako kako su "od stoljeća sedmog" molili i pjevali naši stari. Turanski je napjev mise posebno milozvučan i izražajan, s prepoznatljivim dalmatinskim melosom, a mlađa generacija turanskih pjevača otpjevala je svoju turansku misu s istim žarom kao i njihovi djedovi pred više od pola stoljeća. Poslije mise, u župnoj dvorani, otvorene su tri izložbe: fotografije "Vrbničkog misala" i "Injoistar" (glagoljaška tintarnica) grafičke urednice i dizajnerice Julije Vojković iz Društva prijatelja glagoljice, te izložba "Ostavština Nede Grbina" mr. Grozdane Franov Živković. Nedavno preminuli Nedo Grbin bio je rodom iz Sali a posljednjih se godina neumorno bavio sakupljanjem i prezentiranjem pisane glagoljske baštine na zadarskom području. Uslijedila su i četiri predavanja: dr. fra Izaka Špralje "Pjevanje zadarskog kruga", Karmen Kevereski-Niković "Mala glagoljaška akademija Juri Žakan – Roč", mr. Livija Marijana "Glagoljaško pjevanje u Zadarskoj nadbiskupiji", dr. Pavla Kere "Glagoljaš don Vladislav Cvitanović" te dr. Kristijana Jurana i mr. Filipa Đindića "Glagoljaške matične knjige župe sv. Filip i Jakov". U sklopu sabora održane su i radionice "Transliteracija i grafolingvistička raščlamba oporuke Jerke Kužinović iz 1734. godine" (dr. Ivica Vigato, Sveučilište u Zadru), "Glagoljska bašćina na svili" (Renata Mladić, Udruga Glagoljaška mladež – Zagreb), "Glagoljica u nakitu" (Ivana Ferenčak – Zagreb) te "Vez i glagoljica" (prof. Đurđica Bottacco Jelenković). U saboru su sudjelovali članovi Male glagoljske akademije iz Roča u Istri, Male škole glagoljice OŠ Sv. Filip i Jakov, OŠ "Jagoda Truhelka" iz Osijeka i OŠ "Ivan Goran Kovačić" iz Zagreba. U sklopu sabora održana je i prezentacija Zadranina Darija Tikulina "Glagolitica Arbanensis" – kazivanje o arbanaškoj glagoljskoj baštini. Dojmljiv je bio nastup i vitezova vranskih iz obližnje Vrane, u odorama priora vranskih. Za okruglim stolom, kojega je vodio mons. dr. Pavao Kero, sudionici su izrazili svoje divljenje ovakvim manifestacijama ali i zabrinutost za proučavanje, poznavanje i prezentaciju hrvatske glagoljaške baštine u Hrvatskoj danas, istaknuvši da se ovaj jedinstveni hrvatski kulturno-povijesni fenomen

nedovoljno vrednuje u hrvatskoj kulturi, javnosti i osobito obrazovnom sustavu. Bilo da se radi o nazočnosti glagoljice kao pisma u javnosti, bilo o učenju glagoljice u školama i na fakultetima, bilo o poznavanju obimne i vrijedne arhivske grade, bilo o stanju crkvenog glagoljaškog pjevanja po našim crkvama, taj izuzetan i nadasve autentičan element hrvatske kulture još uvijek traži svoje pravo mjesto, te se nedovoljno njeguje i vrednuje. Sve točke ovog sabora malih glagoljaša, od glagoljaške mise, do predavanja i radionica, bile su brojno posjećene i s velikim zanimanjem popraćene. Na prigodnim štandovima moglo se kupiti i više različitih suvenira i uspomena na temu glagoljice (privjesci, ukraši, crteži, abecedariji).

OBNOVLJENA TURANJSKA GLAGOLJAŠKA MISA

U mjestu Turanj, u subotu, 17. rujna 2011., održan je Drugi sabor malih glagoljaša "Ajmo dico glagolati", u sklopu kojega je održana i glagoljaška misa, na staroslavesnkom jeziku hrvatske redakcije, koju je u dupkom ispunjenoj župnoj crkvi Gospe Karmelske u Turnju predvodio fra Izak Špralja (trećoredac-glagoljaš) iz Samostana sv. Mihovila u Zaglavu na Dugom otoku. Posebno za ovu prigodu, pjevači iz Turnja su obnovili napjeve stare turanjske glagoljaške mise, koja se zadnji put pjevala pred oko 45 godina. Misa je obnovljena pod vodstvom etnologa Livija Marijana iz Zadra a na temelju magnetofonskih snimaka pokojnog akademika Jerka Bezića, koji je na blagdan Bezgrješnog začeća blažene Djevice Marije, 8. prosinca 1963. godine snimio glagoljašku misu u Turnju. Misu je tada glagoljao don Albert Milanja, svećenik rodom iz Zaglava. Zanimljivo je da je turanjska misa ponovno obnovljena i otpjevana upravo 17. rujna, na godišnjicu smrti posljednjeg od starih turanjskih crkvenih pjevača Roka Mirkovića, koji je do 1975. godine još predvodio starinsko pjevanje u crkvi u Turnju. Čitavo misno slavlje se "glagoljalo" - pjevalo i molilo na staroslavenskom jeziku hrvatske redakcije, uključujući i "Viruju" (Vjerovanje) onako kako su "od stoljeća sedmog" molili i pjevali naši stari. Turanjski je napjev mise posebno milozvučan i izražajan, s prepoznatljivim dalmatinskim melosom, a mlađa generacija turanjskih pjevača otpjevala je svoju turanjsku misu s istim žarom i zanosom kao i njihovi djedovi pred više od pola stoljeća. Glagoljaško bogoslužje i pjevanje, kao jedinstveni, izvorni hrvatski kulturni fenomeni, spadaju u najautentičniji dio hrvatske narodne samobitnosti i kulture. Naime, Hrvati - i to oni uz jadransku obalu, jedini su narod na svijetu koji je u okviru Katoličke Crkve imao povlasticu služiti rimski obred ne na latinskom, kao svi ostali narodi, već od početka na staroslavesnkom jeziku posebne hrvatske redakcije.

U dugoj i mučnoj hrvatskoj povijesti, kada nije bilo narodnih vladara, ni škola, ni ijednog medija na domaćem jeziku, kada su se sve institucije služile latinskim ili talijanskim, jedino je glagoljanje u našim crkvama moglo sačuvati naš nacionalni i kulturni identitet. Pjevajući obrede iz glagoljicom pisanih misala i brevijara (časoslova) naši su domaći popovi glagoljaši zajedno s pukom tako stvarali posebne, izvorne napjeve koji su se stoljećima prenosili s koljena na koljeno, u usmnejoj predaji, od djeda na unuka. Tako je čitava hrvatska obala prožeta bogatstvom jedinstvenog crkvenog glagoljaškog pjevanja koje se razlikuje od mjesta do mjesta i od kraja do kraja u onoj mjeri u kojoj se i folklorno svjetovno pjevanje razlikuje. Tako će se u glagoljaškom pjevanju Istre i Kvarnera odmah prepoznati tzv "istarska ljestvica" dok će se u srednjoj i južnoj Dalmaciji, u okolini Splita, na Hvaru, Braču i Šolti glagoljaško pjevanje jedva razlikovati od dalmatinskog klapskog pjevanja. Zadarska je nadbiskupija bila jedna od najžilavijih glagoljaških uporišta kroz povijest i sve su njezine župe bile glagoljaške. Tek 1960-tih godina, kada je Drugi vatikanski koncil donio reformu bogoslužja za čitavu Katoličku Crkvu, svi su narodi prešli s latinskom na svoj materinji jezik u bogoslužju, pa je prvi put u povijesti nastala npr. misa na francuskom ili engleskom jeziku. U hrvatskim glagoljaškim krajevima taj je prijelaz bio neznatan jer se stoljećima molilo na domaćem jeziku. Međutim, nedovoljnim vrednovanjem ovog fenomena, 1970-ih i 1980-tih godina, kada u crkveno pjevanje ulaze mahom šansone i kada pjevanje najčešće preuzimaju zborovi, pučko glagoljaško pjevanje nažalost pomalo izumire a u mnogim našim crkvama i nestaje. U nekim se župama sačuvalo tako što su se stari napjevi prilagodili novim bogoslužnim tekstovima, no u većini crkava, kao u Turnju, zajedno sa starim jezikom nestali su i napjevi. S time je na neki način osiromašena hrvatska kultura u cjelini i izgubljen jedan jedinstven i posve originalan elemenat naše izvorne kulturne baštine. U posljednjim godinama raste zanimanje za glagoljicu i glagoljaški baštinu u svim segmentima njezina izražaja, pa tako i u glagoljaškom pjevanju. Nedavno su obnovljene g glagoljaške mise u Kalima na otoku Ugljanu i u Žmanu na Dugom otoku, a evo sada i glagoljaška misa u Turnju, na čast i pohvalu današnjoj generaciji Turanjaca, a na vječni spomen stoljetnih generacija turanjskih glagoljaša i turanjskoga puka.

Reljef Gospe s Djetetom i glagoljski natpis na župnoj crkvi u Turnju iz 1732. (U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen. 1732. ova crkva bi sagrađena za vrime paroka Šime Kulerića)

KULTURNO-POVIJESNI PRILOG

Petar Runje

Glagoljica u Zadarskoj nadbiskupiji u srednjem vijeku - II.

(Rad je prilog Zborniku "Sedamnaest stoljeća Zadarske Crkve - III", radovi simpozija o povijesni Zadarske nadbiskupije, održan u Zadru, 2004. godine)

Od sklapanja mira 1358. godine do 1409. godine i pada pod Mletačku Republiku

Krajem prve polovice 14. stoljeća hrvatski su glagoljaši, vjerojatno s područja Zadra, pomoći uvođenju liturgije na staroslavenskom jeziku i na glagoljici u Češku. U drugoj polovici 14. stoljeća činjenicu glagoljanja vanjskom svijetu prenosili su i obznanjivali svijetu i domaći sinovi kao i stranci. I u tom objavlјivanju spominje se Zadar i Zadarska nadbiskupija koja se služi staroslavenskim jezikom i glagoljicom - hrvatskim pismom u svetoj liturgiji. Uporaba staroslavenskoga jezika i glagoljice bila je poznata činjenica i izvan Hrvatske gdje se je upotrebljavala. Rim je kao centar kršćanstva i centar ozakonjenja ove posebnosti u zapadnoj liturgiji bio razumljivo upoznat s time već od vremena sv. Ćirila i Metodija. Rim je dao i službeno odobrenje senjskom biskupu i omišalskim benediktincima. Legati Rim-ske crkve bili su upoznati na licu mjesta s glagoljicom i glagoljašima. Ovdje navodim dva izvora iz druge polovice 14. stoljeća koji nam to potvrđuju.

Češki kroničar Pulkava (+ 1380.) opisujući kako je Sveta Stolica odobrila glagoljicu piše «I tako sve do današnjega dana, koliko sami biskupi, toliko i svećenici, misu i ostale službe Božje obavljaju u slavenskom jeziku u nadbiskupijama i pokrajinama Splita, Dubrovnika i Zadra, kao i svi njihovi sufragani u mnogim biskupijama» (1). Kroničar Pulkava je umro 1380. godine, a bilježi vijest koja mu je poznata i zbiva se u njegovo vrijeme. Na temelju ovoga i drugih kasnijih izvora Strgačić u jednom od ranijih radova piše: «Na to daje zadovoljavajući odgovor samo povjesna činjenica, da se je u svim zadarskim crkvama, pa i u stolnoj, fakultativno, a za doba samostalnosti gradske komune, osobito u XIV. stoljeću, skoro odreda upotrebljavao hrvatski jezik i glagoljica» (2).

Kao što piše Pulkava u svojoj kronici da biskupi i nadbiskupi imaju pravo slaviti svete tajne na narodnom jeziku to isto doznajemo iz kratkih bilježaka krajem 14. stoljeća od svećenika i kanonika u Toursu Jurja iz Slavonije, nekoć studenta i profesora Sorbone, koji je zatim bio duhovni pisac i časni kanonik u Toursu. U rukopisnom kodeksu, pisanom oko 1400. godine, koji se čuva u Toursu (Ms. 95) Juraj iz Slavonije je zabilježio koji sve hrvatski biskupi imaju povlasticu obavljanja svetih služba na staroslavenskom jeziku. Među biskupima i nadbiskupima nalazi se i «Archiepiscopus Zadrski». K tomu Juraj iz Slavonije glagoljicu naziva «alphabetum est Chrawaticum» i dodaje da je Istra dio hrvatske domovine «Istria eadem patria Chrawati» (3).

Prema ovim suvremenim izvorima, iz druge polovice 14. stoljeća, zadarska Crkva upotrebljavala je staroslavenski jezik u svetoj liturgiji. Prema ovim izvorima, koji su na neki način upućeni prema vani, nije se samo niži i ruralni kler služio glagoljicom, nego su i biskupi koristili povlasticu slaviti svete tajne na staroslavenskom jeziku.

Suvremeni izvori na terenu, potvrđuju nam sve ovo; postoje brojni svećenici glagoljaši, svećenici glagoljaši prije ređenja završavaju školu, postoje prepisivači glagoljskih knjiga i pisarnice, svećenici glagoljaši materijalno su dobrostojeći, do danas se sačuvao lijep broj glagoljskih knjiga ili fragmenata s područja zadarske nadbiskupije i drugi pokazatelji (4).

Suvišno bi bilo ponavljati već objavljene podatke. Ovdje mi se čini posebno vrijednim naglasiti da krajem 14. i početkom 15. stoljeća u službenim spisima Jordan Nozdrona, zadarski bilježnik upotrebljava za glagoljicu i glagoljaše naziv «de littera croatica» i «litteras croaticas». Cvitan Stanković, 28. travnja 1392. godine, stanovnik Zadra daje sina Martina kod svećenika Križana s otoka Iža na nauk kroz deset godina i Križan se obavezuje da će ga vjerno uz ostalo poučavati «litteras croaticas fideliter instruendo» (5).

Kao i u drugim područjima i krajevima, i u Zadarskoj nadbiskupiji bio je veliki broj svećenika. Više-manje u svim crkvama obavljali su se sveti obredi. Pojedina crkva, posebno ona veća i značajnija, bilo u gradu bilo u naseljima, mogla je imati i po desetak oltara. Oltari su često bili opskrbljeni materijalnim prihodima od kojih je jedan dio pripadao svećeniku koji je bio kapelan oltara. Oltari kao i crkve bili su beneficiji pojedinih obitelji koje su imale patronatsko pravo nad imenovnjajem kapelana i slično.

Sve su ovo nova područja za buduća istraživanja. I kada malo bolje pogledamo stanje koje je bilo na području Zadarske nadbiskupije dolazimo do zaključka da su Zadar i zadarska Crkva zaista imali neobično važnu ulogu na području hrvatskoga glagoljizma. U tom smislu čini mi se da su posebno važnu ulogu imali i franjevci trećoredci koji su se od druge polovice 14. stoljeća do najnovijih dana služili staroslavenskim jezikom u svetoj liturgiji.

Radi iznimne važnosti, i u svjetskim okvirima franjevaštva, samo napominjem, da su franjevci trećoredci glagoljaši, sačuvali na hrvatskom jeziku glagoljskim pismom Prvo Pismo sv. Franje, koje se inače sačuvalo u jednom jedinom latinskom kodeksu u Italiji. I upravo to Pismo sačuvano je kao franjevačka literatura i duhovna literatura u glagoljskom Ivančićevom kodeksu koji je nastao na području Zadra krajem 14., a jedan dio početkom 15. stoljeća. Taj kodeks po svim svojim oznakama jest franejavački i čuva se do danas u Arhivu franjevaca trećoredaca u Zagrebu. Ranije se dugo vremena čuvalo u Provincijalatu franjevaca trećoredaca u Zadru gdje je i nastao krajem 14. stoljeća (6).

Bilješke:

1. ANTE M. STRGAČIĆ, *Hrvatski jezik i glagoljica u crkvenim ustanovama grada Zadra, u ZBORNIK ZADAR, Zagreb, 1964, str. 395.*
2. ANTE M. STRGAČIĆ, *Zadranin Šime Vitasović i kulturno povjesno značenje njegovih djela, u RADOVI Instituta JAZU u Zadru II, Zagreb, 1955. str. 69-71.*
3. FRANJO ŠANJEK, *Juraj iz Slavonije, u HRVATSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON, sv. 6 I – Kal, Zagreb, 2005, str. 278-279. I drugdje..*
4. PETAR RUNJE, *Školovanje glagoljaša, Ogulin, 2003. Isti: Glagoljcia u zadarskoj nadbiskupiji us rednjem vijeku, Zadar, 2005.*
5. DAZd, SZN, *Jordanus de Nosdrogna, sv. I, svešć. 1, 28. IV. 1392. "Cvitco Stancovich bastasius habitator Jadre dedit et locavit Martinum filium suum ibidem presentem et volentem ad standum manendum et habitandum cum presbitero Crisano littere croatice de Insula Yezi.. ac litteras croaticas fideliter instruendo..".*
6. PETAR RUNJE, Dio "Pisma vjernicima I." Sv. Franje u srednjovjekovnom hrvatskom prijevodu u Ivančićevu zborniku, u KAČIĆ, God. XXV, Split, 1993, str. 437 – 448.

PASTORALNI PRILOG

Mladen Klanac, psiholog

SAMOOČITOVANJE KAO BITNA KOMUNIKACIJSKA VJEŠTINA VJEROUČITELJA

Predavanje održanom na stručnom skupu vjeroučitelja osnovnih i srednjih škola, održan u suradnji između

Katehetskog ureda Zadarske nadbiskupije i Agencije za odgoj i obrazovanje - Podružnica Split.

Zadar-Belafuža, 2. travnja 2011.

Uvod

Dilthey kaže "Prirodu objašnjavamo, psihički život razumijevamo" (Dilthey 1914). U njemačkom se jeziku za prirodne znanosti koristi riječ Erklären – proces u kojem nešto pojašnjavamo koristeći se uzrocima koji su doveli do nečega, a riječ Verstehen - za humanističke znanosti, u našem slučaju kao empatijsko razumijevanje koje ide za tim da rekonstruira ukupnost međuljudskih odnosa (stavova, vrijednosti, želja, vjerovanja, itd.) u jednom određenom kontekstu, a to je komunikacijski okvir vjeroučitelja i učenika.

McCroskey i Wheless, definiraju komunikaciju kao "pozitivan stav prema drugoj osobi" (1976).

Bell i Daly proširuju ovu definiciju i kažu da je to "aktivni socijalni komunikacijski proces u kojemu osobe pokušavaju postići to da ih drugi poštuju i osjećaju nešto pozitivno prema njima".

Jürgen Habermas kaže da je srce komunikacije u očekivanju važnosti ili vrijednosti. Mi nećemo započeti neki razgovor ukoliko nema za nas barem neko značenje. To prepostavlja da će se kroz komunikaciju ostvariti barem neka vrsta suglasnosti., to jest započinjući razgovor očekujemo da će nas drugi razumjeti, što prepostavlja očekivanje da će komunikacija biti nešto ugodno, što će imati neku vrstu utjecaja na obadvoje. Očekivanje da ćemo biti shvaćeni ne odnosi se samo na sadržaj razgovora nego i na osobu. Stoga ovo biti shvaćeni u krajnjem svojem značenju znači i biti prihvaćeni. Zato svaka komunikacija nosi sa sobom rizik da ne budemo prihvaćeni jer upravo kroz komunikaciju s drugima prorađujemo svoj identitet i ostvarujemo se kao ljudska bića.

Nepobitno je da komunikacija predstavlja konstitutivni element ljudskih odnosa. Komunikacija je neophodna za život kao što je to zrak koji udišemo, hrana koju jedemo, voda kojom gasimo žđ. Komunikacija odgovara na najosnovnije životne potrebe, od onih za preživljavanjem

(uvjetuje mentalno zdravlje) preko zadovoljenja osnovnih socijalnih potreba, kao što su pripadnost i procesi međusobne uvjetovanosti, do izgradnje samog našeg identiteta, što zahtjeva neprestanu podršku porukama koje izmjenjujemo s različitim osobito važnim osobama za nas, i tako sve do zadovoljenja brojnih praktičnih potreba i na kraju sve do međugeneracijskog prenošenja znanja i ideja koji su podloga za razvoj osobnog i društvenog života i znanosti.

Čovjek je po prirodi socijalno biće, čija egzistencija i razvoj trebaju komunikaciju i međuljudske odnose, koji su međuvisni i jedno služi definiciji drugoga. Prema Zaniju i Selleriju dvije su osnovne karakteristike koje razlikuju komunikaciju od običnog razgovora. S jedne strane, to je određeni stupanj svjesnosti i intencionalnosti koji koristi osoba koja šalje poruku, a s druge strane to je činjenica da se radi o kompleksnom procesu koji obuhvaća više osoba u nizu događaja. Ono što je u fokusu našeg zanimanja nisu dakle elementi samog komunikacijskog čina nego sama interakcija i odnos među sudionicima, koje promatramo kao aktivne subjekte, koji u komunikaciji stvaraju odnos, a taj odnos ima neko značenje za njih, koji oni u nekom stupnju međusobno priopćavaju i razmjenjuju. McCroskey i McCroskey (1986) proširuju definiciju i posebno istražuju kontekst razreda i interakciju nastavnik - učenici.

Komunikacija u razredu

Komunikacija unutar razreda je vrlo kompleksan pojam koji je rezultat triju međuvisnih faktora: sadržaja komunikacije, uzajamne definicije odnosa i ambijentalnih uvjeta (normativnih i strukturalnih). Takva kompleksnost stavlja naročito vjeroučitelje pred veliki problem, osobito kada učenici imaju negativan stav prema samom predmetu ili kad su im očekivanja toliko različita da ih je teško sabrati. To je i razlog što mnogi vjeroučitelji mogu imati znatne poteškoće u svojoj didaktičkoj zauzetosti, a osobito u pokušaju da uspostave s

učenicima kvalitetne i znakovite odnose.

Način komunikacije koji bi promovirao odnos nastavnika i učenika mora biti usmjeren dijaloški, u smislu autentičnog susreta JA-TI. Takav pak odnos ima dvije dimenzije – jedna se odnosi na pozitivnu blizinu ili bliskost, a druga na suradnju i aktivno sudjelovanje u ostvarivanju zajedničkih ciljeva. Dimenzija blizine ili kontakta odnosi se na način na koji nastavnik prihvata učenika kao onoga koji posjeduje vrijednost i zasluguje poštovanje pa stoga odgovara njegovoj potrebi za blizinom i solidarnošću. Mogućnost da nastavnik uspostavi pozitivne odnose s učenikom ovisi u osnovi o dva faktora: stupnju psihičke funkcionalnosti koji posjeduje i o njegovim odgojnim stavovima. S obzirom na prvi aspekt, to jest psihičku zrelost, nastavnik, uz posjedovanje sposobnosti uspostavljanja kontakta i simbolizacije vlastitih iskustava, mora također znati ili usvojiti vještine odgovornog kontroliranja vlastite interakcije s učenicima. To se u prvom redu odnosi na kontrolu emocija/emočivnih stanja, osobito kad se pojave situacije transfera, to jest negativnih neprorađenih emotivnih stanja kod učenika, kao npr. agresije, otpora, protivljenja vezana za autoritarne i kritizirajuće, a značajne figure vlastitog života, odnoseći se nesvesno prema nastavniku kao roditelju ili tražeći u njemu zapravo supstituirajući ili pomagački Ja koji će mu uliti sigurnost i dati usmjereno u odnos na okruženje u kojem živi. U oba slučaja je vrlo važno da nastavnik ne nastupi tako da se povuče, distancirano odgovarajući kontratransferom. U prvom trenutku mora odgovoriti permisivno, dopuštajući ponašanje i ne zaoštravajući situaciju. Mora naučiti i znati odgovoriti koristeći specifični način komunikacije, kao što je feed-back i metakomunikacija.

Psihička zrelost nastavnika podrazumijeva primjereni stupanj tolerancije na frustraciju i dvosmislenost, pomoću kojega je onda moguće prepozнати i nositi se s emotivnim negativnim stanjima trpljenja i protivljenja, koja se mogu pojaviti kod nastavnika nakon protivljenja i provokacija od strane učenika.

Ovdje donosimo rezultate jednog istraživanje provedenog u SAD-u 1998. od strane National Research Center on English Learning Achievement o osnovnim komunikacijskim karakteristikama, osobnim i profesionalnim, nastavnika koji se percipiraju uspješnima.

To su:

1. Sposobnost motiviranja učenika, visok stupanj zauzetosti i akademske kompetentnosti: učenici su nastavili s učenjem i istraživanjem i kad je nastavnik napustio razred.
2. Velika sposobnost upravljanja razredom i to ponašanjem učenika i učenjem
3. Sposobnost poticanja pozitivne atmosfere, suradnje u razredu.
4. Učenici su bili često nagrađivani za dobre rezultate, osobno i javno
5. Povezivano je usvajanje životnih i socijalnih vještina s gradivom
6. Naglasak je bio na čitanju, od toga da su učenici imali neophodnu literaturu na dohvat ruke, do toga je nastavnik često izravno čitao određene tekstove
7. Jako puno vježbi čitanja i pisanja
8. Postavljanje visokih, ali realističnih ciljeva u svladavanju gradiva
9. Poticano je učenje kao problem-solving tražeći od učenika da oni daju svoj originalan doprinos u pronalaženju rješenja
10. Povezivanje predmeta s drugim predmetima ili drugim područjima života

Vjeroučitelj i komunikacija

Tko odluči svoj život posvetiti pozivu vjeroučitelja i formatora mlađih bira poziv koji se, možemo tako reći, odvija u totalnoj simbiozi s vještinskom komunikacijom ili, bolje rečeno, sa samom komunikacijom, i to pod različitim vidovima.

Prvo, poučavati znači činiti to da drugi preko verbalnog i neverbalnog izražavanja i primjera usvajaju nova znanja i vještine. Najosnovnije što proizlazi iz poučavanja podrazumijeva situaciju interakcije između najmanje dva subjekta čije su uloge strukturalno i funkcionalno različite. Jednoga koji poučava određeni sadržaj i drugoga koji uči. Već možemo uočiti prvi komunikacijski problem: kako će se međusobno razumjeti i kako će, u našem slučaju vjeroučitelj, prenijeti učeniku znanje, koncepte, iskustva i stavove koje ovaj ne posjeduje ili ne u dovoljnoj mjeri. Ukratko, ne radi se samo o prenošenju znanja nego i o vjeri u ono što se prenosi, o vlastitom iskustvu istoga, te o spremnosti da se sam izloži pa i izvrgne riziku kako bi pomogao učeniku u stjecanju istoga.

Dруго, то znači da vjeroučitelj neprestano mora imati u svijesti da se u svakom momentu komunikacije događa i proces meta-komunikacije, to jest neprestana potreba svih sudionika komunikacije da se definira sama njihova komunikacija

PASTORALNI PRILOG

(značaj, smisao, uloge, želja za komunikacijom, sposobnost slušanja i razumijevanja drugoga, suradnja, pomoć, itd). Ako ova dimenzija nije autentična sve energije vjeroučitelja bit će usmjerene obrambeno. Već je iz ovoga vidljivo da poziv vjeroučitelja zahtjeva veliku komunikacijsku sposobnost i sposobnost uspostavljanja pozitivnih znakovitih odnosa. Promatraljući tako, i najizvrsnije pripremljeni vjeroučitelji ponekad će se osjetiti izirritirani i nemoćni pred nekim ponašanjima i stavovima učenika, kao što su odbijanje, pasivnost, itd.

Treća poteškoća u interakciji je što se komunikacija između vjeroučitelja i učenika odvija u grupi, kontekst u kojem se pojačavaju efekti emotivnih stanja i izražavanja, a zahtijevaju i kompetencije vodstva (leadership), poznavanje grupnih mehanizama i procesa i specifično snalaženje u njima.

Četvrta poteškoća je što se nastava vjeronomuška odvija u institucionalnom okviru škole u kojemu djeluju i drugi subjekti s kojima vjeroučitelj ima niz kompleksnih odnosa, formalne i neformalne komunikacije, izvan razreda. Takvi odnosi i okruženje zahtijevaju također od vjeroučitelja dodatne komunikacijske vještine, naročito one rješavanja konfliktova, motivacija i usmjerenja.

Sljedeći aspekt, koji se odnosi na odgojne stavove, koji idu za tim da vjeroučitelj uspostavi kontakt s učenikom i zauzme stav poštovanja preko čega će moći voditi brigu oko učenika i pružiti mu primjerenu podršku kad je to potrebno. Po Eganu, ovi unutarnji stavovi jesu moralna i komunikacijska kvaliteta utoliko što daju vjeroučitelju motivacijsku snagu koja je potrebna da bi mogao imati pozitivan odnos prema učenicima. Vjeroučitelj tu motivacijsku snagu za odnos mora crpiti iz osobe Isusa Krista, za što je pretpostavka da ima iskustvo osobnog susreta s Isusovim pashalnim otajstvom. To jednim dijelom znači da su upoznali, razumjeli i mogli prihvati svoje konflikte i ograničnosti, a da s druge strane imaju iskustvo da su neke od njih prevladali, a druge mogu nositi i dalje u susretu s učenicima kao svoju ograničenost. To je preduvjet da ih učenici prihvate, uspostave s njima kontakt, te prihvate njihov način razmišljanja i djelovanja.

Drugi problem se odnosi na objektivne, teoretske i praktične, komunikacijske vještine i znanja koja vjeroučitelj mora posjedovati s obzirom da je njegov svakodnevni posao interakcija s učenicima. To se posebno odnosi na probleme koje mogu imati učenici i na složene osobne, vršnjačke, obiteljske i društvene situacije u kojima oni žive. Takve vještine jesu npr. aktivno slušanje, parafraziranje, feedback, itd.

Sumirajući različita istraživanja, donosimo elemente koje bi svaki uspješan vjeroučitelj komunikator trebao posjedovati i razvijati tijekom svog rada s učenicima:

1. Omogućava i olakšava zadovoljstvo. Ako su vjeroučiteljeva interakcija s učenicima i razredne aktivnosti nešto što predstavlja zadovoljstvo učenici odgovaraju pozitivno.
2. Optimizam. Biti optimističan i imati pozitivan stav prema učenicima u uskoj je vezi s pozitivnom klimom u razredu.
3. Jednakost. Kad vjeroučitelj ne koristi svoju poziciju za nadmoć već učenicima daje jednaku važnost.
4. Drži se pravila komunikacije i dijaloga. To se osobito odnosi na poštovanje, zanimanje za učenike, aktivno slušanje i omogućavanje feedbacka.
5. Ugodan ja. Vjeroučitelj je spreman pomoći učenicima, ljubazan je i učenici se osjećaju ugodno u razredu.
6. Dinamičan je. Vjeroučitelji koji su dinamični i oduševljeni za predmet u velikoj mjeri pobuduju to i kod učenika.
7. Potiču samoočitovanje kod učenika pokazujući to vlastitim primjerom u razredu. Na taj način pokazuju zanimanje za svakog učenika pojedinačno. To je osobito važna točka o kojoj ćemo govoriti više i koja je u centru našeg današnjeg izlaganja.
8. Altruizam. Vjeroučitelji se zanimaju za konkretnе poteškoće učenika što učenici naročito poštuju i odgovaraju pozitivno.
9. Aktivno slušanje. Aktivno slušanje ide ruku pod ruku s poticanjem samoočitovanja kod učenika, zašto je pak, kao što ćemo vidjeti, prepostavka samoočitovanje vjeroučitelja.
10. Suosjećanje. To uključuje zanimanje za naročito kompleksne i teške situacije koje se mogu pojaviti i u razrednom kontekstu.
11. Svjedočenje. Iz svog života, riječju i primjerom, stavovima i osjećajima, svjedoče pashalno otajstvo Kristovo i pripadnost Crkvi.

Komunikacija i samoočitovanje

Najveći dio komunikacije je tzv. unutarnji govor, od čega je opet tek jedan manji dio svjestan, a veći dio nesvjestan. Često je upravo taj dio konfliktan, u kojemu koristimo i različite vrste obrambenih mehanizama, što bitno utječe na uspješnost našeg razgovora s drugima. To je karakteristika svakog razgovora, osobito onog u razredu gdje je na jednom mjestu veliki broj osoba.

Obrambenim mehanizmima pokušavamo izbjegći stvarni razgovor, jer on prepostavlja da se ot-krijemo i da se na neki način izručimo drugome, da drugi na taj način raspolaže nama. Međutim, ako ne uzmemo taj rizik suočavanja sa sobom i s drugima naši će razgovori biti teški i neuspješni. Uspješan nas razgovor stoga izlaže trostrukoj opasnosti: razotkrivanju nas samih, obnavljanju nečega što je potisnuto u nama i s čime se teško suočavamo i stvaranju potencijalno novih konfliktata, neriješenih situacija, koje nakon nekog vremena dijelom opet potiskujemo. Neizgovorenno ne samo da utječe na uspješnost razgovora i na tumačenje poruka već otkriva osobnost, namjere, stavove. Neizgovorenno ima sljedeće dimenzije:

1. Odvija se u tišini
2. Nizak je stupanj semantičke obrade značenja – to znači da jedna riječ može imati puno više značenja i tumačenja nego što je to kod izgovorene riječi. Tu se odvija odnos verbalnog i neverbalnog i pretvaranje neverbalnog govora u verbalni. Mogućnost uspješne komunikacije u velikom stupnju ovisi o sposobnosti da unutarnji govor dođe na površinu, to jest da neverbalni govor verbaliziramo.
3. Unutarnji govor je uglavnom predikatni, sintaktički je nekompletan i pretežito izostavlja subjekt i druge važne dijelove rečenice i na taj način često negativno definira odnos između sugovornika
4. Unutarnji govor je u visokom stupnju egocentričan, nema pred sobom perspektivu drugoga i ima negativan utjecaj na sugovornika i na ukupan odnos.

Poznato je tzv. Jokaharijevo okno, čime su se bavili i Luft i Ingham, koji opisuju ljudsku komunikaciju kao prozor s četiri okna. Prvi dio opisuje onaj dio koji imamo pod kontrolom. Sadrži 10 % komunikacije. Drugo predstavlja ono što ne uočavamo što ne vidimo, što vide drugi, a mi ne. Treći dio sadrži ono što prikrivamo pred drugima, naše slabosti i konflikte. Četvrti dio je onaj nesvesni, koji potiskujemo i nije dostupan našoj svijesti. Idealno bi bilo da 90 % bude u prvom oknu. Zato je važna metakomunikacija i samoočitovanje.

Na satovima vjeronomučenja komunicira se na jedinstven način koji se razlikuje od normalne učionice. Priroda nastave vjeronomučenja daje učenicima veće mogućnosti za dijeljenje osobnih iskustava i iznošenje primjera iz svoga života. To stvara jedinstven oblik međuljudskih samoočitovanja.

Samoočitovanje (Self-Disclosure) znači imati stav povjerenja i ljubavi (Jourard, 1971). Ako vjerujemo

Ako vjerujemo da je druga osoba vrijedna poštovanja i povjerenja mi ćemo joj se očitovati. Cozby (1973) definira samoočitovanje kao bilo koju informaciju koju jedna osoba govori o sebi nekoj drugoj osobi, vjerujući pri tome da će to samoočitovanje biti recipročno. U istraživanjima su učenici povezivali samoočitovanje vjeroučitelja s definicijom dobrog vjeroučitelja, to jest onoga koji pokazuje zanimanje za njih i spreman je pomoći. Isto tako, samoočitovanje utječe na sam odnos vjeroučitelj – učenik, i to tako da će učenik biti spremniji govoriti o argumentima koje predlaže vjeroučitelj te o samom sebi, svojim stavovima, iskustvima, itd. Stoga je samoočitovanje važno jer stvara interpersonalni kontekst u kojem se učenici osjećaju ugodno i spremniji su na interakciju u kojoj će se i vjeroučitelj osjećati ugodnije u komunikaciji s učenicima.

Ovdje donosimo neke smjernice koje mogu biti korisne pri razmatranju samoočitovanja:

1. Samoočitovanje mora uvijek biti u službi učenja i formacije učenika. Samoočitovanje vjeroučitelja, njegovo subjektivno iskustvo i primjer mogu pomoći učenicima kontekstualizirati ponekad i konkretnizirati apstraktne teorijske koncepte. Na taj način ono ostaje duže u pamćenju i korisnije učenicima. Kada se samoočitovanje koristi na način koji se posebno veže za neki pojam, osobno iskustvo će vjerojatno više i snažnije ostati u sjećanju. Važno je voditi brigu i koliko puto se događa samoočitovanje, koje ne smije postati samo prezentacija već mora, kao što smo rekli, ostati u funkciji učenja i formacije. Naročito je to važno u odnosu s učenicima s kojima se susrećemo češće.
2. Vjeroučitelji trebaju postati svjesni ogromnog mogućeg utjecaja njihovog samoočitovanja učenicima. Ono u prvom redu utječe na sam odnos vjeroučitelj-učenik. Iako neće utjecati jednakno na svaki odnos, svijest o toj dinamici pomoći će samom vjeroučitelju da koristi samoočitovanje u različitim prigodama s učenicima.
3. Vjeroučitelji trebaju razmisljiti uvijek o motivima vlastitog samoočitovanja

To znači da prvotni motiv mora biti ukorijenjen u njihovoj želji da učenici napreduju u vlastitoj izgradnji i učenju. Važno je pri tome izbjegavati zadovoljenje nekih svojih vlastitih potreba kao i nesvesne želje za kompeticijom s učenicima. Autori Adler i Towne (1996) identificirali su četiri stupnja dubine u procesu samoočitovanja. Svaka razina pokazuje kako samoočitovanje vodi iz površne komunikacije do više osobne razine informacija.

PASTORALNI PRILOG

To su razine klišeja, činjenica, mišljenja i osjećaja. Razumijevanje ovog procesa pojasnit će nam što samoočitovanje znači za proces komunikacije na satu vjeronauka. Klišeji su kratki ritualizirani odgovori koji se daju u nekoj novoj situaciji. Oni otkrivaju samo mali dio sebe a mogu služiti u neutralnim situacijama kao sabrano obiteljsko iskustvo, praksa, mudrost, itd. Sljedeći stupanj su činjenice iz vlastitog života koje drugi ne poznaju, a koje otvaraju prostor povjerenja i stvaraju pretpostavke za privrženost. Važne informacije su o vlastitoj obitelji i nekim važnim činjenicama života, hobijima, itd. Treći stupanj su vlastiti stavovi, razmišljanja i iskustvo u odnosu na Boga, Crkvu, molitvu, društvena zbivanja, itd. Zadnji stupanj su dubla osobna iskustva, osjećaji, neka teška situacija koju možemo podijeliti s učenicima. Stupnjevi samoočitovanja, s obzirom da je kontakt s učenicima višegodišnje intenzivno susretanje mora imati svoju stupnjevitost. Autori Hart and Burks (1972) opisuju to kao retoričku osjetljivost.

4. Sadržaj samoočitovanja mora biti u razumnim granicama s obzirom na intimnost vlastitog života. Iako vjeroučitelj može iznijeti i bolne točke iz vlastitog života on ne bi smio ići za tim da izaziva kod učenika sažaljenje ili skrivenu potrebu da mu pomaže. Potrebno je mijenjati teme samoočitovanja. Ovdje ne mislimo samo na različite aspekte predmeta nego i na različite aspekte života. To se posebice odnosi na naše iskustvo vjere, crkvenog i obiteljskog života, međuljudskih odnosa, itd.

5. Vjeroučitelj mora voditi računa o utjecaju samoočitovanja na granice njegovog odnosa s učenikom kao i na razliku u ulogama. Takvo samoočitovanje moralo bi ići za tim da pomogne učenicima u njihovom samoočitovanju, što bi utjecalo na samu klimu u razredu i na ostale odnose u razredu.

6. Ukoliko je potrebno, neki aspekt samoočitovanja može se uvijek produbiti ili pojasniti učenicima, te im dati priliku da i sami iznesu svoje viđenje, iskustvo i sl., što pojačava utjecaj samoočitovanja na ostale učenike, to jest to je u direktnoj korelaciji.

7. Samoočitovanje mora biti pozitivno, vodeći računa o zajedničkom interesu, ne kontroverzno i ne ugrožavajuće. Mora promovirati rast osoba. Stoga samoočitovanje ima veliki utjecaj na jednu drugu dimenziju među učeničkih odnosa, a to je kohezija, koju možemo definirati kao osjećaj pri-padnosti jednoj grupi i stupanj dijeljenja, u našem slučaju, životnih i moralnih idealova. U osnovi je problem kod samoočitovanja što se na neki način izlažemo riziku. Upravo se kohezija događa kad su ljudi spremni izložiti se riziku. To je granica koju moramo prijeći ukoliko želimo postići da se članovi grupe osjećaju da pripadaju toj grupi. Iako prvotni cilj komunikacije u razredu nije kao u terapeutskoj komunikaciji samorazumijevanje, ipak i u interakciji vjeroučitelja i učenika samoočitovanje, a preko njega i izražavanje mišljenja možemo povezati sa samorazumijevanjem.

Vjeroučitelji na 35. katehetskom danu, 7. 9. 2011.

PRIKAZ

Mons. dr. Ratko Perić

PASTORALNI IZAZOVI KNJIGE O EUTANAZIJI

(*J. LENKIĆ, Eutanazija u moralno-teološkoj prosudbi, Varaždinske Toplice, Tonimir, 2011.*)

Knjiga domaćega teologa o smrti koja je najsigurnija čovjekova stvar

„Težnja je tijela smrt“ (Rim 8,6). Ili gundulićevski rečeno (Suze sina razmetnoga, 3. plač, Skrušenje): "Smrt ne gleda ničije lice: / jednako se od nje tlače / siromaške kućarice / i kraljevske tej polače; / ona upored meće i valja / stara i mlada, roba i kralja.“

Ništa sigurnije od smrti i ništa nesigurnije od trenutka smrti! Pučke su misije, staleške propovijedi, zajednički ispiti savjesti i sprovodi prigoda da se vjerničkomu puku izlaže o posljednjim čovjekovima stvarima, De novissimis. No, pokoncilsko posuvremenjenje Crkve nekima je prilika za posvjetovanjenje pogleda na smrt, tj. na skrivanje ili zataškavanje: „Kroz medije se pokazuje nasilna smrt u svim oblicima i najokrutnijim očitovanjima, ali se skriva smrt koja dolazi kao prirodni kraj života i posljedica bolesti. Ta vrsta umiranja i smrti se cenzurira, odvija se podalje kako se ne bi vidio i shvatio njezin smisao. Smrt je postala tabu, kao nekada spolnost. A ipak svaki će čovjek umrijeti i nitko ne će moći umrijeti umjesto njega“ (str. 16).

Eutanazija u moralno-teološkoj prosudbi želi potaknuti na razmišljanje, predočiti niz činjenica koje se zanemaruju i prešućuju. Poziva na ljudsku i kršćansku solidarnost s umirućima, žurno ustrojavanje mreže hospicija po hrvatskim gradovima, potporu terminalnim bolesnicima i njihovim obiteljima te vrjednovanje palijativne medicine.

Na njezinoj se zaslovnici ističe kako se Peta zapovijed sa Sinaja ne odnosi samo na fizičko ubijanje nego i na duhovno tlačenje; ne sadržava samo zabranu ('Ne ubiji!') nego i zahtjeve: poštovati dušu, zdravlje, osobu i tjelesnu cjelovitost; braniti mir; činiti tjelesna djela milosrđa (gladna nahraniti, žedna napojiti, bolesna pohoditi, mrtva pokopati...) i ona duhovna (dvoumna svjetovati, neuka poučiti, žalosna i nevoljna utješiti...).

Knjiga ima sadržaj (str. 7-9), kazalo (str. 184-190) i bibliografiju (str. 176-181). U I. dijelu („Crkvena nauka i teološka znanost“) objašnjava se mnoštvo pučkih i stručnih pojmove vezanih uz pomoć pri umiranju, iznosi teološko promišljanje o smrti i eutanaziji, prikazuju crkveni dokumenti i donosi moralna prosudba o eutanaziji (str. 15-98). U II. dijelu knjige („Svijest suvremenika“) rezultati su propitivanja svijesti hrvatskih suvremenika, empirijskoga istraživanja ili sociološke ankete o tome što o smrti, umiranju i eutanaziji misle neke skupine koje bi o tim fenomenima mogle dati proživljeno mišljenje zbog svoje dobi (stariji, str. 100-109), zbog poslanja (svećenici, str. 110-122, i zdravstveni radnici, str. 169-172) ili zbog umna djelovanja (studenti, str. 122-149) te slučajni odrasli prolaznici (str. 149-169). Iz šest hrvatskih gradova sveukupno 657 ispitanika, od toga 117 prezbitera iz 10 nad/biskupija (jesu li isključeni redovnici?).

Knjiga o dvojbama i o problemu koji kuca i na naša vrata

Problem eutanazije u naukovnom je smislu nadgradnja učenja o ubojstvu, samoubojstvu i dvoboju (str. 61-62). O njemu su progovorili pape Pio XII. (1940. i 1957. g.) i Pavao VI. (1971. i 1972. g.), Drugi vatikanski koncil (1965.), Kongregacija za nauk vjere u Izjavi o eutanaziji 1980. (str. 65-67) i bl. Ivan Pavao II. 1995. u Evangelium vitae (str. 68-73). Papa u 65. broju spomenute enciklike o nepovrjedivoj vrijednosti ljudskoga života nezabrudivo potvrđuje da je eutanazija teška povrijeda Božjega zakona tako da zapravo više nije moguće biti katolik i smatrati suprotno, kako čovjek smije sebi ili drugomu skratiti muke.

PRIKAZ

No, anketnim ispitivanjem tijekom 2008. i 2009. don Jerolim je došao do sljedećih rezultata hrvatske katoličke stvarnosti: Iz studentske populacije: 22% uzakonilo bi pravo na aktivnu eutanaziju (str. 127), 13% prisililo bi liječnika da usmrти umirućega bolesnika (str. 129), a 17% smatra da liječnik nema pravo odbiti zahtjev pacijenta za eutanazijom (str. 134). Da sa smrću sve prestaje smatra 24% studenata i 21% odraslih, a 68% odraslih i 44% studenata drže da postoji vječni život (str. 133 i 156). To znači da dobar dio onih koji su prije koju godinu dovršili institucionalni vjerouauk i primili krizmu odbacuje tada izgovorenou isповijest: „Iščekujem uskrsnuće mrtvih i život budućega vijeka!“ Samo 8% odraslih i 13% studenata smatra da je Bog gospodar života i smrti (str. 137 i 159). Kad postoji pravo na život, treba postojati i pravo na smrt, misli 17% studenata i 7% odraslih, dok 17% studenata i 50% odraslih katolički vjeruje (str. 133 i 156).

Na upit o umjetnom hranjenju i pojenu vegetirajućih bolesnika (2005. g.) Kongregacija za nauk vjere - pisac je sustavno naziva "Zbor za učenje vjere" - dvije je godine pripremala odgovor od 1. kolovoza 2007. Hrvatski prijevod str. 77-78. Sažetak glasi: Prvo, davanje hrane i vode, čak i umjetnim putem, u pravilu je redovno i razmjerno sredstvo očuvanja života. Stoga je obvezno do granice u kojoj i dokle god pokazuje da ostvaruje vlastitu svrhu, a to je pojene i hranjenje bolesnika. Tako se sprječava patnja i smrt od gladovanja i gubitka tekućine. Drugo, bez obzira na stručnu moralnu sigurnost liječnika da se bolesnik u trajnemu vegetirajućem stanju nikada ne će probuditi, on je osoba s ljudskim dostojanstvom i mora primati redovnu i razmjernu skrb koja uključuje vodu i hranu čak i umjetnim putem.

U Pogovoru auktor Lenkić piše da je eutanazija medicinski, filozofski, teološki, ali i pravni problem. Tako se u Nizozemskoj, Belgiji, Luksemburgu i trima američkim saveznim državama dogodilo njezino ozakonjenje. No, ozakonjenjem eutanazije ne ubija se samo čovjeka, nego i savjest! (str. 173). Eutanaziju kao teološki problem treba pretočiti u plansko djelovanje: školsku katehezu, obiteljski i župni odgoj, karitativnu skrb za samce, teško bolesne; ustrojenu potporu obiteljima za skrb o umirućima.

Eutanazija u Hrvatskoj nije predmet javnih rasprava. Nije ni predmet afera ni naslovica dnevnoga tiska kakav je u Italiji pobudio slučaj Eluane Englaro (str. 97-98), no, ona je sve nazočnija iz ova četiri razloga:

1. Mentalitet koji joj ide u prilog, a koji se očituje isticanjem želje: 'Samo da se ne muči!'. Ako to postane apsolutno mjerilo, može prerasti u hedonističko odbijanje trpljenja i negativističku sljepoću za onostranost gdje zakazuje kateheza i izostaje vjernička svijest prema vječnosti jer ne postoji život bez patnje ni ulazak u blaženu vječnost bez križa" (str. 12).

2. Isključivanje „bolesnih i umirućih iz obitelji koji im onda tako prestaju pripadati. Sami i nemoćni, ti ljudi postaju usamljeni (izdvojeni od drugih, fizički prepusteni sebi), stavljeni na rub društva, otjerani u osamu svoje tjeskobe, izloženi nehumanim postupcima, bez utjehe sudioništva u zajedničkoj odgovornosti i žalosti“ (str. 12).

3. Masovno neoživljavanje „pacijenata kad bi se možda primjenom reanimacije nakon zastoja disanja i/ili rada srca mnogi mogli vratiti u život. U ime pretjeranoga nemiješanja u prirodni tijek stvari, nerijetko se propušta dužni mogući zahvat koji bi produžio ili spasio život.“

4. Neuspostavljen sustav „društvene pa ni karitativne mreže hospicija radi palijativne skrbi o neizlječivim, umirućim bolesnicima, te potpore (psihološke, materijalne i fizičke) građanima koji bi svojim ukućanima željeli omogućiti dostojanstveno umiranje u obiteljskom domu, ali se pri tome susreću s nizom poteškoća“ (str. 13).

Palijativna skrb u Hrvatskoj postoji kao pravo neizlječivo bolesnih građana, ali samo na papiru. Kao što je u srednjem vijeku vjernička solidarnost osnovala i uzdržavala ubožnice po hrvatskim gradovima, vrijeme je da se kršćani ponovno organiziraju na sličan način, pruže svjedočanstvo i obrazlože nadu koja je u nama, „ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti da oni koji ozloglašuju vaš dobar život u Kristu, upravo onim budu postiđeni za što vas potvaraju“ (1 Pt 3,16). Dosljedno zalaganje za Evangelje znači da se Crkva kao zajednica vjernika mora usmjeriti svakovrsnoj potpori »osnivanju hospicija/palijativne skrbi, osmislimi pastoralne programe uz potporu interdisciplinarnoga tima koji uključuje liječnike, socijalne radnike, fizioterapeuta, psihologa, psihijatra, svećenika, administratora, medicinske sestre i druge medicinske djelatnice. U tom smislu pastoral starijih, bolesnih i umirućih treba uključiti u Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj od 8. rujna 2002. (Zagreb, 2002., 134 str.) jer ono tamo za sada uopće nije predviđeno, ili mu treba posvetiti poseban planski dokument domovinske Crkve“ (str. 175).

Moralna svijest društva sve se više raskršćanjuje

Kao potvrdu teze da je bojišnica otvorena, mogu poslužiti postotci sklonosti ispitanika: god. 2004. eutanazija je bila čudoredno prihvatljiva za 53% Amerikanaca i 20% Hrvata, a neprihvatljiva za 41% Amerikanaca i 66% Hrvata (str. 13). Dakle, u zemlji u kojoj se na Popisu pučanstva 2001. izjasnilo 88% katolicima, dio katolika ne prihvata ili ne shvaća katoličko učenje o eutanaziji!

Važnost bolničkih kapelana. Stranice 41-45 suočavaju nas sa statistikom. Dok je u svijetu standard da 5% bolesnika (tj. svaki dvadeseti) umire u zdravstvenim ustanovama, zbog raspada života u široj, višegeneracijskoj obitelji (gdje onda jednostavno više nema tko čuvati nepokretna bolesnika) i zbog nepostojanja ustanova palijativne skrbi (za bolesnike kojima više nije bitna medicinska pomoć nego ublažavanje боли i elementarna ljudska bliskost i molitva), broj ljudi koji u Hrvatskoj umiru u zdravstvenoj ustanovi u zadnjih 60 godina porastao je s 13 na 48% (tj. umjesto svaki sedmi sada svaki gotovo svaki drugi umire u bolnici). Budući da se za vječnost računa odnos čovjeka prema Bogu u trenutku odlaska s ovoga svijeta, to znači da bi za pastoralno djelovanje u bolnicama trebalo odvojiti najiskusnijega, najljubaznijega, najdobrohotnijega, a opet staložena i vedra svećenika, raspoloživa bolesnicima i rodbini doslovce 24 sata dnevno. Da se izbjegnu bilo kakvi neprilični komentari, njih valja situirati da im ne padne na pamet primati kakve darove od umirućih bolesnika ili njihove rodbine, inače „primili su svoju plaću“ (Mt 6,2.5.16). Župa na čijem se području nalazi bolnica morala bi se posebno isticati dobrotvornošću.

Pokršćaniti komunistički blagdan. Kršćani su nizom svojih blagdana „obratili“ ili „osmislili“ nekršćanska slavlja koja nisu mogli iskorijeniti. Tako nastaju srpnja i Dan ustanka (u Hrvatskoj i BiH 27. srpnja). Dolaskom demokracije oni su ukinuti i slavi se Dan antifašističke borbe (22. lipnja). Antifašizam se sadržajno izjednačuje s komunizmom i partizanskim pokretom, što nije točno. „Eutanazija kakvu danas poznajemo zapravo je izum Adolfa Hitlera (1889.-1945.) da se riješi neizlječivih bolesnika, teških invalida, duševno poremećenih i izobličene djece, ukratko 'nevrijednih života' i to ubijanjem iz milosrđa (Gnadentot). Tijekom Drugoga svjetskog rata u projektu 'Aktion T 4' (Tiergartenstrasse 4 u Berlinu, zdravstvo) tako je ubijeno oko 70.000 ljudi. Na suđenju u Nürnbergu nacistički program eutanazije proglašen je 'zločinom protiv čovječnosti', a predsjedavajući sudac obrazlažući presudu rekao je: 'Da ste na ljude primjenjivali zakon protiv eutanazije životinja, ovi strašni zločini nikad se ne bi dogodili. Jedna od najvećih vaših sramota jest da niste shvaćali da bi u najgorem slučaju ljudi trebalo tretirati jednako kao životinje, a ne nikako lošije.' No, trebalo je samo nekoliko desetljeća da se ratni zločin nacizma preobrazi u čin samilosti. U osmišljavanju proslave Dana antifašističke borbe ne preostaje nego posvjećivati eutanaziju kao zloču nacizma koju je međunarodni pravni poredak osudio, ali koja nas još uvijek okružuje“ (str. 11-12).

Mons. dr. Ratko Perić,
biskup mostarski

Mostar, 27. kolovoza 2011.

DUHOVNI PRILOG

UZ MJESEC LISTOPAD

Krunica – Dar Njezina srca

Meditacija Njegove Svetosti Benedikta XVI. o molitvi krunice,

Pontifikalno svetište Pompej, nedjelja, 19. listopada 2008.

Iskustvo svetaca svjedoči da je ova popularna marijanska molitva dragocjeno duhovno sredstvo za rast u prisnosti s Isusom kao i pomoć da se u školi Blažene Djevice naučimo uvijek ispunjavati Božju volju. Da bismo bili apostoli krunice, međutim, potrebno je osobno iskusiti ljepotu i dubinu ove molitve koja je jednostavna i dostupna svima. Potrebno je prije svega dopustiti da nas Blažena Djevica povede za ruku u razmatranju Kristova lica, i to njegova radosnog, svjetlosnog, žalosnog i slavnog lica. Oni koji, poput Marije i s njom, marljivo u srcu čuvaju i razmatraju Isusova otajstva sve više asimiliraju u sebe njegove osjećaje i postaju usklađeni s njim.

U tom smislu, želim citirati lijepu misao bl. Bartola Longa: "Kao što kod dva prijatelja koji se često nalaze u društvu jedan drugoga, postoji tendencija razvijanju sličnih navika", pisao je, "tako isto i mi, kada učestalo vodimo familijarni razgovor s Isusom i Blaženom Djemicom, kada razmatramo o otajstvima krunice i kada živimo ta otajstva u euharistijskom zajedništvu, u mjeri naše vlastite poniznosti postajemo slični njima i od ova dva najodličnija uzora učimo živjeti život poniznosti, siromaštva, skrovitosti, strpljenja i savršenstva" (I. Quindici Sabati del Rosario Santissimo, 27. izdanje, Pompeii, 1916, str. 27: citirano u Rosarium Virginis Mariae, br 15).

Ružarij je škola kontemplacije i šutnje. Na prvi pogled može se ova molitva činiti nakupinom riječi i stoga teško pomirljivom s tišinom koja se s pravom preporučuje za meditaciju i kontemplaciju. Međutim, uporno ponavljanje „Zdravomarija“ ne ometa unutarnju tišinu, već ju uistinu traži i njeguje. Slično kao što se događa i kod psalama kad se moli Časoslov, tišina izbjiga na površinu kroz riječi i rečenice, ne kao praznina, nego kao prisutnost konačnog smisla koji nadilazi same riječi i kroz njih govori srcu.

Dakle, u izgovaranju Zdravomarija moramo biti oprezni da naši glasovi ne "prekriju" glas Božji koji uvijek govori kroz tišinu poput "tihog glasa" blagog povjetarca (1 Kr 19, 12). Koliko je važno njegovati ovu Bogom ispunjenu šutnju, kako u osobnom moljenju, tako i u moljenju u zajednici! Čak i kada se krunica moli u velikom mnoštvu, kao ovdje danas, na nju treba gledati kao na kontemplativnu molitvu. A to se ne može dogoditi bez ozračja unutarnje tišine i sabranosti.

Htio bih dodati još jedno promišljanje, a tiče se Riječi Božje koja je prisutna u krunici, a što je naročito prikladno u ovom razdoblju u kojem se odvija Biskupska sinoda na temu: "Riječ Božja u životu i poslanju Crkve". Ako kršćanska kontemplacija ne može izostaviti ili mimoći Riječ Božju, te ako će krunica biti kontemplativna molitva, ona uvijek mora izvirati iz tišine srca kao odgovor na tu Riječ, upravo po uzoru na molitvu Marije. Jasno se, naime, vidi da je krunica u potpunosti isprepletena biblijskim elementima.

Prije svega tu su izričaji otajstava, koji su izrečeni biblijskim riječima. Slijedi „Očenaš“, koji dajući molitvi "vertikalnu" orientaciju, dušu koja recitira krunicu otvara ispravnom sinovskom stav u skladu s Gospodinovim pozivom: "Kada molite govorite: Oče ..." (Lk 11, 2). Prvi dio Zdravomarije, također preuzet iz Evandelja, omogućuje nam uvijek iznova slušati riječi koje je Bog uputio Djevici preko anđela kao i riječi blagoslova njezine rođakinje Elizabete. Drugi dio Zdravomarije odzvanja kao odgovor djece koja, upućujući prošnje svojoj Majci, ne čine drugo do li izražavaju svoje prianjanje uz objavljeni Božji spasiteljski naum. Tako misli onih koji mole ostaju uvijek usidreni u Svetom Pismu i u otajstvima što ih Pisma objavljaju.

Preveo: L. Marijan

Izvor: www.piercedhearts.org

SADRŽAJ

NADBISKUPOVA RIJEČ: Pismo na početku školske godine 2011./2012.	2
SVETA STOLICA	
Zahvala Svetoga Oca nadbiskupu Puljiću za božićnu čestitku	5
Zahvala Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana nadbiskupu Puljiću	5
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
Priopćenje s izvanrednog plenarnog zasjedanja HBK, 12. 7. 2011.	8
Izjava komisije "Iustitia et pax" HBK o promjenama Zakona o trgovini	8
Izjava Stalnog vijeća HBK o sporu oko posjeda Dajla, 3. 8. 2011.	10
Poruka predsjednika Vijeća HBK za katehizaciju na početku školske godine	11
ZADARSKA NADBISKUPIJA	
Nadbiskupova propovijed na Veliku Gospu, Škabrnja/Pag, 15. 8. 2011.	14
Nadbiskupova propovijed na 35. Katehetskom danu, 7. 9. 2011.	16
Nadbiskupov uvodni pozdrav na 35. Katehetskom danu, 7. 9. 2011.	17
Nadbiskupovo predavanje o pučkoj pobožnosti, Zagreb, 6. 9. 2011.	19
ODREDBE	
IMENOVANJA	23
OBAVIJESTI	24
NAŠI POKOJNICI	25
KRONIKA	26
IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE	28
KULTURNO-POVIJESNI PRILOG	
(P. Runje: Glagoljica u Zadarskoj nadbiskupiji u Srednjem vijeku - II.)	60
PASTORALNI PRILOG	
(M. Klanac: Samoočitovanje kao bitna komunikacijska vještina vjeroučitelja)	62
PRIKAZ	
(Mons. dr. Ratko Perić. Pastoralni izazovi knjige o eutanaziji dr. J. Lenkića)	67
DUHOVNI PRILOG (Papina meditacija "Krunica - Njezin dar")	70
SADRŽAJ	71

Kip Gospe od Staroga grada, Pag